

VAJAVAINEN NAINEN  
Freudin naiskuva Irigarayn silmin

Asta Koivuniva  
Pro gradu -tutkielma  
Filosofia  
Humanistis-yhteiskuntatieteellinen  
tiedekunta  
Jyväskylän yliopisto  
Kevät 2017

# TIIVISTELMÄ

## VAJAVAINEN NAINEN

### Freudin naiskuva Irigarayn silmin

Asta Koivuniva                      Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta  
Pro gradu -tutkielma              Jyväskylän yliopisto  
Filosofia                              Kevät 2017  
Ohjaaja: Martina Reuter        107 sivua

Tämän tutkielman tarkoituksena on esitellä Sigmund Freudin naiskuvaa sekä kritiikkiä jota Luce Irigarayn on tälle naiskuvalle esittänyt. Tutkielmassa tarkastelen Freudin käsitystä naisista Irigarayn *Speculum of the Other Woman* -teoksessa esittämän kritiikin kautta. Esittelen Freudin käsityksiä naisen kehityksestä ja naisen luonteesta Irigarayn viitoittaman – erityisesti Freudin “Femininity” -esseeseen kohdistuvan – kritiikin kautta.

Freudin naiskuvaa tutkiessani minulle selvisi että Freudin esittelemässä mallissa – joka ei niinkään ole Freudin itsensä teoria vaan oikeastaan kuvaus Freudin aikana vallinneista käsityksistä – nainen on mysteerinen, passiivinen, hysteerinen ja melankolinen olento, mutta ennen kaikkea nainen ei ole mies. Tähän ei-mieheyteen kiteytyykin kaikki se, mitä nainen Freudin mallissa on. Mieskeskeinen kulttuuri on varmistanut sen, että mies on aina olemassaolon standardi-asetus ja nainen on poikkeama.

Irigarayn Freud-kritiikkiä tarkastellessani huomasin, että Irigarayn kritiikki keskittyy kolmen teeman ympärille. Ensimmäinen teema kiteytyy siihen, että Irigarayn mukaan Freudin esittelemässä teoriassa naisesta kasvatetaan miehelle komplementaarinen olento, näin nainen ei saa olla oma itsenäinen ihmisensä. Tällä tavalla nainen on ei-miehenä myöskin miehen kanssa samanlainen koska hänet on alistettu samaan määritelmien järjestelmään miehen kanssa. Vaikka nainen on erilainen olento, ei tätä erilaisuutta oteta Irigarayn mukaan huomioon koska fallosentrinen järjestelmä ja ekonomia määrittelee naisen mieheen verraten ja miehen kautta. Irigarayn mukaan tämä Freudin ja länsimaisen kulttuurin käsitys naisesta miehen parina perustuu sukupuolieron kieltämiselle. Fallosentrinen kulttuuri ei pysty myöntämään naisen erilaisuutta, koska falloksen on oltava kaiken keskiössä. Jos naisen erilaisuus myönnetään se tarkoittaisi sitä, ettei falloksen etuoikeutettu asema kulttuurin keskiössä olisikaan oikeutettu ja välttämätön asiantila todellisuuden rakentumiselle.

Toinen teema puolestaan on Irigarayn käsitys siitä, miten patriarkaalinen ja fallosentrinen kulttuuri on rikkonut ja varastanut tytön mahdollisuuden alkuperäsuhteeseen. Irigarayn mukaan tyttö ei saa luoda suhdetta omaan alkuperäänsä eli äitiinsä vaan hänen tulee kasvettuaan vihata ja halveksia äitiään – tällä tavalla naisten mahdollisuus olla suhteessa toisiinsa sukupolvien yli on rikottu ja patriarkaatti uusintaa itsensä ainoana mahdollisuutena olla suhteessa ihmisiin sukupolvien luomien rajojen yli. Rikottu alkuperäsuhde vaikuttaa Irigarayn mukaan laajemmin myöskin siihen, että naisen on tarkoitus Freudin teoriassa vihata ei vain äitiään, vaan myöskin itseään. Tämä aiheuttaa pakostikin naisen tunteen huonommuudesta. Freudin mukaan tytön kehityksessä olennainen käännekohta on kastration 'huomaaminen' minkä seurauksena tyttö ymmärtää oman vajavaisuutensa peniksettömänä olentona.

Kolmas teema on eräänlainen punainen lanka Irigarayn Freud-kritiikissä ja se on kritiikin poliittinen ulottuvuus. Vaikka Irigaray ei tätä ulottuvuutta paremmin artikuloi on se silti selkeästi taustalla vaikuttamassa – Irigaray avaa Freudin ja fallosentrisen kulttuurin ajatusmaailmaa ja naiskuvaa voidakseen antaa ihmisille mahdollisuuden luoda jotain parempaa, kenties kulttuurin jossa dikotomiat ja hierarkiat eivät hallitsisi ihmisten välisiä suhteita.

Avainsanat: Luce Irigaray, Sigmund Freud, psykoanalyysin naiskuva

# Sisällysluettelo

1. JOHDANTO.....	1
2. TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT.....	6
2.1 Freudin käsitteet ja seksuaalisen kehityksen teoria.....	6
2.2 Irigarayn kritiikki ja metodi.....	10
2.3 Tutkielman metodi.....	17
3. NAISEN OLEMUS.....	19
3.1 Naisen mysteeri.....	19
3.2 Aktiivisuus ja passiivisuus.....	24
3.3 Naisen kehitys.....	35
4. NAISEKSI KASVAMINEN.....	42
4.1 Kastratio.....	42
4.2 Oidipuskompleksi.....	49
4.3 Peniskateus.....	58
5. NAISEN SUHDE ALKUPERÄÄN.....	68
5.1 Alkuperä.....	68
5.2 Naisen homoseksuaalisuus.....	82
5.3 Melankolia.....	88
6. KOKOAVA YHTEENVETO.....	96
LÄHDEKIRJALLISUUS.....	106

# 1. JOHDANTO

Sigmund Freud, psykoanalyysin 'isä', syntyi vuonna 1856 ja aloitti uransa lääkärinä (Eidelberg, 1968, 152–153). Vaikka Freudia kutsutaan usein syystäkin psykoanalyysin kehittäjäksi, hänen mukaansa Josef Breuer oli kehittänyt psykoanalyysin 1880–1882, eli vuosina, joina Freud oli itse vasta opiskelija (Eidelberg, 1968, 155). Freud kiinnostui sairauksien psykologisesta hoitamisesta hysterian tutkimisen kautta, hänen mukaansa neuroottisia sairauksia ei voida parantaa tai hoitaa muuten kuin psykologian avulla (Eidelberg, 1968, 155). Voisikin sanoa, että Freudin psykoanalyttinen ura sekä alkoi että loppui naisen mysteerin tutkimisella; hysterian on yleensä ajateltu olevan erityisesti naisia vaivaava 'häiriö' ja naisen kehitystä ja luonnetta käsittelevä "Femininity"-essee taas sijoittuu Freudin uran loppuvaiheeseen. Freudin mukaan hän ei esittele "Femininity"-esseessään mitään muuta kuin observoituja faktoja lähes ilman mitään spekulatiivisia lisäyksiä (Freud, 1981n, 113). "Femininity" on tämän tutkielman kannalta erityisen relevantti, koska tutkielman aiheena oleva Luce Irigarayn Freud-tulkinta keskittyy "Femininity"-esseeseen.

Freudin merkitys länsimaiselle kulttuurille on epäilemättä ilmeinen, kukapa länsimainen ihminen ei olisi ainakin kerran elämässään puhunut "freudilaisesta lipsahduksesta" tai käyttänyt käsitteitä superego tai ego. Freud on osa länsimaista kulttuuria, ja niin ovat hänen käsityksensä sukupuolestakin. On mahdotonta sanoa kuinka paljon vaikutteita moderni kulttuuri on ottanut Freudilta, mutta olisi myöskin mahdotonta ajatella etteivät Freudin käsitykset naisista ja miehistä, seksuaalisuudesta ja seksuaalisesta kehityksestä olisi vaikuttaneet mitenkään länsimaiseen kulttuuriin. Psykoanalyysin luoja teorian sukupuolesta eivät siis ole merkittäviä vain psykoanalyysille tai psykologialle, vaan myöskin filosofialle ja laajemmin länsimaiselle kulttuurille. Ennen Freudia länsimainen ihmiskäsitys seurasi kartesiolaista mekanistista mallia, Freudin vaikutuksesta ihmisestä tuli yhä enemmän tunteva ja kokeva olento (Juutilainen & Takalo, 2009, 10).

Freudin käsittelemisen mielekkyys tulee siitä, mitä Freud on antanut länsimaiselle kulttuurille. Freud asettuu länsimaisen ajatteluhistorian vaiheeseen, jossa kulttuuriset käsitykset ihmisyydestä olivat murroksessa, suuret filosofiset teoriat oli jo kumottu mutta luonnontieteellinen ihmiskuva ei ollut vielä ottanut kunnollista jalansijaa tavallisten ihmisten keskuudessa. Freudin yleispäteviksi mielletyt teoriat ihmisluonnosta ja miesten ja

naisten eroista tuntuivat selittävän sen, mitä ihmiset olivat ihmetelleet pitkään. Freud tarjosi selityksen ihmisen ongelmalliselle luonteelle. Traumojen, neuroosien, hysterian ja kompleksien olemassaolo antoi ihmisille tunteen siitä, että heidän ongelmansa suhteutuivat osaksi suurempaa diskurssia. Psykoanalyysistä tulikin yleisesti tunnettu teoria ja psykoanalyysin käsitteet omaksuttiin osaksi yleiskieltä. Useat Freudin perustavat oivallukset ja käsitteet ovat säilyneet muuttumattomina ja ne ovat muokanneet koko 1900- ja 2000-luvun kulttuuria, psykoanalyysin keskeiset löydöt ovat vaikuttaneet lähtemättömästi siihen, miten länsimaissa hahmotetaan ja ymmärretään ihmisen olemusta (Juutilainen & Takalo, 2009, 11).

Freudin psykoanalyttisiä tekstejä läpäisee Freudin ilmeinen käsitys naisista sekundäärisenä sukupuolena: Freud asettaa miehet ja maskuliinisen olemisen tavan etuasemaan lähes jokaisella mahdollisella tavalla. Freud ottaa sukupuolten kehityksestä kirjoittaessaan pienen pojan kehityksen malliksi jonka mukaan hän tarkastelee myös pienen tytönkin kehitystä. Sukupuolet kehittyvät Freudin teoriassa täydentämään toisiaan – maskuliininen objektirakkaus kehittyy vastaamaan narsismista ja peniskateudesta johdettuun feminiiniseen rakkauteen. Kuitenkin tyttölapsi käy läpi suuremman muutoksen prosessin kuin poika; tytön tulee hyväksyä oma vajavaisuutensa huomattessaan kastration, minkä lisäksi hänen tulee ottaa isä rakkausobjektikseen äidin tilalle. Tyttölapsi ikäänkuin kasvatetaan täyttämään "naisellinen rooli" kun taas poikalapsi vain kasvatetaan. Sukupuolten kehityksessä on kuitenkin Freudinkin mukaan myös eroja, mutta hänen mukaansa kehityksen mallintaminen pojan kehityksen kautta on oikeutettua. Kuitenkin käsittelemällä tytön kehitystä tällä tavalla Freud asettaa pojan kehityksen normiksi, ja tytön kehityksestä tulee puolestaan poikkeama. Vaikka Freud myöntää ajoittain, että on mahdotonta sanoa kuinka paljon naiseudesta johtuu naisten luonteesta ja kuinka paljon kulttuurin ja kasvatuksen tyypistävästä vaikutuksesta, tuntuu Freudille olevan ilmeistä että naiseus ja naisellinen oleminen sinänsä ovat huonompia asioita kuin mieheys ja maskuliininen oleminen. Freudin tapa tarkastella naisia ja naisen kehitystä on mieskeskeistä: nainen on luonnostaan miehen vastinpari ja naiset kasvatetaan miehille komplementaariseksi olennoiksi.

Freudin teoriat sukupuolten kehityksestä ja ominaisuuksista ovat saaneet osakseen paljon feminististä kritiikkiä. Freudin teorioiden vaikutus länsimaiseen kulttuuriin, lakeihin, kieliin ja yhteiskuntaan tekee hänestä kritiikkiä ansaitsevan hahmon, vaikka onkin

yleisesti myönnettyä että Freud pyrki vain kuvaamaan vallitsevan yhteiskunnan asenteita ihmisiä kohtaan. Freudiin kohdistuva kritiikki ottaa yleensä esille sen, ettei Freud kyseenalaistanut havaintojaan, vaan havaintojen esittäminen 'tosiasioina' oli hänelle tarpeeksi. Tästä löytyykin myös oman tutkielmani oikeutus, halusin tarkastella Freudin naiskuvan vaikutusta länsimaiseen kulttuuriin ja filosofiaan ottamalla lähtökohdakseni Luce Irigarayn *Speculum of the Other Woman*-teoksessa esittämään Freud-kritiikkiin. Irigarayn erityinen näkökulma Freudin ja psykoanalyysin tutkimiseen tulee siitä, että Irigaray kritisoi psykoanalyysin perinnettä psykoanalyysin sisältä ja käyttäen psykoanalyysiä kritiikin metodina, koska hän on itsekin koulutettu psykoanalyytikko. Tästä syystä Irigarayn esittämä kritiikki on mielestäni erityisen mielenkiintoista, koska psykoanalyytikon kritisoidessa psykoanalyysia on varmaa, ettei kritiikki perustu väärinymmärryksille tai termien epäselvään tulkintaan. Irigarayn Freud-tulkinnan tutkiminen on mielenkiintoista myöskin haasteellisuutensa vuoksi, ranskalaistyyllisenä filosofina Irigarayn teksti on vaikeasti ymmärrettävää ja runollista.

Luce Irigaray on psykoanalyytikko josta tuli tunnettu feministi ja psykoanalytiikan kriitikko kun hän julkaisi toisen kirjansa, *Speculum de l'autre femme* vuonna 1974 (teos käännettiin englanniksi *Speculum of the Other Woman* vuonna 1985). Irigarayn kritiikki on mielenkiintoista koska hänen kritiikkinsä tulee psykoanalyysin sisältä, hän käyttää psykoanalyysiä sitä itseään vastaan. Tästä syystä Irigaray ei ole pelkästään puhtaan kriittinen psykoanalyysiä kohtaan, vaan hänen mielestään Freud meni tiedemiehenä niin pitkälle kuin pystyi, mutta Freudin vajavaisuudesta ei saisi antaa tulla psykoanalyttistä dogmaa. (Wright, 1992, 178). *Speculum*-teoksen ensimmäisessä, Freudia koskevassa osiossa Irigaray tarkastelee Freudin ”Femininity” esseetä, koska se esittelee Freudin naiskuvan viimeisimmän ilmentymän. ”Femininity” sijoittuu Freudin kirjallisen uran loppuvaiheeseen, joten siihen ei ole tullut tarkennuksia tai korjauksia. Irigaray ei kuitenkaan käsittele pelkästään ”Femininity”-esseetä, vaikka hän onkin rakentanut *Speculum*in ensimmäisen osion järjestyksen ”Femininityn” järjestyksen mukaan. Irigaray ottaa tukea Freud-tulkinnalleen myöskin muista Freudin seksuaalisen kehityksen teoriaa ja naiskuvaa koskevista teksteistä, tällä tavoin Irigaray pyrkinee varmistamaan ettei hänen tulkintaansa syytetä yksipuoliseksi.

Tarkastelen pro gradu tutkielmassani Freudin naiskuvaa Irigarayn kritiikin avulla. Käytän Irigarayn kritiikkiä periaatteessa näkökulmana Freudin tarkastelulle. Tutkielman

päälukuja on kolme, ja jokainen niistä on jaettu kolmeen osaan. Johdannon jälkeinen luku 'Teoreettiset lähtökohdat' käsittelee Freudin ja Irigarayn teoreettisia lähtökohtia jotka selventävät tutkielman lähestymistapaa ja näkökulmaa, sekä selkeyttävät aiheen rajausta, samassa luvussa esittelen myöskin tutkielmani metodin. Kokoava yhteenveto luvussa puolestaan punon yhteen Irigarayn ja Freudin filosofisia ajatuksia sekä esittelen ajatuksia ja kysymyksiä joita tutkielma nosti esille.

Ensimmäinen pääluku '3. Naisen olemus' käsittelee Freudin naiskuvaan kuuluvia vaatimuksia naisille. Nainen on mysteerinen ja passiivinen, ja tytön kehittyminen naiseksi on täysin omanlaisensa prosessi jossa nämä mysteerisyyden ja passiivisuuden vaatimukset säilytetään naisen osaksi. Freudin teoria ylläpitää ja uudistaa kulttuurista käsitystä naiseudesta mysteerisenä ongelmana. Irigarayn mukaan länsimainen kulttuuri oikeastaan nojaa käsitykseen ja vaatimukseen naisen mysteerisyydestä, koska kulttuurimme perustuu dikotomioille ja vastakkaisuuksille, ja naisen on oltava selitetyn miehen mysteerinen vastakappale. Freudin käsitykseen naiseudesta liittyy myös ajatus naisen passiivisuudesta. Passiivisuuden korostaminen on Irigarayn mukaan järjestely jossa naisen aggressiolle ja halulle ei anneta tilaa ja ilmaisumuotoa. Naisen kehityksen erittelemine ja esittelemine taas tuo relevanttia teoriapohjaa muiden lukujen ymmärtämiselle.

Toinen pääluku '4. Naiseksi kasvaminen' käsittelee psykoanalyysin seksuaalisen kehityksen teorian kolmea ilmiötä jotka ovat erityisen olennaisia Freudin käsitykselle naiseudesta ja tytön kehityksestä – vaikka kastratio ja oidipuskompleksi ovat tärkeitä ilmiöitä myöskin pojan kehitykselle, tutkielmani aiheena on nimenomaan Freudin käsitys naisista sekä Irigarayn kritiikki tuota käsitystä kohtaan, joten pojan kehityksen käsitteleminen jää vähemmälle huomiolle. Freudin teoriassa kastratio synnyttää työssä peniskateuden joka puolestaan sysää tytön oidipaaliseseen tilanteeseen, koska oidipuskompleksi on superegon kehityksen kannalta olennainen ilmiö, on sen merkitys lapsen elämälle valtava. Naisen osaksi jää kuitenkin oidipaalisen konfliktin vajavainen ratkaisu ja peniskateuden vaikutus jatkuu läpi naisen elämän. Käsittelemine peniskateutta luvussa viimeiseksi, koska se liittyy läheisesti Irigarayn käsitykseen naisen suhteesta alkuperään ja toimii täten samalla johdatuksena seuraavaan lukuun.

Kolmas pääluku '5. Naisen suhde alkuperään' keskittyy Irigarayn filosofiaan, koska näissä teemoissa kiteytyy sekä Irigarayn filosofia että Irigarayn Freud-kritiikki. Irigarayn esittämä kritiikki Freudille sekä länsimaiselle kulttuurille yleensä liittyy

erityisesti tytön ja naisen alkuperä-suhteen rikkomiseen. Irigarayn mukaan nainen ei saa pitää yllä suhdetta omaan alkuperäänsä, koska naisen on tarkoitus olla miehen vastinkappale eikä oma olentonsa. Mikäli nainen saisi tunnistaa oman alkuperänsä ja suhteensa alkuperäänsä, olisi uhkana se, että nainen samaistuisi äitiinsä ja loisi olemassaolon muodon jossa naisten väliset suhteet ja naisten sukupolvet olisivat mahdollisia, ja patriarkaalinen maailma ei voi sallia tätä. Naisen homoseksuaalisuus liittyy Irigarayn mukaan tähän alkuperäsuhteen kieltämiseen, koska Freudin esittelemä homoseksuaalin naisen tapauskertomus tuo esille sen, ettei naisella saa olla suhdetta omaan alkuperäänsä. Homoseksuaalin naisen homoseksuaalinen halu samanlaista olentoa – naista – kohtaan transvestoidaan ja patologisoidaan, koska Freudin teoria ei pysty myöntämään sitä, että naisten välillä voisi olla suhde. Irigarayn esittämä naisen rikkoutuneen alkuperäsuhteen vertaileminen melankoliaan päättää kolmannen pääluvun kuvailulla siitä, miten melankolia on oikeastaan naisen ainoa vaihtoehto sortavan kasvatuksen koettuaan.



## 2. TOURETTISET LÄHTÖKOHDAT

### 2.1 Freudin käsitteet ja seksuaalisen kehityksen teoria

Freudin teoreettisten lähtökohtien ymmärtämisessä on olennaista Freudin käsitteiden esittelemine. Freud on tuonut psykoanalyysin kautta useita käsitteitä arkikieleen, mutta näitä käsitteitä ei aina käytetä siinä merkityksessä missä Freud niitä käytti, tästä syystä on tärkeää tuoda selkeästi esille mitä Freud niillä tarkoittaa<sup>1</sup>.

*Kastraatiokompleksi* on yksi psykoanalyttisen teorian keskeisin käsite, varsinkin kun käsitteilyssä on psykoanalyysin naiskuva. Kastraatiokompleksi tulee esille infantiilin kehityksen pre-oidipaalisessa tai narsistisessa vaiheessa, ja se toimii – ainakin pojan kehityksessä – oidipuskompleksin ratkaisijana. Tällä tavoin kastraatiokompleksi liittyy läheisesti kaikkiin niihin ilmiöihin jotka liittyvät oidipuskompleksiin, kuten super-egon muodostumiseen jossa paternaaliset lait ja säädökset muodostavat egoa estävän voiman, kaikki oidipuskompleksin aiheuttamat ilmiöt liittyvät falloksen primäärisyyteen. Psykoanalyttinen teoria vaatii kastraation hyväksymisen jotta ihminen saavuttaisi onnistuneen seksuaalisen ja sukupuolisen kypsyyden. Kirjaimellisesti voisi sanoa että tytön tulee hyväksyä oma vajavaisuutensa, kun taas pojan tulee hyväksyä isän kastroivat kiellot äitiin kohdistuville inestisille haluille. Kastraatiokompleksi on olennainen tausta Freudin käsityksille naiseudesta. (Wright, 1992, 41).

*Peniskateus* on Freudin mukaan universaalia naisille, se on vastuullinen heidän kastraatiokompleksistaan ja sillä on keskeinen paikka naisen psykologiassa (Rycroft, 1968, 114). Peniskateus liittyy Freudin teoriassa tytön kastraatiokompleksiin. Kastraation ymmärtäminen sysää tytön oidipaaliseen tilanteeseen, kun tyttö ymmärtää ettei hänellä ole penistä, tämä aiheuttaa Freudin mukaan sen että tyttö haluaa omistaa peniksen. 'Normaali' naiseus syntyy kuitenkin vasta, kun toive saada isän penis omakseen korvaantuu halulla saada miespuolinen lapsi. (Wright, 1992, 304).

*Libido* on Freudin teoriassa mentaalisen energian hypoteettinen muodo, jota sijoitetaan prosesseihin, rakenteisiin ja objekti-representaatioihin (Rycroft, 1968, 83). Libido on voima joka muodostaa seksuaalisen vietin representaation mielessä (Wright,

---

<sup>1</sup>Esittelen Freudin käsitteitä Charles Rycroftin *A Critical Dictionary of Psychoanalysis* -teoksen sekä Elizabeth Wrightin *Feminism and Psychoanalysis – A Critical Dictionary* -teoksen avulla.

1992, 222). *Sublimaatio* taas tarkoittaa seksuaalisten viettien ja libidon muutosta tai uudelleenohjausta muihin 'kulttuurisiin' tai 'moraalisiin' aktiviteetteihin (Wright, 1992, 416). Sublimaatio on kehityksellinen prosessi jonka kautta viettienergiat puretaan ei-viettien ohjaamiin käyttäytymismalleihin. Tähän prosessiin kuuluu energian siirtäminen primääristä viettiä kiinnostavista aktiviteeteista ja kohteista vähemmän viettien luomaa kiinnostusta koskeviin kohteisiin, tämä siirtäminen aiheuttaa kyseiseen aktiviteettiin liittyvien tunteiden muutoksen, kun aktiviteetti de-seksualisoidaan ja de-aggressoidaan. (Rycroft, 1968, 159). Libidoon liittyy olennaisesti myöskin *kateksiksen* käsite, Freud käyttää kateksis-käsitettä kuvaamaan mihin tahansa objekti-representaatioon tai mentaaliseen järjestykseen liittyvää energian määrää. Kateksiksen voisi ajatella olevan kuin sähkövaraus joka voi siirtyä kohteesta toiseen siinä määrin kuin se on vapaata sitoumuksesta. (Rycroft, 1968, 16).

Libidinaalisen infantiilin kehityksen vaiheet ovat oraalinen, anaalinen, fallinen ja oidipaalinen vaihe. Nämä libidinaalisen kehityksen vaiheet kehittyvät samaan aikaan ego-kehityksen vastaavien vaiheiden kanssa. (Rycroft, 1968, 83). *Oraalinen vaihe* on infantiilin libidinaalisen kehityksen vaihe, missä suu on pääsääntöinen nautinnon lähde ja täten lapsen kokemusmaailman keskiö. Oraaliseen vaiheeseen liittyy imetettävänä oleminen sekä samaistuminen. (Rycroft, 1968, 108). *Anaalissa vaiheessa* anus ja ulostaminen muodostavat lapsen minäkuvan keskiön ja ovat sensuaalisen nautinnon pääsääntöinen lähde. Anaalinen vaihe on myöskin infantiilin ego-kehityksen vaihe jossa kehonhallinta, erityisesti sulkijalihaksen hallinta, sekä impulssien sosialisointi ovat lapsen ensisijaisia kiinnostuksenkohteita. (Rycroft, 1968, 7). *Falliseen vaiheeseen* kuuluu lapsen kiinnostus penikseen sekä sen funktioon ja potenssiin (Rycroft, 1968, 117). *Oidipaalisessa vaiheessa* lapsi haluaa saada omakseen vastakkaista sukupuolta edustavan vanhemman sekä eliminoida samaa sukupuolta edustavan vanhemman. Oidipaalinen konflikti ratkaistaan samaistumalla samaa sukupuolta edustavaan vanhempaan ja hylkäämällä hetkellisesti vastakkaista sukupuolta edustava vanhempi, joka löydetään uudelleen kun genitaalinen seksuaalisuus muodostuu ja ihminen etsii rakkausobjektikseen vastakkaisen sukupuolen edustajan. (Rycroft, 1968, 105).

Samaistuminen on olennainen käsite Freudin teorialle, koska se liittyy mielen muodostumiseen. Samaistuminen liittyy myöskin superegon muodostumiseen sekä oidipaalisen tilanteen syntymiseen ja sen ratkaisuun. Samaistuminen tapahtuu

psykoanalyttisessa teoriassa joko siksi, ettei ihminen ymmärrä eroa itsensä ja toisen välillä, näennäisen samankaltaisuuden kautta tai siksi että ihminen haluaa sisällyttää toisen osaksi egoaan reaktiona menetykseen (Wright, 1992, 167). Samaistuminen on prosessi jossa ihminen joko ulottaa oman identiteettinsä toiseen ihmiseen, lainaa identiteettinsä toiselta ihmiseltä, tai sulattaa yhteen tai sekoittaa oman identiteettinsä toisen identiteetin kanssa. (Rycroft, 1968, 67).

Samaistuminen on Freudin mukaan olennainen osa *hysterian* prosessia.

Hysteriset oireet voivat syntyä intensiivisestä samaistumisesta rakkauden kohteeseen (Freud 1981g, 106). Freud kirjoittaa hysteerisistä oireista ja samaistumisesta myös ottamalla esimerkiksi tapauksen, jossa tyttö kehittää samankaltaisia oireita kuin ihminen jonka asemassa hän haluaisi olla, vaikka samaistumissuhdetta tai rakkaus-suhdetta ihmiseen ei olekaan kehittynyt. Tällaisissa tapauksissa tyttö haluaisi olla samassa tilanteessa, mutta tuntee syyllisyyttä omasta halustaan ja kehittää sen vuoksi hysteerisiä oireita joita tilanteeseen liittyy, syyllisyyden vuoksi tyttö hyväksyy kärsimyksen joka liittyy tilanteeseen jossa hän haluaisi olla (Freud 1981g, 107). Hysteria on lääketieteellisen diagnostiikan termi sairaudelle jossa ihmisellä on fyysisiä oireita ilman merkkejä fyysisestä sairaudesta. Freud ei kuitenkaan koskaan kirjoittanut selkeää määritelmää siitä, mitä hän tarkoittaa hysterialla ja tästä syystä hysterialle on vaikeaa löytää klassisen psykoanalyysin määritelmää. (Rycroft, 1968, 64).

*Insestifantasia* on Freudin oidipuskompleksiin perustuvalle teorialle olennainen asia, koska oidipaalisen tilanteen taustaoletuksena on että jokaisella ihmisellä on insestifantasioita (Rycroft, 1968, 70). *Oidipuskompleksin* on perinteisesti ajateltu olevan keskeinen kompleksi jonka ympärille Freudin teoria kietoutuu, oidipuskompleksin tarkoituksena on nujertaa lapsen inestiset halut vanhempiaan kohtaan (Wright, 1992, 290). Oidipuskompleksi edistää lapsen psyykkistä kasvua ja vakiinnuttaa lapsen egon ja superegon funktiot (Wright, 1992, 291). *Ego* on strukturaalinen ja topografinen käsite joka viittaa psyykkisen rakenteen organisoituun osaan, vastapuolenaan järjestäytymätön id. Ego on idin osa joka on muuttunut ulkoisen maailman vaikutuksesta, ego edustaa sitä mitä voisi sanoa järjeksi, kun taas idiä hallitsee halut. (Rycroft, 1968, 38). *Id* on tiedostamattoman jälkeläinen samaan tapaan kuin ego on tiedostetun jälkeläinen. Idiin sisältyy kaikki se, mikä on olemassa syntymästä lähtien, kaikki mikä kuuluu ihmisen rakenteeseen, erityisesti vaistot. (Rycroft, 1968, 66). *Superego* on se egon osa jossa kehittyvät ihmisen itsen

tarkkailu, itsekritiikki ja muut reflektiiviset aktiviteetit. Tähän egon osaan kuuluvat parentaaliset sisällytykset, koska ihminen ottaa vanhempansa samaistumisen kautta superegonsa osaksi. (Rycroft, 1968, 160). Id on eriytymättömät vaistot jotka ovat myötäsintyisiä. Kun syntynyt lapsi alkaa olemaan vuorovaikutuksessa maailman kanssa, osa idistä muodostuu ja muokkaantuu egoksi. Superego puolestaan muodostuu parentaalisten kieltojen ja oidipaalisien kriisin vaikutuksesta.

*Repressio* on psykoanalyttisen teorian kannalta tärkeä käsite, se on puolustusmekanismi jonka kautta hyväksymätön impulssi tai ajatus tehdään tiedostamattomaksi. Freudin mukaan kaikki egon kehitys ja mukautuminen maailmaan ovat riippuvaisia primäärisestä repressiosta, repression puuttuessa impulssit vapautetaan heti hallusinatorisen toiveen toteutuksen muodossa. (Rycroft, 1968, 142). *Supressio* tarkoittaa tietoista ja vapaaehtoista aktiviteetin estämistä, toisin kuin repressio joka on tiedostamatonta, automaattista ja ahdistuksen motivoimaa (Rycroft, 1968, 161).

Psykoanalyttinen teoria on aina olettanut että kaikki ihmiset ovat psykoseksuaalisesti synnynnäisesti *biseksuaaleja*, tästä syystä biseksuaalisuus on Freudille tärkeä käsite. Biseksuaalisuus ei kuitenkaan tarkoita psykoanalyttisessä teoriassa niinkään nykymuotoista biseksuaalisuutta jossa yksi ihminen on kiinnostunut seksuaalisesti useammasta sukupuolesta. Freudille biseksuaalisuus tarkoittaa maskuliinisten ja feminiinisten psykologisten ominaisuuksien olemassaoloa ihmisessä. (Rycroft, 1968, 13).

Infantiili seksuaalisuus käy Freudin teoriassa läpi aiemmin mainitut oraalisien, anaalisen ja fallisen vaiheen, minkä jälkeen, noin viiden vuoden iässä, ihminen laskeutuu piilevän seksuaalisuuden latenssi-vaiheeseen. Latenssivaihe loppuu murrosiän alkaessa, kun aikuinen seksuaalisuus kehittyy. Freudin mukaan lapsuuden seksuaalisista vaihteista jää kuitenkin jotain jäljelle, ja regressio näihin oraaliin, anaaliin ja fallisiin vaistoihin on aikuisen ihmisen elämässä mahdollista. Tämä jäljelle jäävä perverssi ja epäsopiva seksuaalinen energia voidaan kuitenkin myös sublimoida ylevämpiin kulttuurisiin tai itsen kehitykseen suuntautuviin päämääriin.

Freudin mukaan yleinen mielipide seksuaalisesta vaistosta on, että se alkaa vaikuttamaan teini-iässä ja manifestoituu vastustamattomana viehätyksenä vastakkaiseen sukupuoleen. Tämä yleinen mielipide on kuitenkin Freudin mukaan väärässä. (Freud, 1981a<sup>2</sup>, 135). Freudin mukaan seksuaalisuus kehittyy jo lapsuudessa, toisin kuin on

---

<sup>2</sup> Tämä Freudin kirja *Three Essays on the Theory of Sexuality* julkaistiin vuonna 1905.

aiemmin ajateltu (Freud, 1981a, 173). Seksuaaliset impulssit ovat Freudin mukaan olemassa jo vastasyntyneessä lapsessa ja ne kehittyvät ajan kuluessa, mutta vähitellen kehittyvä supressio valtaa ne (Freud, 1981a, 176). Tämän piilevän seksuaalisuuden – Freudilaisittain latenssi-vaiheen – aikana muodostuvat seksuaalisen energian kulkua estävät ja hidastavat voimat, häpeä, inho ja seksuaalisuuteen liittyvät moraaliset käsitykset (Freud, 1981a, 177). Nämä seksuaalisen energian kulkua estävät voimat ovat Freudin mukaan olennaisia sivistyneen ja hyvin kasvatetun ihmisen kehitykselle, koska ne mahdollistavat seksuaalisen ja aggressiivisen energian sublimaation (Freud, 1981a, 178). Sublimaatio ei kuitenkaan ole koskaan täydellistä, eikä kaikkia ”epäsopivia” seksuaalisen energian muotoja saada koskaan muutettua sopiviksi impulsseiksi, tästä syystä Freudin mielestä lapsuuden seksuaalisen kehityksen tutkiminen on niin tärkeää.

## 2.2 Irigarayn kritiikki ja metodi

Irigarayn Freud-kritiikki liittyy läheisesti psykoanalyysin perustavaan samuuden oletukseen; Freud olettaa, että miehen ja naisen kehitys vastaavat toisiaan, jos eivät täydellisesti niin ainakin suurimmalta osin. Irigarayn mukaan tämä oletus on väärä eikä se ota huomioon naisten ja miesten olennaista eroavaisuutta. Freudin teoria vahvistaa ja uusintaa käsitystä sukupuolista samanlaisina, mikä taas vahvistaa käsitystä miehestä olemisen ainoana mallina. Seuraavaksi esittelen lyhyesti Irigarayn filosofista metodia ja sen laajempaa merkitystä Elizabeth Groszin sekä Colebrookin ja Chanterin tulkintojen pohjalta. Esittelen Irigarayn laajempaa filosofista projektia sekä hänen suhdettaan Freudiin ja psykoanalyysiin myöskin Irigarayn oman *This sex which is not one* -teoksen avulla.

Irigarayn projektina on Groszin mukaan rikkoa psykoanalyysia naiseuden kautta, eikä hän tyydy Freudin tavoin käsitykseen naisista miesten itse-ilmaisun representaatioina vaikka ymmärtääkin että Freudin miehistä riippuvaisen naisen malli on se mitä patriarkaatti naisilta odottaa (Grosz, 1989, 109). Irigarayn haaste psykoanalyysille ja fallosentriselle kulttuurille pyörii Groszin mielestä kahden teeman ympärillä. Toisaalta Irigaray haluaa selvittää kulttuurisen velan äitiydelle ja sen mitä patriarkaatti on lainannut äitiydeltä sekä sen, miten äitiyden voisi ilmaista ilman symbolisen isän auktoriteetin korostamista. Toisaalta Irigaray haluaa ilmaista ja rakentaa autonomisesti käsitettyä naisen seksuaalisuutta, kehollisuutta ja morfologiaa. Tämän saavuttamiseen ei riitä se, että

muutamme ja uudelleenjärjestämme sosialisaatiota ja lastenhoitoa, vaan vaatimuksena olisi representaation muotojen ja välineiden – eli kielen – kokonaisvaltainen muutos. (Grosz, 1989, 109). Omassa tutkielmassani keskityn Irigarayn esittämään haasteeseen psykoanalyysille ja länsimaiselle kulttuurille liittyen nimenomaan äitiyteen ja naisen rikottuun alkuperäsuhteeseen. Käsittelen myöskin muita Irigarayn postuloimia kysymyksiä psykoanalyysin nais-vastaisuudesta, mutta jätän Irigarayn kielellisen filosofian käsittelyn ulkopuolelle koska tuo diskurssi ei niinkään liity psykoanalyysiin vaan enemmänkin dekonstruktioon, hermeneutiikkaan ja fenomenologiaan<sup>3</sup>.

Freud tarjoaakin Groszin mukaan mainion kohteen Irigarayn kritiikille, koska Freudin malli oidipus-kompleksista seksuaalisuuden rakentavana tekijänä pitää sisällään monia Irigarayn kritisoiman fallosentrisen käsitehistorian muodostavista tekijöistä. Freud on myöskin strategisesti filosofian ja psykologian välimaastossa, ja käsittelee ihmistä molemmista näkökulmista käsin. Groszin mielestä nimenomaan tästä syystä Freud tarjoaa innovatiivisimmat psykologiset selitykset ja on filosofian patriarkaalisen historian kulminoituma, viimeinen ihmisen luonteen historian kuvauksen edustaja (Grosz, 1989, 109).

Filosofisen diskurssin alueiden avaaminen ja filosofian tulkitseva uudelleenluenta onkin Irigarayn mukaan aina psykoanalyttistä. Meidän tulee kiinnittää huomiomme siihen, miten tiedostamaton toimii jokaisessa filosofiassa, ja kenties filosofiassa yleisemmällä tasolla. Meidän tulee kuunnella (psyko)analyttisesti filosofian torjumisen prosesseja, representaatioiden kielen rakennetta, miten se erottaa toden epätodesta ja miten se erottaa merkityksellisen merkityksettömästä. (Irigaray, 1985b, 75). Freudin teoria näyttää meille selkeästi millainen paikka ja millainen funktio naisille on diskurssissa varattu; ei subjektipositio, vaan negaatio. Kaikki mitä voimme tehdä, on ”tuhota” diskurssiivinen mekanismi kokonaisuudessaan. (Irigaray, 1985b, 76). Voisikin sanoa että Irigaray lukee dominoivaa diskurssia päästäkseen selville miesten ylivallassa ja sen perusteista. Psykoanalyysi on vaikuttavuutensa kautta osa tuota dominoivaa diskurssia. Irigarayn mukaan hänen tavoitteensa ei ole tehdä psykoanalyysistä tarpeetonta tai kumota Freudin teoriaa, vaan selvittää mitkä psykoanalyysin implikaatiot eivät ole tällä hetkellä toimintakunnossa olevia (Irigaray, 1985b, 72).

---

<sup>3</sup> Fenomenologiaan keskittyviä Irigaray-tulkintoja ovat kirjoittaneet esimerkiksi Virpi Lehtinen teoksessaan *Luce Irigaray's Phenomenology of Feminine Being* (2014) sekä Sara Heinämaa tekstissä ”On Luce Irigaray's Phenomenology of Intersubjectivity” Teoksessa *Returning to Irigaray* (2007).

Irigaray ei kehittä Colebrookin mukaan yhtenäistä teoriaa tai uutta kieltä naisille, hänen tarkoituksenaan on enemmänkin kyseenalaistaa fallosentrisen<sup>4</sup> ajattelutavan singulaarisuus (Colebrook, 1997, 88). Groszin mukaan Irigaray ei edes suostu määrittelemään naista tai muodostamaan teoriaa naisista koska hän näkee tällaiset teoriat aina poliittisesti ongelmallisina (Grosz, 1989, 113). Irigarayn tavoitteena on Groszin mielestä syrjäyttää miehiset seksuaalisuuden ja sukupuolisuuden mallit pikemminkin kuin luoda teoriaa siitä mitä naisen seksuaalisuus oikeasti on (Grosz, 1989, 117). Tarkoituksena on luoda uudenlainen seksuaalisuuden ja sukupuolisuuden malli joka ei perustuisi falloksen ylivaltaan vaan sukupuolieron kunnioittamiseen ja ihmisyiden kaksinaisen luonteen huomioonottamiseen. Grosz tulkitsee Irigarayn projektiksi patriarkaalisten representaatioiden haastamisen kulttuuristen representaatioiden tasolla (Grosz, 1989, 116). Korostamalla naisen kaksinaisuudessa yhtenäistä seksuaalisuutta, Freudin klitoris-vagina erottelun vastaisesti<sup>5</sup>, Irigaray yrittää Groszin mukaan luoda erilaista mallia naisen seksuaalisuudelle, mallia joka voi määrittellä naisen kehon jonkun muun järjestelmän kuin fallosentrisyyden kautta. Tämä haaste fallosentrisyydelle paljastaa patriarkaalisuuden piilotetut motivaatiot pitää yllä maskuliinista etuasemaa, jotka normaalisti häivytetään näytellyn ”neutraalisuuden” alle. Haaste jonka Irigaray psykoanalyysille heittää demonstroi Groszin mukaan fallosentrismin epäluonnollisuutta, sen piilotettuja poliittisia motivaatioita ja antaa naisille tilaa aktiivisuuteen, tyydytykseen ja itseriittoisuuteen jotka heiltä normaalisti kielletään heteroseksistisissä<sup>6</sup> kulttuureissa (Grosz, 1989, 116). Koska naisella ei ole identiteettiä, yhtä sukupuolielintä, yhtä seksuaalisuutta, on naisen seksuaalisuus nähty olemattomana. Irigaray hyväksyy Groszin mukaan fallosentrismin väitteen naisesta ”ei yhtenä”, mutta kääntää tämän tarkoituksen väittämällä että jos nainen ei ole yksi, nainen on enemmän kuin yksi. (Grosz, 1989, 118). Irigaray pyrkii Groszin mukaan luomaan käsitystä naisen sukupuolisesta autonomiasta ja erityisyydestä sekä aktiivisesti vahvistamaan projektia joka haastaa ja purkaa feminiinisyyden kulttuurisia representaatioita jotta feminiinisyys voisi representoida itsensä omilla itse-määritellyillä termeillä ja tulla tunnistetuksi omana itsenään (Grosz, 1989, 101).

Irigaray käyttää Groszin mielestä psykoanalyysia tapana artikuloida kulttuurisesti

---

<sup>4</sup> Fallosentrisyydellä tarkoitan ajattelutapaa joka asettaa maskuliinisuuden ja fallisuuden ajattelun ja subjektiivisuuden keskiöön, jättäen naiseuden merkitysjärjestelmän ulkopuolelle.

<sup>5</sup> Tästä lisää luvussa 3.3 Naisen kehitys.

<sup>6</sup> Heteroseksismillä tarkoitan kulttuuria ja diskurssia joka ottaa annettuna naisten ja miesten välisen seksuaalisen vetovoiman sekä perustaa oletuksensa heterosuhteiden primaarisyyteen.

muodostunut tiedostamaton sekä tekstien repressiot (Grosz, 1989, 102). Hän siis ikäänkuin psykoanalysoi kulttuuria ja psykoanalyysia. Groszin mukaan Irigaray haluaa artikuloida tähän asti piilossa olleen patriarkaatin kulttuurisen lainan jonka se on naiseudelle ja erityisesti äitiydelle velkaa. (Grosz, 1989, 102). Patriarkaalisen kulttuurin velka tarkoittaa sitä, miten materiaalisuus on jätetty filosofian historiassa huomioimatta vaikka materiaalisuus Irigarayn mukaan on perusta ja pohja kaikelle mielen toiminnalle. Irigaray käyttää psykoanalyysia Groszin mukaan välineellisesti ilman että hän olisi sitoutunut psykoanalyysiin tieteenalana; hän on selkeän kriittinen Freudia kohtaan ainakin siinä määrin kuin Freudin ennako-oletukset ja johtopäätökset asettavat naiset sekundaariseen ja maskuliinisuuden ilmauksista riippuvaiseen asemaan kulttuurisen pakon kautta (Grosz, 1989, 104). Kritisoidessaan Freudia Irigaray kiinnittää huomionsa siihen, miten Freud käyttää oidipaalista rakennetta epäsymmetrisenä perusteena seksuaalisuuden muodostumiselle. Groszin mukaan Irigaray korostaa sitä, miten Freud ja Lacan määrittelevät seksuaalisuuden ja seksuaaliset halut maskuliinisuuden kautta ja antavat etuoikeutetun aseman maskuliinisuudelle ja sen ominaisuuksille (Grosz, 1989, 103).

Irigarayn Freud-kriitikki johtuu siitä, että määritellesään teoriaa seksuaalisuudesta Freud toi esiin jotain mikä on ollut toiminnassa kaiken aikaa; sukupuolisen välinpitämättömyyden<sup>7</sup> joka on kaiken tieteen totuuden ja jokaisen diskurssin logiikan taustalla vaikka se onkin ollut impisiittistä, piilotettua, tietämisen ulkopuolella (Irigaray, 1985b, 69). Tämä tulee Irigarayn mielestä selkeästi esiin siinä, miten Freud määrittelee naisen seksuaalisuuden; maskuliinisen sukupuolen kautta. Freud ei näe kahta sukupuolta joiden erot tulevat selkeästi esille yhdynnässä, ja yleisemmin kuvitteellisissa ja symbolisissa prosesseissa jotka ohjaavat kulttuurin ja yhteiskunnan toimintaa (Irigaray, 1985b, 69). ”Feminiininen” määritellään Irigarayn mielestä aina puutteen ja atropian kautta, koska sukupuolisuuden toinen puoli on ainoa sukupuolisuuden arvokas ilmaisu. Miten voisimme hyväksyä että naisen koko seksuaalinen ja sukupuolinen kehitys määrittyy sen kautta mitä hänellä ei ole? Tarkoittaako tämä sitä että naisen sukupuolista olemassaoloa ei edes voisi määritellä viittaamalla naiseen itseensä, vai palautuuko nainen aina miehen huonoksi kopioksi? Kaikki Freudin määritelmät naisen seksuaalisuudesta

---

<sup>7</sup> *Sexual indifference* vastakohtana Irigarayn käsitteelle *sexual difference* suomeksi sukupuoliero. Yksi suurimmista kritiikeistä länsimaiselle kulttuurille ja diskurssille mitä Irigaray filosofiassaan esittää on sukupuolieron puuttuminen; sukupuolten samuuden korostaminen on Irigarayn mukaan haitallista naiselliselle olemassaololle sekä naisen subjektipositiolle, koska samuuden korostaminen korostaa miehisen olemassaolon etuoikeutettua asemaa.



jättävät huomioimatta sen mahdollisuuden että nais-sukupuolella voisi olla oma erityisyytensä. (Irigaray, 1985b, 69).

Koska Freud on tietyn logoksen sisällä toimiva tieteentekijä, hän määrittelee sukupuolieron antamalla etuoikeuden samuudelle, perustaen esityksensä analogialle, vertailulle, symmetrialle ja dikotomiselle vastakkaisuudelle. Freud on Irigarayn mukaan sellaisen ideologian perillinen jota hän ei itse kyseenalaista, ja täten hän väittää vankasti että maskuliininen on seksuaalinen malli, ja että mikään halun representaatio ei voi olla ottamatta maskuliinisuutta standardikseen (Irigaray, 1985b, 72). Sukupuolinen välinpitämättömyys joka ympäröi maskuliinisuutta korostavaa ajatusmallia varmistaa Irigarayn mukaan sen koherenssin ja sen sulkeutumisen (Irigaray, 1985b, 72). Maskuliininen malli voidaan pitää vallitsevana ja hallitsevana mallina vain jos sille ei ole olemassa vaihtoehtoja, jos sukupuoli ero otettaisiin huomioon tulisi falloksen diskurssin myöntää erilaisuuden olemassaolo ja samalla myöskin se, että maskuliinisuus ei ole ainoa olemassa oleva halun muoto. Tämä uhkasi falloksen järjestelmän singulaarisuutta ja maskuliinisen positiota ainoana mahdollisena tapana olla mukana diskurssissa.

Freud muodostaa Groszin tulkinnan mukaan teorian ihmisen subjektiivisuudesta pelkästään singulaarisen (länsimaisen, kapitalistisen, valkoisen, eurosentrisen) miehisen mallin mukaan (Grosz, 1989, 105). Feminiinisyys esitetään tässä mallissa aina riippuvaisessa suhteessa miehiseen, sen kautta mitä naiselta puuttuu (Grosz, 1989, 105). Irigarayn luennassa tämä toimii perusteena falliselle ekonomialle, ekonomialle joka perustuu samuudelle, subjektiiviselle ykseydelle joka identifioituu maskuliinisen subjektin kautta (Grosz, 1989, 105). Sukupuolet vastakohtina näkevä malli asettaa miehet ja naiset toisilleen täysin vastakkaisiksi, ei siten että maskuliinisuus tarvitsisi vastakappaletta itselleen, vaan niin että ominaisuuksien jakautuminen on eräänlaista nollasummapeleä; mitä miehillä on, sitä naisilla ei voi olla. Maskuliinisuus nostetaan tässä mallissa hallitsevaan asemaan koska maskuliinisten ominaisuuksien katsotaan olevan hierarkisesti ylempänä.

Irigaray ehdottaa Groszin mukaan että Freudin käyttämä tiedostettu-tiedostamaton erottelu olisi toimiva teoria myöskin kun pohdimme naisten suhdetta patriarkalisiin sosiaalisiin suhteisiin. Irigaray hyväksyy Groszin mukaan Freudin tavan identifioida naiseus torjutun kanssa, mutta ehdottaa että voisimme ajatella ettei naisilla vain ole tiedostamatonta, vaan että he myöskin ovat tiedostamaton. (Grosz, 1989, 107). Samalla

tavoin kuin Freudin mallissa ihmisen mielessä on tiedostettu taso, jossa toiminnassa ovat ne prosessit joita voimme itse havainnoida, myöskin patriarkaalisessa kulttuurissa on naisten taso johon emme pääse käsiksi; samoin kuin tiedostamaton on täynnä torjuttuja traumoja ja prosesseja, myöskin patriarkaalisessa fallosentrisessä kulttuurissa voimme nähdä naisen kuuluvan tiedon ulkopuolelle. Groszin mukaan Irigaray käyttää Freudin käsitystä tiedostamattomasta metaforana feminiinisen kulttuuriselle positiolle. (Grosz, 1989, 107).

Irigaray korostaa sitä, että Freud kuvaa olemassaolevaa asioiden tilaa, hän ei keksi naisen seksuaalisuutta tai miehen seksuaalisuutta, vaan kirjoittaa kuvauksen seksuaalisuuksien muodostumisesta. Ongelma on siinä, ettei Freud tarkastele niitä historiallisia lähtökohtia jotka ovat johtaneet vallitsevaan asiantilaan. Freud näkee naisen seksuaalisuuden tietynlaisena ja hyväksyy sen sokeasti normina. Freud tulkitsee Irigarayn mukaan naisten kärsimyksen, heidän oireensa ja heidän nautinnon puutteensa yksittäisen elämänhistorian puitteissa, eikä kyseenalaista naisten ”patologian” suhdetta yhteiskunnan tai kulttuurin tilaan. (Irigaray, 1985b, 70).

Toinen merkki siitä, että Freudin diskurssi kuuluu analysoimattomaan traditioon näkyy Irigarayn mukaan siinä, miten usein Freud löytää pohjan teoriansa oikeutukselle anatomiasta; anatomia on Freudille totuuden kyseenalaistamattomissa oleva kriteeri. (Irigaray, 1985b, 71). Freud perustelee miehen aggressiivisuutta ja naisen passiivisuutta anatomis-fysiologisilla välttämättömyyksillä. Nykyään kuitenkin tiedämme esimerkiksi sen, ettei munasolu ole ollenkaan niin passiivinen kuin Freud ajatteli sen olevan, mutta tällaista uutta tietoa on Irigarayn mukaan vaikeaa ellei jopa mahdotonta siirtää kulttuuriseen ja sosiaaliseen tietoisuuteen. (Irigaray, 1985b, 71). Irigaray huomauttaa että Freud väittää myöskin miehen sukupuolielimen saavan kulttuurisen arvonsa sen statuksesta lisääntymis-elimenä. Naisen suvunjatkamiselimet eivät kuitenkaan saa tuollaista arvostusta, vaikka ne ovat lisääntymisessä yhtä suuressa osassa kuin miehenkin, naisen elin ei saa narsistista hyötyä statuksestaan. (Irigaray, 1985b, 71).

Chanterin mukaan Irigaray uudelleenlukee ja toisinlukee filosofista perinnettä, haastaen sen kielen jonka puitteissa poliittinen perintömme ja sosiaaliset ideaalimme ilmaistaan (Chanter, 1995, 8). Toisinlukemisessa Irigaray käyttää hyväkseen naisille annettuja positioita, erityisesti matkimista (mimesis) sekä hysteriaa. Hysteria on eräs tapa jolla nainen voi päästä puhumaan itsensä fallosentrisessä diskurssissa, ja Irigaray käyttää

tätä metodia lukiessaan filosofisia tekstejä. (Chanter, 1995, 136). Hysteria metodina liittyy Freudin kuvaukseen hysteriasta oireisiin samaistumisena. Hysteria on naiselle annettu positio diskurssissa, koska nainen ei voi olla muuta kuin miehen huono kopio, tästä syystä dominoivan diskurssin hysteerinen mimikointi on toimiva tapa osallistua diskurssiin. Nainen ei voi osallistua diskurssiin naisena, mutta hänelle ei anneta mahdollisuutta miehen position ottamiseen.

Grosz korostaa mimesiksen ja hysterian merkitystä Irigarayn filosofiassa; hysteria tuntuu olevan ainoa positio josta nainen voi astua diskurssiin ilman että alistuu fallokratiselle kulttuurille ja toimintatavoille (Grosz, 1989, 133). Freud määrittelee naisen seksuaalisen ja sukupuolisen kehityksen normaaliksi mikäli nainen alistuu asemaansa passiivisena osapuolena ja hyväksyy 'kastraationsa', työllä on kuitenkin muitakin tapoja ratkaista kastraatiosta aiheutuva ahdistus (Grosz, 1989, 133). Hän voi korostaa omaa fallisuuttaan ja toimijuuttaan, ja kehittää näin 'maskuliinisuuskompleksin', tai hän voi kieltää alempiarvoisen klitoraalisen mielihyvänsä mutta kieltäytyä siirtymästä paternaalisen heteroseksuaalisen nautinnon pariin, jolloin hänestä tulee 'frigidi'. (Grosz, 1989, 133). Grosz huomauttaa ettei frigidiys kuitenkaan tarkoita Freudin teoriassakaan seksuaalisen mielihyvän hylkäämistä kokonaan, vaan frigidi nainen hylkää nimenomaan heteroseksuaalisen ja paternaalisen halun mallin, jonka mukaan hänen tulee hyväksyä olevansa huonompi kuin mies, olevansa kastroidu. Frigidiys on muodossaan kenties lähimpänä hysteriaa, feminiinisen neuroosin puhtainta muotoa (Grosz, 1989, 134).

Sekä frigidiys että hysteria määrittävät Groszin mukaan patriarkaalisen kulttuurin normien kieltämisen kautta; hysteerikko ja frigidi nainen eivät suostu alistumaan naisen passiiviseen rooliin, vaan taistelevat vastaan. (Grosz, 1989, 135). Irigaray ottaakin Groszin mukaan hysteerikon position lukiessaan filosofian historiaa, hänen strategiansa on mimesis; hän mimikoi filosofisia ja psykoanalyttisiä tekstejä, hän imitoi ja parodioi naisten hysteerisiä paikkoja diskurssissa (Grosz, 1989, 136). Tästä syystä Irigarayn tyyli on Groszin mielestä äärimmäisen feminiininen; se perustuu teeskentelylle, mimesikselle, keinotekoisuudelle ja viettelylle – kaikki nämä ovat oidipuskompleksin feminiinisen 'ratkaisemisen' piirteitä. Samoin kuin hysteerinen nainen joka ei suostu alistumaan sille, mitä falloentrismi häneltä vaatii, myöskään Irigaray ei suostu asettumaan passiiviseen rooliin, tukemaan Yhtä – maskuliinista – subjektia jolla on väliä. Hän ei suostu ottamaan 'filosofin vaimon' positiota, koska tuo positio hiljentää naisen ja päästää hänet tiedon piiriin

vain miehen kautta, koska tuo positio peittää naisen projektioilla, haluilla ja fantasioilla (Grosz, 1989, 137).

Irigaray pyrkii Chanterin mukaan selvittämään sen, miten sukupuolieron systemaattinen kieltäminen toimii, Irigaray kysyy miksi ja miten sukupuoli on kirjoitettu filosofian historian ulkopuolelle. Maskuliinisen subjektiuden ilmentymille ei tullut edes mieleen että sukupuoli voisi olla ongelmallinen asia, että mies-subjektin dominanssi ei olisikaan täydellinen ennen kuin naiset ottivat esille sen että kaikki filosofit näyttävät olevan miehiä. (Chanter, 1995, 140). Sukupuolieron kysymys ei kuitenkaan ole Chanterin mukaan Irigarayn filosofiassa kysymys johon voisimme löytää vastauksen, jonka voisimme päättää miehen tai naisen eduksi, sen on pysyttävä avoimena koska jos kysymykseen vastataan, jos sukupuoli ratkaistaan ovat vaikutukset Irigarayn mukaan katastrofaaliset (Chanter, 1995, 163). Sukupuoliero on enemmänkin kysymys jonka Irigaray esittää länsimaiselle perinteelle, haaste jonka avulla voimme selvittää mitä länsimaisen kulttuurin 'universaaliuden' perinne on jättänyt sanomatta.

Irigarayn mielestä nainen ei koskaan ole häntä koskevien määritelmien kohteena, naiseus nähdään Freudin kuvaamassa järjestelmässä vain miehen seksuaalisuuden toiminnan kannalta olennaisena täydennyksenä tai negatiivisena kuvana joka oikeuttaa miehen seksuaalisuuden vankkumattoman fallisen itseilmaisun. (Irigaray, 1985b, 70).

## 2.3 Tutkielman metodi

Käytän omassa tutkielmassani hyväkseni Irigarayn käyttämää metodologiaa tekstien vuoropuhelun muodossa. Päälähteeni ovat Irigarayn *Speculum of the Other Woman* sekä Freudin ”Femininity” ja sen argumentteja tukevat tekstit siltä osin kuin Irigaray niihin suoraan viittaa. Käytän lähteinäni teosten englanninkielisiä käännöksiä, ja Freudiin viittaan *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*-kokoelman mukaan, koska tämä englanninkielinen käännös on standardisoitu ja tunnustettu luotettavimmaksi Freud käännökseksi. Päälähteiden lisäksi en käytä päätekstissä muita lähteitä tai kommentaareja, koska halusin tuoda esille Irigarayn ja Freudin vuoropuhelun mahdollisimman puhtaassa muodossa. Olen lukenut *Speculumia* sekä *Freudia* rinnakkain, samaan tapaan kuin Irigaray itse kirjoittaa Freudista *Speculumissa*, kommentoiden ensin yhtä osiota ja siirtyen sitten toisen osion pariin. Tästä syystä tekstejä vertaileva

lähestymistapa tuntui luontevimmalta tavalta kirjoittaa Irigarayn ja Freudin vuoropuhelua auki, omia kommentteja lisäten.

Metodini onkin vuoropuhelu jossa on kolme osapuolta; Freud on mukana alkuperäislähteenä, Irigaray kritiikkinä sekä tutkielmani, joka on kriittinen sekä Freudia että Irigarayta kohtaan. Ylläpidin vuoropuhelua antamalla jokaiselle osapuolelle puheenvuoron yksi kerrallaan, jolloin myös Irigarayn kritiikki etenee loogisesti ja järjestelmällisesti.

### 3. NAISEN OLEMUS

Freudin teoriassa naiseus on pitkälti mysteeri, Freud ei pysty selvittämään miten biseksuaalisesta lapsesta kehittyy nainen. Irigarayn mukaan Freudin pyrkimys on turha koska naisen olemusta ei edes voi selittää, koko representaatioiden ekonomia – jolla Irigaray tarkoittaa järjestelmää jonka merkitystä määrittelevät maskuliinisen subjektin luomat paradigmat ja arvon mitat – toimii sen kautta ja sen avulla mitä naiselta on kulttuurisesti varastettu. Naiselta on viety oikeus olla olemassa selitettynä olentona, koska dikotominen kulttuuri vaatii sen, että naisen tulee olla mysteeri jotta mies voi olla selitetty osapuoli.

Mysteerisyyden lisäksi passiivisuus liittyy vahvasti Freudin käsitykseen naiseudesta. Freudin mukaan aktiivisuuden yhdistäminen mieheen ja passiivisuuden yhdistäminen naiseen olisi yksinkertaistus, mutta hänen mukaansa voisi sanoa naisten olevan passiivisia päämääriä preferoivia olentoja, kun taas aktiivisuus ja aggressiivisuus ovat hyvin miehisiä alueita. Irigarayn mielestä tällaisessa järjestelyssä naisen aggressiolle ja naisen haluille ei anneta tilaa, vaan naisen paikaksi asetetaan passiivinen oleminen.

Luvun viimeinen osio käsittelee Freudin kuvausta naisen kehityksestä 'pienestä miehestä' ensin tytöksi ja myöhemmin naiseksi. Freudin mukaan tyttö ja poika kehittyvät aluksi samalla tavalla myöskin seksuaalisesti ja sukupuolisesti, mutta huomattavasti vajavaisuutensa kastroituna olentona tytön tulee luopua fallisesta seksuaalisuudestaan ja repressoida suuri osa seksuaalisesta vietistään. Irigaray huomauttaa miten tällainen kehitys vaikuttaa siltä, että työstä kasvatetaan miehelle sopivaa kumppania, eikä omaa itsenäistä ihmistä.

#### 3.1 Naisen mysteeri

Freudin teoriassa ihmisen psykologiasta ja seksuaalisesta kehityksestä naiseus ilmenee mysteerinä. Kautta historian ihmiset ovat yrittäneet ratkaista feminiinisyyden luonteen ongelmaa, aloittaa Freud ”Femininity”-esseessään. Kukaan ei ole paennut tämän ongelman pohtimista, kukaan mies, Freud lisää, koska naiset ovat itse ongelma. (Freud, 1981n<sup>8</sup>, 113). Irigaray nostaa esille sen absurdin tosiasian jonka Freud niin varmasti ilmaisee; naisen

<sup>8</sup> Tämä Freudin teksti ”Femininity” ilmestyi vuonna 1933.

ongelmaa käsitellään naisen selän takana. Nainen ei pääse osaksi diskurssia jota tuotetaan naisen ongelmasta, siitä mysteeristä jota nainen miehille edustaa. Naisen ongelma on panoksena miehissä diskurssissa joka koskee hänen mysteeriään, naisen ongelma on tuon keskustelun kohde ja objekti, mutta naista ei päästetä häntä koskevaan diskurssiin mukaan eikä hänen ole tarkoituskaan tietää siitä mitään. (Irigaray, 1985a, 13). Nainen määritellään ilman naisen omaa panosta määritelmään tai edes mahdollisuutta tietää tuosta määritelmästä mitään.

Kun tapaamme ihmisen, Freudin mukaan ensimmäinen päätelmä jonka teemme koskee kyseisen ihmisen sukupuolta. Ihmiset ovat tottuneita tekemään tuon erotiikan varmasti ja ilman epäröintiä. Anatomian tiede kuitenkin jakaa tuon varmuuden vain yhdessä kohdassa – miehen seksuaalinen tuote on sperma ja sperman kantajat ovat miehiä, naisen seksuaalinen tuote on munasolu ja munasolujen kantajat ovat naisia – tämän pidemmälle anatomiasta ei voida päätelmiä tehdä. (Freud, 1981n, 113). Molemmissa sukupuolissa ovat muodostuneet sukupuolielimet jotka palvelevat eksklusiivisesti lisääntymisfunktiota, Freud arvelee että nämä elimet olisivat muodostuneet samasta myötäsytymisestä taipumuksesta (Freud, 1981n, 113). Irigarayn mukaan tämä 'myötäsytymisen taipumus', johon Freud viittaa, tarkoittaa lisääntymisfunktiota, koska ainoa tapa jolla Freud määrittelee ihmisen sukupuolen on ilmoittamalla minkä funktion tuo kyseinen ihminen täyttää lisääntymisessä (Irigaray, 1985a, 14).

Tiede kertoo meille jotain, mikä Freudin mukaan ei vastaa odotuksiamme: naisen kehossa esiintyy surkastuneessa muodossa miehen sukuelimet, ja miehen kehosta voimme löytää naisen sukuelimet. Anatomian tiede pitää näitä löydöksiä Freudin mukaan merkinä jokaisen ihmisen biseksuaalisuudesta, aivan kuin yksittäinen ihminen ei olisi koskaan mies tai nainen vaan aina molemmat – vain jossain määrin enemmän toinen. (Freud, 1981n, 114). Irigarayn mielestä Freud haluaa lohduttaa itseään ja lukijoitaan kohdatessaan tämän hämmennyksen sanomalla että toinen sukupuoli voittaa kuitenkin (Irigaray, 1985a, 14). Toinen sukupuoli voittaa koska ihminen ei jää biseksuaaliseksi, vaan jokainen ihminen on Freudin mukaan mahdollista asettaa selkeästi miehen tai naisen kategoriaan. Sukupuolten rajojen epäselvyys tuntuukin jäävän Freudille anatomian kummallisuudeksi. Sukupuolen pitäisi olla pysyvä ominaisuus, ja se, että sukupuoli näyttää tieteen valossa olevan enemmän asteikko feminiinisten ja maskuliinisten ominaisuuksien välillä on hämmentävää ja outoa. Sukupuolieron tärkeys korostuu myös Irigarayn filosofiassa, mutta hyvin eri

tavalla ja eri lähtökohdista käsin<sup>9</sup>.

Freud rakentaa sukupuoli-eroa ensin anatomian kautta, mutta päätyy kuitenkin siihen johtopäätökseen että on ilmeistä että nämä erilaiset ominaisuudet ovat kehittyneet samasta taipumuksesta eri suuntiin. Hänelle on ilmeistä että biseksuaalisuus on jokaisen ihmisen perustila. Freudin mukaan meidän on siis pakko päätellä että se, mikä määrittelee maskuliinisuuden ja feminiinisuuden on jotain mitä anatomian tiede ei pysty selittämään. (Freud, 1981n, 114). Irigarayn mukaan tuntemattoman selvittämisen odotus jarruttaa ja estää tieteellisen ja anatomisen diskurssin objektiivisuutta, siinä määrin kun on kyse sukupuolierosta. Koska tiede on juuttunut etsimään puuttuvaa palaa joka selittäisi sukupuolieron on liikuttu pois päin objektiivisesta observoinnista jonka avulla voisimme oikeasti päästä sukupuolieron lähteille. Freud lähtee Irigarayn mukaan hakoteille väittäessään, että psykologia voisi kenties olla puuttuva palanen joka voisi selittää sukupuolieron. Freud liittää miehen ja naisen psykologiset ominaisuudet suoraan siihen, miten heidän sukusolunsa käyttäytyvät reproduktion hetkellä. (Irigaray, 1985a, 15). Lisääntymisfunktio on kuitenkin vain yksi sukupuolieron ilmentymä, eikä sukupuoli-ero suinkaan tyhjene lisääntymiseen vaikka Freud haluaisi näin ajatella.

Irigarayn mukaan psykologiakaan ei voi tarjota selitystä feminiinisuuden mysteeriin, vaan tämän mysteerin valaisun on tultava jostain muualta (Irigaray, 1985a, 20). Feminiinisuuden mysteeriä ei voida selvittää ennenkuin olemme selvittäneet sen, miten elävien organismien erottautuminen kahdeksi sukupuoleksi tapahtui, tästä emme Freudin mukaan tiedä mitään (Freud, 1981n, 116). Koska feminiinisyys on painettu mysteeriksi, pimeäksi alueeksi johon tieteellä ei ole pääsyä, voimme Irigarayn mukaan tietää vain toisesta sukupuolieron osapuolesta. Erosta nostetaan esille toinen termi joka määritellään alkuperäksi, vaikka tämän termin valintaperustetta ei koskaan selitetä. Tämän termin selittämisen kautta myös toinen termi tuodaan valoon; ”sama luo itsensä uudelleen” (Irigaray, 1985a, 21). Kun feminiinisyys on selittämätön, on ainoa sukupuolen kuva maskuliininen, ja tämän selittämättömyyden avulla voidaan myöskin feminiinisuuden representaatio tehdä samanlaiseksi maskuliinisuuden kanssa.

Kahden sukupuolen olemassaolo on Freudin mukaan silmiinpistävin ominaisuus joka erottaa orgaanisen elämän elottomasta luonnosta (Freud, 1981n, 116). Irigaray miettii kuitenkin, nousisivatko muut erot enemmän esille jos huomaisimme heterogeenisuuden

---

<sup>9</sup> Irigarayn sukupuoli-eron filosofiasta ja tematiikasta enemmän kirjassa *This Sex Which is Not One* (1985).



vähentyvän sukupuolisessa käytännössä, huomaisimmeko pakottavan tarpeen erotella, joko silkasta mielihyvästä tai lievittääksemme erottomuuden ahdistusta? (Irigaray, 1985a, 21). Onkin syytä pohtia olisiko sukupuoliero niin tärkeä ja merkittävä orgaanisen elämän ominaisuus jos ihmiset eivät olisi niin kiinnittyneitä sukupuoleen ja seksuaalisuuteen, mikään sukupuolten myötäsyttyinen ominaisuus ei sinänsä selitä miksi ihmisten jakaminen kahteen sukupuoleen on niin merkittävä ero.

Psykoanalyysi ei edes pyri selittämään mitä nainen on, vaan Freud itsekin sanoo psykoanalyysin pyrkivän selittämään sen, miten nainen tuli naiseksi, miten biseksuaalisesti suuntautuneesta lapsesta kehittyy nainen (Freud, 1981n, 116). Irigarayn mukaan naisen olemusta ei edes voisi selvittää koska koko representaation ekonomia toimii naiselle annettavan tribuutin kautta; tribuutin, jota ei koskaan makseta (Irigaray, 1985a, 21). Tällä Irigaray tarkoittaa sitä, miten länsimaisen kulttuurin, Freudin kulttuurin, representaatioiden ekonomia nojaa naiseuden ja erityisesti äitiyden riistoon. Nainen nostetaan mysteeriksi jotta mies voisi olla selitetty, selkeä osapuoli. Koko Olemisen problematiikka on käsitelty yksityiskohtaisesti tuon lainan ansiosta, tämän vuoksi on mahdotonta kuvailla naisen olemusta (Irigaray, 1985a, 21). Kun Freud miettii sitä, miten lapsi kehittyy biseksuaalisesta olennoista naiseksi, Irigaray miettii miksi juuri naiseksi pitää kehittyä, tulla, ja miksi juuri tämä tuleminen on vaikeampaa kuin mieheksi tuleminen (Irigaray, 1985a, 22). Irigarayn mukaan naiseksi tuleminen ja sen vaikeus liittyy representaatioiden ekonomiaan, joka on järjestelmä jonka merkitystä säätelevät paradigmat ja arvon yksiköt jotka määrittellään mies-subjektien kautta ja heidän taholtaan (Irigaray, 1985a, 22). Femininiininen on siis nähtävä välitilana ja kieltona, merkkien sisällä tai niiden välissä, mutta samalla jonain mitä fallinen ekonomia tarvitsee; osana lisääntymisen ketjua.<sup>10</sup> Kaikki naiseuden tulkitut muodot joita länsimainen patriarkaalinen kulttuuri luo muodostuvat siitä pelistä johon naiset pakotetaan osallistumaan ennenkuin he edes alkavat pelata. Nainen on olevaisuuden olematon puoli, pimeä mysteeri joka korostaa miehen selkeää representaatiota. (Irigaray, 1985a, 22). Länsimainen kulttuuri rakentuu dikotomioille ja vastakkainasetteluille, koko ajatteluperinne ja filosofia nojaavat vastakohdille; luonto ja kulttuuri, yö ja päivä, olematon ja olevainen. Nämä ajatusrakenteet toimivat perusteena Irigarayn väitteelle siitä, että naisen olemattomuus toimii miehen olevaisuuden takaajana. Freudin edustama ja ylläpitämä

---

<sup>10</sup> "Therefore, the feminine must be deciphered as inter-dict" (Irigaray, 1985a, 22). Eng. Interdict – Kielto, kieltää, pysäyttää, estää. Inter – välinen. Rans. Interdiction – kielto, virastapidätys, holhouksenalaiseksi asettaminen. Intér – yksistään viittaa välitilaan tai sisäiseen.

ajatteluperinne tarvitsee vastakohtia toimiakseen, ja tästä syystä naisen on pakko olla mysteerinen jotta mies voisi olla selitetty.

Irigaray kysyykin eikö naisen biseksuaalisuus siis edusta vastakkaiseksi käännettyä koostetta siitä ”ohjelmasta” jota maskuliinen seksuaalisuus itselleen kirjoittaa. Maskuliinisen historian lopun, päämäärän, päälaelleen käännettyä projektiota. Miehen tulee ratkaista tai ainakin pyrkiä ratkaisemaan ”naisen mysteeri” tiellään kohti absoluuttista tietoa. Hoitaakseen osansa, miehen tulee päästää naisen näennäisesti ylläpitämä ei-tieto osaksi tajuantaansa, päästää tajuamisen piiriin ”tiedostamaton” joka on naisen tästä mitään tietämättä asetettu naisen alaksi. Nainen ei saa tästä ei-tiedosta mitään selvää, mutta miehen on onnistunut tulkita sitä niin paljon, että hän on onnistunut sitomaan naisen negatiivisen vartijaksi. (Irigaray, 1985a, 111). Nainen on asetettu takaamaan falloksen voima omalla voimattomuudellaan. Nainen toimii peilinä ja hänen elimellinen tyhjyytensä toimii verrokkina miehen täyteydelle.

Freud kirjoittaa, että se, mitä hän kertonut ”Femininity”-esseessään voisi sanoa kuvaavan naisen esihistoriaa (Freud, 1981n, 130). Aivan kaikkea ei siis ole vielä sanottu naisen seksuaalisuudesta. Esihistoria ei kuitenkaan anna Irigarayn mielestä paljon toivoa historialle, Freudin kuvaus on nimittäin niin täynnä naiseen kohdistettuja kieltoja, estoja, hämäyksiä ja viettien torjumisia ettei historia voi tältä pohjalta olla kovin ruusuinen. (Irigaray, 1985a, 111). Ottamalla esihistorian naiseuden käsittelemisen lähtökohdaksi Freud haluaa korostaa sitä, että naiseuden kehitys tulee aina olemaan aikaisen maskuliinisen kehitysvaiheen vaikutuksen piirissä. Pre-oidipaalisiin fiksaatioihin regressoituminen on hyvin yleistä, jotkut naiset elävät koko elämänsä siten, että maskuliinisella ja feminiinisellä on vaihteleva valta-asema riippuen elämäntilanteesta. Osa siitä mitä miehet kutsuvat 'naiseuden mysteeriksi' voisikin olla selitettävissä tällä biseksuaalisuuden ilmenemisellä naisen elämässä. (Freud, 1981n, 131). Irigarayn mukaan Freud analysoi tätä biseksuaalisuutta 'varhaisena maskuliinisuutena' tai 'kastraation faktan hyväksymisen aiheuttamana naiseuden alkuna', eli tavallaan validina fallisuutena ja kastroituna fallisuutena. Eli tavallaan 'maskuliinisena' haluna äitiä kohtaan ja 'kateutena' isän penistä kohtaan. (Irigaray, 1985a, 111).

Nainen varmistaa Irigarayn mukaan loputtoman regression mahdollisuuden, sekä tietoisuuden että sukupuolen regression. Tietoisuuden ja sukupuolen kuolema on välttämätöntä jos ihminen haluaa saavuttaa dialogisen etenemisen fallisen sublimaation

kautta. Naisen biseksuaalisuus sekä hänen seksuaalisuutensa ehtojen päättämätön luonne – se ”tiedostamattomuus” joka värittää hänen suhdettaan seksuaalisiin asioihin – muodostavat yhdessä sukupuolieron varaston, jonka nainen pitää ”ei-tiedon” piirissä idealisaation tarkoitusperiä varten. (Irigaray, 1985a, 111). Nainen olisi siis perusta ”maskuliiniselle” tiedostamattomalle tai tuon tiedostamattoman edustaja. Nainen olisi seksuaalisuuden historiallisen kehityksen ”tiedostamattoman” edustaja ja ylläpitäjä. Hänelle tämä kaikki on kuitenkin vain esihistoriaa. Jos naisen seksuaalisuudesta tulisi osa historiaa, miehen seksuaalisuudelle ei välttämättä olisi enää paikkaa. (Irigaray, 1985a, 112).

Naisen mysteerisyys tuntuu johtuvan Freudin mukaan naisen biseksuaalisuudesta, eli siitä, että nainen häilyy aina maskuliinisuuden ja feminiinisuuden rajoilla. Lapsena tyttö toimi kuin pieni poika ja vaali omaa maskuliinisuuttaan, mutta tajuttuaan oman kastaationsa tytön on tarkoitus alistua passiiviseen naisen osaansa. Kuitenkin regressio varhaiseen maskuliinisuuteen on aikuiselle naisellekin kokoaikainen uhka. Irigarayn tulkinnan mukaan naisesta kasvatetaan mysteerinen olento, koska länsimainen dikotomiajärjestys vaatii mysteerisen olennon selitetyn olennon vastakappaleeksi.

### **3.2 Aktiivisuus ja passiivisuus**

Freudin mukaan olemme tottuneita käyttämään 'maskuliinista' ja 'feminiinistä' mentaalisisina ominaisuuksina, ja olemme näin siirtäneet biseksuaalisuuden myöskin psykologian piiriin. Täten puhumme henkilöistä siten, että he toimivat maskuliinisella tai feminiinisellä tavalla eri tilanteissa. Näin puhuessamme olemme kuitenkin vain antaneet periksi anatomialle tai tavoille koska me emme voi antaa 'maskuliinisen' ja 'feminiinisen' käsitteille mitään uusia merkityksiä. Erotus ei ole psykologinen; kun puhumme maskuliinisesta tarkoitamme yleensä aktiivista ja kun puhumme feminiinisestä tarkoitamme yleensä passiivista. Freudin mukaan tämän taustalla on se, että miehen sukusolu on aktiivinen kun taas naisen sukusolu passiivinen, samalla tavalla kuin parittelussa mies on aktiivinen. (Freud, 1981n, 114). Irigarayn mukaan näyttäisi siltä että Freudin teoriassa psyykkinen elämä mallintaa anatomiaa mimeettisesti, anatomian tiede pakottaa psykologisen käytöksen toimimaan anatomian mallin mukaan. Yhdynnässä mies ja nainen mimikoivat ja näyttelevät sukusolujensa toimintaa. (Irigaray, 1985a, 15). Uros tavoittelee naarasta seksuaalisen

yhtymisen tarkoituksessa, ottaa hänet kiinni ja penetroi hänet (Freud, 1981n, 114). Freudin mukaan emme kuitenkaan voi typistää maskuliinisen luonnetta aggressioon siinä määrin kuin kyse on psykologiasta (Freud, 1981n, 114–115). Freud ei sano Irigarayn mukaan tässä tilanteessa mitään feminiinisydestä koska seksuaalinen halu ja seksuaalisen kanssakäymisen tavoitteleminen halutaan asettaa vain miehen ominaisuudeksi. Freud antaa Irigarayn mukaan haluamisen ominaisuuden vain maskuliiniselle spermalle – vain sperma liikkuu kohti toista solua, vain sperma haluaa ja tekee, munasolu odottaa passiivisena. (Irigaray, 1985a, 15). Nainen ei saa haluta ja tavoitella, vaan hänen tulee tyytyä olemaan haluamisen ja tavoittelemisen kohde.

Freud käsittelee sukupuolia myöskin eläinopin kautta ja nostaa esille sen, ettei muussa eläinmaailmassa ole samanlaista jakoa maskuliiniseen aggressioon ja feminiiniseen passiivisuuteen kuin ihmisrodussa. Eläintiede kertoo meille myöskin ettei poikasten hoito ole pelkästään naisellinen funktio. (Freud, 1981n, 115). Voiko tästä päätellä, Irigaray kysyy, että nämä muut lajit pystyvät erottamaan seksuaalisen funktion ja parentaalisen funktion toisistaan paremmin kuin me? Ne sentään huomaavat ettei naiseus ole yhtäkuin äitiys, tämä on rajanveto jonka kulttuuri tuntuu ihmisten mielistä häivyttäneen. (Irigaray, 1985a, 15). Freud itsekin huomauttaa, ettei naiseutta voi yhdistää pelkkään passiivisuuteen, koska äiti on lastaan kohtaan hyvinkin aktiivinen, esimerkiksi imettäessään (Freud, 1981n, 115). Irigaray kuitenkin kritisoi Freudin esimerkkiä, koska vaikka äidin voidaan sanoa imettävän, voi myös sanoa että lapsi imee, jolloin äiti on jälleen toisen aktiivisuuden kohteena (Irigaray, 1985a, 16). Lisäksi Irigaray kritisoi Freudia siitä, että imettämiseen mahdollisesti liittyvä nautinto on kielletty, väärinymmärretty ja jätetty ajattelun ulkopuolelle, vaikka juuri nautinnon ottaminen mukaan pohdintaan toisi syvyyttä siihen, millaisena aktiivisuutena tai passiivisuutena imettämistä ajatellaan. Tässä on kyseessä produktiivisen aktiivisuuden monopolista, siitä, miten ”fallinen” voima jaetaan eri tilanteissa. (Irigaray, 1985a, 16). Onko kuitenkaan niin mahdotonta ajatella, että ihminen voi olla sekä toimiva että (toisen) toiminnan kohde samaan aikaan? Miksi ”fallinen voima” ylipäättään pitäisi antaa tilanteessa vain toiselle osapuolelle? Missä määrin tuollainen vallan selkeä jakaminen on edes mahdollista?

Freud kirjoittaa siitä, miten riittämätöntä olisi rinnastaa aktiivisuus ja maskuliinisuus, sekä passiivisuus ja feminiinisyys, koska jopa ihmisten seksuaalisen ja sukupuolisen elämän kentältä voimme löytää tälle rinnastukselle vastakkaisia esimerkkejä,

laktaatiota esimerkiksi voitaisiin yhtä hyvin kutsua aktiiviseksi imettämiseksi tai passiiviseksi imemisen kohteena olemiseksi. Mitä pidemmälle liikumme sukupuolisesta elämästä, sitä ilmeisemmäksi asioiden rinnastamisen ongelma muodostuu, koska naiset ovat aktiivisia ja miehet passiivisia. (Freud, 1981n, 115). Tämä kaikki jättää Irigarayn mukaan Freudin ja hänen yleisönsä hämmennyksen tilaan heidän keskustellessaan sukupuolierosta. Teksti jatkuu kuitenkin ilman ongelmia, vaikka Freud on Irigarayn mukaan paljastanut juuri oman logiikkansa vajavaisuuden. Kuva äidistä aktiivisesti imettämässä lastaan jätetään roikkumaan irrallisena, eikä siihen enää palata. (Irigaray, 1985a, 17). Irigarayn mielestä on kuin Freud ei haluaisi myöntää että nainen voi tuottaa jotain, tuottaa maitoa, olla todella oikeasti aktiivinen (Irigaray, 1985a, 16). Freudin logiikan vajavaisuus tulee esille siten, että Freud varoittaa kuulijoitaan olettamasta liikaa rinnastuksia aktiivisuuden ja mieheyden sekä passiivisuuden ja naiseuden välillä, mutta samassa ajatuksessa Freud rinnastaa naiseuden passiivisuuteen ilman mitään mainintaa oletuksensa ongelmallisuudesta.

Emme siis voi Freudin mukaan tyypistää maskuliinisuutta aktiivisuudeksi ja feminiinisyyttä passiivisuudeksi; mitä pidemmälle etenemme kapeasta seksuaalisuuden sfääristä, sitä tarkemmin huomaamme samankaltaisuuden olettamisen virheen. Naiset voivat olla hyvinkin aktiivisia, eivätkä miehet kykene elämään muiden kanssa kehittämättä passiivisuuttaan. (Freud, 1981n, 115). Irigarayn mielestä Freud tarjoaa tässä oudon esimerkin biseksuaalisuuden esiintymisestä naisen elämässä; Irigarayn mukaan Freudin mielestä on olemassa naisia, jotka ovat aktiivisia toimijoita, mutta vain koska miehet heidän elämässään 'antavat' heidän olla aktiivisia olemalla itse passiivisia (Irigaray, 1985a, 17). Freud kuitenkin kirjoittaa, ettei hän halua että tämä otetaan esimerkkinä miesten ja naisten psykologisesta biseksuaalisuudesta, koska tällainen tulkinta vaatii maskuliinisuuden ja aktiivisuuden sekä feminiinisyyden ja passiivisuuden yhdistämisen oletamista (Freud, 1981n, 115). Tärkeä aktiviteetti annetaan kuitenkin ainoastaan miehen osaksi, Irigarya muistuttaa, koska hän on aktiivinen osapuoli yhdynnässä (Irigaray, 1985a, 17). Freudin käsitys aktiivisuuden ja passiivisuuden jakautumisesta tuntuu noudattavan outoa tasapainon logiikkaa; jos joku nainen on aktiivinen, on jonkun miehen oltava passiivinen tasapainottaakseen naisen epänaissellista toimintaa.

Freud ehdottaa että voisimme ajatella naisia psykologisesti passiivisia päämääriä preferoivana olentona. Tämä ei tarkoita kuitenkaan passiivisuutta, koska passiivisten

päämäärien saavuttaminen saattaa vaatia suuren määrän aktiivisuutta. Freud teoretisoi että naiset preferoivat passiivista käyttäytymistä ja päämääriä siksi, että he toimittavat seksuaalisessa elämässä passiivista roolia. (Freud, 1981n, 115). Emme kuitenkaan saa ylenkatsoa sosialisoinnin vaikutusta naisten passiivisuuteen, Freud muistuttaa. Naisten tuhoamis-impulssit ja sadismi käännetään kasvatuksen taholta sisäänpäin mikä ruokkii heidän masokismiaan. (Freud, 1981n, 116). Freudin mukaan feminiinisuuden voisi siis luonnehtia ominaisuudeksi, joka laittaa ihmisen preferoimaan passiivisia tavoitteita, mutta tuohon passiivisuuteen vaikuttaa myöskin kasvatusta – jääkin epäselväksi mikä osa naisen passiivisuudesta on luonteen ominaisuus ja mikä osa on kasvatuksen tulosta. Epäselväksi jää myös se, miksi Freud ylipäätään sanoo feminiinisuuden johtavan naisen preferoimaan passiivisia päämääriä, jos kyse on kasvatuksen vaikutuksesta. On kuitenkin selvää, vaikka Freud korostaa ajoittain sosialisoinnin merkitystä passiivisuuden kehittymiseen, että Freudin teoriassa ainakin osa naisen passiivisuudesta on myötäsyntyistä.

Irigarayn mielestä Freud sekoittaa sukupuoliteoriansa mallia turhaan koska passiiviset tavoitteet eivät tuo mitään lisää naisen olemuksen käsittelyyn (Irigaray, 1985a, 18). Naisessa voidaan tunnistaa tietty taipumus aktiivisuuteen, siinä määrin kuin tuo aktiivisuus valmistaa seksuaaliseen toimintaan ja on ankarasti säädeltyä suhteessa niin sanotun seksuaalisen elämän toimimiseen mallina. Seksuaalisen elämän toimiminen mallina viittaa Irigarayn mukaan siihen, miten Freud typistää seksuaalisen elämän lisääntymiseen, ja miten hänen teoriassaan lisääntyminen tarjoaa käyttäytymismallin naisille ja miehille sen mukaan, miten heidän sukusolunsa toimivat lisääntymisen hetkellä. Lisääntyminen on vain miehen aktiviteettia, nainen on kuin pankki jonne siemen laitetaan itämään, mutta hänellä ei ole osaa prosessiin eikä oikeutta tulokseen, koska hän on siihen passiivisesti alistunut. (Irigaray, 1985a, 18).

Seksuaalisen elämän motivoiva voima on Freudin teoriassa 'libido'. Koska sukupuolinen elämä jakautuu maskuliinisen ja feminiinisen polariteettiin, on Freudin mukaan syytä tarkastella tämän vastakkaisuuden suhdetta libidoon. Freud ei olisi yllättynyt vaikka selviäisi että kummallakin sukupuolella olisi oma sille sopiva erityinen libidonsa, niin että yhdenlainen libido pyrki toteuttamaan maskuliinisen sukupuolielämän päämääriä ja toinen feminiinisen. Mutta tämä ei ole Freudin mielestä totta, hänen mukaansa on olemassa vain yksi libido joka palvelee sekä maskuliinista että feminiinistä seksuaalista funktiota. Libidolla ei ole sukupuolta, mutta se palvelee enimmäkseen

aktiivisia (maskuliinisia) tarkoitusperiä. Kun libido toimii feminiinisen sukupuolifunktion palveluksessa, Freud huomauttaa sen olevan paljon rajatumpi. Jos puhutaan teleologisesti, luonto ottaa Freudin mukaan naisen halut ja feminiinisen sukupuolifunktion vaatimukset vähemmän vahvasti huomioon kuin maskuliinisen. Väitteen Freud perustelee sillä, että luonto on antanut suvunjatkamisen miehen aggression tehtäväksi, ja tämä toiminta ei ole riippuvainen naisen suostumuksesta. (Freud, 1981n, 131).

On siis olemassa vain yksi libido. Libido on Irigarayn mielestä nimi joka annetaan esigenitaalisten vaiheiden seksuaalisille vaistoille, tarkemmin sadistis-anaalisen vaiheen vieteille. Irigarayn mukaan sadistis-anaalisen vaiheen seksuaalisilla vieteillä on Freudin teoriassa aina ollut ja tulee aina olemaan kaikista vastustamattomin ja hallitsevin vaikutus ihmisen seksuaaliseen elämään. (Irigaray, 1985a, 93). Anaalinen eroottisuus on sadistista, aggressiivista ja narsistista, se haluaa objektin tyydyttävän halunsa ja sen jälkeen se haluaa tuhota tuon objektin. Se on aina sodassa saadakseen asioita, ottaakseen asioita, menettämättä itse mitään. Nainen takaa turvan sodan keskellä, koska naiselle annetaan sodassa tietty symbolinen paikka; naiset ovat suojelun ja ryöstön kohteita – myöskin peniksen fetisistisen arvon takaajia. Naiset ovat turvapaikkoja, he edustavat vaistomaisen kiihtymyksen totaalista vähentymistä, kuolemaa. (Irigaray, 1985a, 94). Naisen paikka libidinaalisessa ekonomiassa on turvapaikka. Naiset eivät saa osallistua siihen sotaan jossa anaalinen eroottisuus on, koska nainen ei saa ilmaista omaa aggressiotaan.

Libido on siis Freudin mukaan maskuliininen tai ainakin neutraali, 'naisellinen libido' on epäoikeutettu rinnastus (Freud, 1981n, 133). Libidolla on aktiivinen rooli, tästä syystä emme voi Freudin mukaan oikeutetusti ajatella että naisella ja miehellä olisi olemassa oma libidonsa, vaan sama libido toimii molempien sukupuolien seksuaalisessa toiminnassa. Libido, Freudin teorian seksuaalisen elämän motivoiva voima, palvelee siis maskuliinisia tarkoitusperiä, mikä tarkoittaa Irigarayn mukaan sitä, että naisella ei ole mitään keinoa representoida tai kertoa oman libidonsa tarinaa. (Irigaray, 1985a, 43). Koska tämä tarkoittaisi sen myöntämistä, että naisella voi olla omia haluja, että nainen voisi haluta jotain muutakin kuin mitä fallinen ekonomia määrittelee haluttavaksi. Ja sitä me emme saa myöntää. Tyttö ohjaa kohtaloaan vain lapsena, siitä eteenpäin hänen kohtaloaan ohjaa, rajaa ja määrittää mies-isä. (Irigaray, 1985a, 43). Lapsena tyttö saa ohjata omaa kohtaloaan, koska hän on 'pieni mies' jota ohjaavat falliset tarkoitusperät ja motivaatiot.

Tämä käsitys naisen halusta – tai Irigarayn sanoin naisen haluttomuudesta – jonka

Freud esittää ja jolle hän toimii ikäänkuin puhemiehenä näyttää myöskin määrittelevän naisen seksuaalisen partnerin valinnan, hänen ”objektivalintansa”. Unohdetaan hetkeksi ettei nainen niinkään valitse rakkausobjektia, vaan antaa itsensä tulla valituksi ”objektina”. Se oleminen mitä nainen harjoittelee – valituksi tuleminen, passiivisuus – selittää sen, miksi naisen halu (tai oikeastaan haluttomuus) ei toimi oikealla tavalla. (Irigaray, 1985a, 104). Freudin mukaan kun tyttö saa valita rakkausobjektinsa vapaasti, tapahtuu tämä yleensä sen mukaan millainen mies tyttö olisi halunnut olla, narsistisessa ideaali-muodossa (Freud, 1981n, 132). Todella onnistunut naiseus ei voi Irigarayn mukaan edes väittää olevansa ideaali tai esittää itseään ideaalina. Siltä puuttuu sovelias peili jonka kautta tämä onnistuisi. Naisen narsistinen ideaali on ollut ja on vieläkin mies joksi hän toivoi muuttuvansa (silloin kun hän vielä elätteli toiveita klitoriksensa kasvamisesta penikseksi). Narsismi ja naisen sopimus ideaalin kanssa johtaisivat itsensä fallisesta dominanssista – onnistunut feminiinisyys ei saa idealisoida itseään, ja tästä syystä naisen tulee tehdä sopimus miehen ideaalin tukemisesta. Nainen valitsee objektikseen sellaisen miehen, jollainen hän olisi itse halunnut olla, koska hänen tulee tukea fallista dominanssia. Kosiskellakseen naista, miehen ei tarvitse tehdä mitään muuta kuin olla niin narsistinen kuin mahdollista, vastata mahdollisimman hyvin täydellistä minäkuvaa joka naiselta on kielletty. Nainen tukee tätä narsismin mallia ”omalla” narsistisella projektillaan, ja näin mallilla on etulyöntiasema ja tekosyy miellyttää, tyydyttää ja ennenkaikkea parantaa naisen narsismi. Tämä narsismi on välttämättä kastration nöyryyttämä ja haavoittama, koska naisen sukupuolen ja sukupuolielinten validi representaatio on amputoitu. (Irigaray, 1985a, 105). Silloinkin kun nainen saa tehdä rakkausobjektinsa valinnan 'vapaasti' ohjaa tätä valintaa kuitenkin fallinen ekonomia. Edes rakastaessaan itseään nainen ei saa rakastaa itseään; vaikka Freud kertoo tytön valitsevan rakkausobjektinsa narsistisen ideaalinsa mukaan, sen mukaan millainen mies tyttö olisi itse halunnut olla, tekee hän valinnan *miehisen* mallin mukaan.

Monimutkaisissa organismeissa libido kohtaa Freudin mukaan kuolemanvietin, tuhoamisen vietin, joka on dominoiva ja haluaa hajottaa organismin yksinkertaisemmaksi, jotta se voisi ohjata kaikki yksinkertaiset osiot epäorgaaniseen vakauden tilaan. Libidon tehtävänä on tehdä kuolemanvietistä harmiton, ja se suorittaa tämän tehtävän ohjaamalla kuolemanvietin energian suurimmaksi osaksi ulospäin. Kuolemanviettiä kutsutaan tällöin



tuhoamisen vietiksi, hallitsemisen vietiksi tai vallanhaluksi. (Freud, 1981j<sup>11</sup>, 163). Irigarayn mukaan Freudin teoriassa nainen ei työstä omaa kuolemanviettiään, vaan nainen on sen työstön auttaja, väline ja paikka. Nainen on kumppani seksissä ja tarjoaa täten libidon katoamisen lupauksen, vaimona nainen tarjoaa pysyvyyttä takaamalla että libidinaaliset halut pysyvät ”hallinnassa” avioliiton sisällä, nainen takaa toistuvuuden automaation tapahtumisen maternaalisena paikkana, nainen toimii tuon toistuvuuden paikkana. Naisen vastuulla on säilyttää, uusintaa ja elävöittää organismi, lähinnä seksuaalisen reproduktion kautta. Hänen pitää siis olla täysin omistautunut elämän tekemiselle. Kuolema käy sivupolulla feminiinisen-maternaalisen elävöittämisen kautta. (Irigaray, 1985a, 53). Freudin muodostama käsitys sukupuolista ja sukupuolten psykologisista rooleista tekee kuolemanvietin työstämisen naiselle mahdottomaksi, koska nainen ei saa mahdollisuutta toistaa itseään ja omaa alkuperäänsä<sup>12</sup>. Naisen tarkoituksena on olla reproduktion paikka, ei siihen osallinen osapuoli. Nainen ei saa työstää kuolemanviettiään koska fallosentrinen kulttuuri on asettanut naisen elämän ylläpitäjäksi.

Aktiivisuuden ja passiivisuuden erottelu näkyy myöskin sadismin ja masokismin vastakkainasettelussa. Sadismi on aktiivista halua tuottaa kipua toiselle, kun taas masokismi on passiivista halua alistua kivun tuottamisen kohteeksi. Masokismi onkin Freudin mukaan hyvin naisellinen ominaisuus (Freud, 1981j, 162). Freudin mukaan osa kuolemanvietistä asetetaan seksuaalisen funktion palvelukseen, jossa sillä on tärkeä rooli; sadismi (Freud, 1981j, 163). Osa vietistä ei suuntaudu ulospäin; se pysyy organismin sisällä ja, sen mukana kulkevan seksuaalisen kiihotuksen avulla, tulee libidinaalisesti sidotuksi organismin sisään, tästä syntyy eroottisen masokismi (Freud, 1981j, 164). Viettielämän masokistiset taipumukset ovat Freudin mielestä mysteerisiä ekonomisesta näkökulmasta tarkasteltuna. Jos mentaalisia prosesseja ohjaa mielihyvän periaate siinä mielessä että kaikkien prosessien päämääränä on mielihyvän saavuttaminen ja mielihäpähtämisen välttäminen, näyttäytyy masokistinen taipumus järjettömänä. Jos kipu ja mielihäpähtäminen eivät ole pelkästään varoitusmerkkejä vaan päämääriä itsessään, on mielihyväperiaate halvaantunut – on kuin mentaalisen elämämme vartija olisi tainnutettu. (Freud, 1981j, 159). Masokismi tulee Freudin tarkastelun kohteeksi kolmessa muodossa: seksuaalisen kiihottumisen ehtona, feminiinisen luonteen ilmaisuna ja käyttäytymisen normina. Voimmekin Freudin mukaan tehdä erotuksen *eroottisen, feminiinisen ja moraalisen*

<sup>11</sup> Tämä Freudin teksti ”The Economic Problem of Masochism” ilmestyi vuonna 1924.

<sup>12</sup> Naisen alkuperä-suhteesta lisää luvussa 5.1 Alkuperä.

masokismin välillä. Masokismin eroottinen muoto on kahden muun muodon taustalla, se saa mielihyvää kivusta. Tämän masokismin muodon alkuperää tulee alkaa etsimään biologisista ja synnynnäisistä lähteistä, se jää kuitenkin Freudin mukaan täysin käsittämättömäksi elleimme ole valmiita tekemään oletuksia asioista jotka ovat erittäin epämääräisiä. Moraalinen masokismi näyttäytyy syyllisyytenä joka on enimmäkseen tiedostamatonta, sen prosessi on kuitenkin selkeästi havainnoitavissa ja selitettävissä. (Freud, 1981j, 161).

Freud käsittelee feminiinistä masokismia, se on masokismin muodoista Freudin mukaan vähiten ongelmallinen ja tätä masokismin muotoa voimme havainnoida kaikissa sen muodoissa (Freud, 1981j, 161). Kun tarkastelemme eroottisen masokismin muotoja ja masokistien fantasioita, voimme Freudin mukaan havaita että masokisti haluaa että hänet asetetaan tunnusomaisesti feminiiniseen asemaan; että hänet kastroidaan, tai hänen kanssaan paritellaan, tai että hän synnyttää lapsen. Tästä syystä Freud kutsuu tätä masokismin muotoa esimerkkien perusteella feminiiniseksi muodoksi, vaikka monet sen ominaisuuksista viittaavat infantiiliin elämään – masokisti haluaa tulla rangaistuksi lapsen tavoin, olla avuton kuin lapsi. (Freud, 1981j, 162). Voisi oikeutetusti sanoa, että masokisti haluaa olla avuton kuin nainen – Freudin käsitys ei todellakaan tunnu antavan naiselle paljon arvoa. Sadististen halujen kääntyminen sisäänpäin itseä kohti tapahtuu Freudin mukaan usein kun kulttuurinen viettien tukahduttaminen estää tuhoamisen vietin toteuttamisen, voisimmekin olettaa että tämä tuhoamisen vietin osa joka palaa kohti itseä näyttäytyisi egossa masokismin kiihtymisenä (Freud, 1981j, 170). Tästä voisi päätellä että naisten usein ilmaisema masokistinen asenne johtuisi kulttuurisesta viettien tukahduttamisesta – tyttölapsen eivät saa esittää aggressiivisia impulssejaan vaan ne on tukahdutettava – Freud ei kuitenkaan ainakaan tässä yhteydessä ota esille tällaista mahdollisuutta, masokismi ja passiivisuus vaan ovat naisen osa maailmassa.

Freudin teoriassa ei ole Irigarayn mukaan tilaa naisen aggressiolle, ”seksuaalinen funktio” vaatii aggressiivisuutta vain mieheltä ja tämä oikeuttaa kuolemanvietin ekonomian jossa ”subjekti” irroitautuu ja suojelee itseään ohjaamalla energiansa ”objektiin”. Nainen antaa miehelle tavan purkaa vaarallista masokismia itseensä – nainen ei saa ilmaista aggressiotaan vaan se pitää suunnata sisäänpäin; naisessa vaikuttaa siis sekä kuolemanvietin ”luoma” masokismi että naisen oma aggressio joka hänen on pakko kääntää masokismiksi. Kuolemanvietti säilyy naisessa sen seksuaalisen luonteen vuoksi,

kuolemanvietti erotisoidaan. Mies taistelee kuolemanviettiä vastaan kasvattamalla egoaan sekä de-seksualisoimalla libidonsa ja suuntaamalla sen sublimoituihin aktiviteetteihin. Jotta ego olisi arvokas, tarvitsee se peilin. Nainen on tuo peili, hän toimii tämän spekuloinnin toiston perustana ja heijastaa miehelle miehen kuvan ja toistaa sen samana. (Irigaray, 1985a, 54). Nainen on kulttuurinen ei-mikään jotta hän voi toimia peilinä josta miehen samuuden heijastus näkyy kirkkaana, naiselta on kielletty oma olemassaolo jotta hän olisi mahdollisimman selkeä peili samuudelle. Erilaisuus järkyttäisi miehen kuolemanvietin sublimateita ja tämä puolestaan voisi johtaa kuolevaisuuden kriisiin (Irigaray, 1985a, 54). Nainen on siis miehen samuus – tai ainakin samuuden peilikuva – ja äidin roolissa nainen varmistaa samuuden toistumisen oman erilaisuutensa kustannuksella. (Irigaray, 1985a, 54). Samuuden toistaminen äidin roolissa viittaa miehen lapsen synnyttämiseen, nainen varmistaa että samuus säilyy ja toistuu synnyttämällä miehelle lapsia joihin hänellä itsellään ei ole osaa, ja tällä tavalla nainen myös tyypistää oman erilaisuutensa. Irigarayn mukaan naisen halua ei oteta psykoanalyysissä huomioon, ei edes hänen kastreerattua (Irigaray, 1985a, 55). Nainen säilyy repressioiden paikkana, ne kirjoitetaan naiseen. Tämän kautta naisen tulisi olla tietämättään perusta erilaisille fantasioille, kuten oman sukupuolielimensä amputaatiolle. Hänen kehonsa anatomian tulisi tarjota hänen tietämättään perusta todellisuudelle. Kyse ei siis ole niinkään naisen kastreerattua, vaan miehen – kyse on miehen pelosta ja toisen sukupuolen torjumisesta. Koska jos naisen kastreeratio tarkoittaa naisen asettamista ja pakottamista samanlaisen halun ja samuuden halun lakien piiriin, mitä kastreeratio oikein edes tarkoittaa, ja mikä on kastreeration suorittavan osapuolen suhde kastreeration käsitteeseen ja käytäntöön? (Irigaray, 1985a, 55)<sup>13</sup>.

Freud muistuttaa lukijaansa useaan kertaan siitä, että me emme saa ylenkatsoa sosialisoinnin vaikutusta naisten passiivisuuteen. Freudin mukaan naisen rakenne työntää häntä kohti passiivisuutta, mutta on olemassa sosiaalisia normeja jotka vahvistavat tuota 'luontaista' passiivista taipumusta. (Freud, 1981n, 116). Irigarayn mukaan 'sosiaaliset normit' jätetään hyvin hämäräksi sivuhuomautukseksi, hänen mukaansa tarkoituksella, jotta Freudin ei tarvitsisi käsitellä kysymystä siitä miten ja mistä nuo 'sosiaaliset normit' ovat muodostuneet (Irigaray, 1985a, 19). Naisten aggressiivisille impulsseille ei ole mitään sosiaalisesti hyväksyttyä muotoa. Freudin mukaan naisten aggression kieltäminen ja tuon

---

<sup>13</sup> Kastreerattua lisää luvussa: 4.1 Kastreeratio.

kiellon sosiaalinen vahvistaminen suosivat vahvojen masokististen impulssien kehittymistä. (Freud, 1981n, 116). Irigarayn mukaan tämä aggression kieltäminen ei johdu mistään mystisestä 'sosiaalisesta vahvistamisesta' tai naisen 'rakenteesta', vaan siitä, että kaikkea aggressiota arvioidaan maskuliinisen samuus-seksuaalisuuden kautta. Vain mies voi olla kilpailussa mukana, naisen paikka on kohdistaa aggressiiviset impulssinsa sisäänpäin, itseensä, koska hän ei voi osallistua kilpailuun jonka palkintona hän on itse. (Irigaray, 1985a, 20). Jos naisessa ilmenisi aggressiivisuutta, se saisi tuhoavan ja täten maskuliinisen konnotaation, siispä Freudin mukaan masokismi on ainoa keino millä nainen voi ilmaista aggressiotaan. Irigaray kritisoi ajatusmallia ei pelkästään siitä, että se rajoittaa naisen elämän sisäänpäin kääntyväksi vaan myöskin siksi että Freud ei selitä päättelyketjuaan kunnollisesti vaan jättää sen sikseen, aivan kuin selkeä syy-yhteys olisi jo ilmaistu (Irigaray, 1985a, 20). Täten masokismi, Freud kirjoittaa, on ihmisten mielestä todellisesti feminiininen ilmiö; kun huomaamme masokismia miehessä mitä muuta voimme ajatella kuin että tuo kyseinen mies osoittaa feminiinisiä ominaisuuksia (Freud, 1981n, 116).

Maskuliinisuus ja liiallinen aktiivisuus tuntuvatkin olevan Freudin teoriassa jatkuvia uhkia naiseuden kehitykselle. Freudin mukaan feminiinisyiden kehitys on alttiina varhaisen maskuliinisen vaiheen jäänteiden tuottamalle häiriölle. Regressio esi-oidipaalisen vaiheen fiksaatioihin on yleistä; useiden naisten elämässä on kausia jolloin vallassa on joko maskuliinisuus tai feminiinisyys. Osa siitä, mitä miehet kutsuvat 'naisen mysteeriksi' voisikin Freudin mielestä selittyä naisten elämässä vallitsevan biseksuaalisuuden perusteella. (Freud, 1981n, 131). Infantiilissa seksuaalisessa organisaatioissa vastakkain eivät ole Freudin mukaan naiseus ja mieheys, vaan peniksen fallinen ja kastroitu muoto. Mieheys on olemassa, mutta naiseutta ei. Vasta kun seksuaalinen kehitys on saavuttanut huippunsa murrosiässä muuttuu seksuaalinen polariteetti miehen ja naisen väliseksi. Mieheys yhdistää subjektin, aktiivisuuden ja peniksen omistamisen; naiseus ottaa osakseen objektin ja passiivisuuden. Vaginaa arvostetaan tässä vaiheessa peniksen paikkana. (Freud, 1981i<sup>14</sup>, 145). Täten, Irigarayn mukaan, ainakin teoriassa aktiivinen/passiivinen erottelu dominoi esigenitaalista sadistis-anaalista järjestystä, vaiheessa jossa sukupuolten välinen ero ei ole vielä lapsen tietoisuudessa (Irigaray, 1985a, 92). Aktiivisuus-passiivisuus vastakkainasettelu yhdistyy

---

<sup>14</sup> Tämä Freudin teksti ”The Infantile Genital Organization (An Interpolation Into the Theory of Sexuality)” ilmestyi vuonna 1923.

Freudin mukaan myöhemmin maskuliinisuus-feminiinisyys vastakohtaan, erotteluun joka on psykologisesti merkityksetön kunnes tämä yhdistymä on ottanut paikkansa ihmisen mentaalisisessa elämässä. (Freud, 1981b<sup>15</sup>, 134). Vaikka Freud sanoo ettei infantiilissa seksuaalisuudessa ole kyse naisesta ja miehestä, vaan enemmänkin aktiivinen/passiivinen eroista, on Irigarayn mielestä kummallista että termeistä leivotaan kuitenkin sukupuolijaon mukaiset. Freud asettaa miehet ja naiset kaikilla tavoilla toistensa vastakohtiksi. Irigaray kysyykin mitä mahdollisuuksia tämä tarjoaa kommunikaatioon, parinmuodostukseen, ihmisyyteen? (Irigaray, 1985a, 92).

Irigarayn mukaan vaikuttaisi siis siltä, että Freudin teoriassa naisen kehitykseen kuuluva passiivisuuden aalto osuisi samaan aikaan anaalisten vaistojen uudelleenjakamisen kanssa, jolloin aktiivisuus ja passiivisuus jaettaisiin miehen ja naisen välillä. Vaikka naisen ”luonto” on selityksenä naisen vietti-elämälle, ei Freudin mallissa tarjota mitään selitystä sille, että tyttölapsella on – luonnollisesti – tiettyjä viettejä esigenitaalisessa vaiheessa ja että hänellä – luonnollisesti – ei ole niitä enää jälkeempään (Irigaray, 1985a, 92). Freud sanoo että naisen sadistiset impulssit ovat vähäisempiä koska hänen peniksensä on pienikasvuinen; seksuaaliset halut on täten helpompi muuttaa läheisyys-haluiksi naisen tapauksessa (Freud, 1981k<sup>16</sup>, 179). Irigarayn mukaan Freud jättää kuitenkin epäselväksi sen, miksi tämä seksuaalisten halujen muuttuminen tapahtuu tässä vaiheessa? Naisen 'penis' on aina ollut pieni, onko syynä sen huomaaminen, vertailu? Voidaanko oikeasti väittää ilman voimakkaiden intressien läpi sormien katsomista tiettyjen harhaanjohtamisten osalta että mieheys on aktiivista ja naiseus on passiivista? (Irigaray, 1985a, 93). Entä miten selittyy kaikkien ihmisten kaksinainen biseksuaalinen luonne?

Biseksuaalisten ominaisuuksien vähentämiseen miehen osalta ei kiinnitetä Freudin teoriassa huomiota, vaikka Irigaray arvelee tämän prosessin olevan vaikeampi kuin naisella. Naisen pitää hyväksyä oma surkastunut elimensä (eli klitoris), mutta minkä elimen voi miehen kohdalla laittaa halveksunnan kohteeksi? Klitoris on liian pieni elin että sitä edes voisi verrata penikseen, sen vertaaminen voi aiheuttaa vain täydellisen arvon alenemisen. Näin tyttö ymmärtää, ettei hän voi olla mitään muuta kuin nainen. Kenties kohdun puuttumisen voisi määritellä miehen suurimmaksi puutteeksi; hänen osansa lisääntymisessä jää aina arvailun varaan. Tätä peitelläkseen mies korostaa omaa aktiivista rooliaan yhdynnässä ja merkitsee lapsen omalla nimellään. Näin naisesta tulee Irigarayn

<sup>15</sup> Tämä Freudin teksti ”Instincts and their Vicissitudes” ilmestyi vuonna 1915.

<sup>16</sup> Tämä Freudin teksti ”The Dissolution of the Oedipus Complex” ilmestyi vuonna 1924.

mukaan anonyymi työläinen, tehdas mestarin palveluksessa (Irigaray, 1985a, 23). Naiselta siis puuttuu penis, ja mieheltä kohtu, jotka ovat molemmat tärkeitä osia lisääntymisessä. Mutta nainen 'saa' olla puutteellinen, se kuuluu hänen 'olemukseensa', se on osa feminiinisyyttä. Kun taas miehen kuuluisi omistaa kaikki, hänen olemukseensa kuuluu olla täydellinen, alfa ja omega, ei puutteellinen olento.

### 3.3 Naisen kehitys

Freud lähestyy naisten seksuaalisen kehityksen tutkimista kahden oletuksen kautta. Ensimmäinen oletus on, että rakenne ei muokkaudu funktioonsa ilman kamppailua, toinen oletus on että kehitystä ohjaavat käännekohdat on jo käyty läpi tai ainakin valmisteltu ennen murrosikää. (Freud, 1981n, 117). Irigaray kiinnittää huomiota siihen, että Freud siis kirjoittaa ensin että naisen oma rakenne estää häntä näyttämästä aggressiotaan ja pakottaa hänet peittämään sen sekä kääntämään negatiiviset tunteensa sisäänpäin, mutta hän kirjoittaa myöhemmin ettei edes naisen rakenne mukaudu funktioonsa ilman taistelua. Irigaray arvailee, että tämä liittyy Freudin tekstin osioon, jossa Freud sanoo tyttölapsen osoittaman poikaa nopeamman kehityksen johtavan taisteluun kun hänen tulee alistua seksuaaliselle roolilleen – tämä on kuitenkin Irigarayn mukaan vain yksi vaihtoehtoinen luenta. (Irigaray, 1985a, 24). Freudin mukaan emme voi ajatella tyttöjen olevan älyllisesti takapajuisia, mutta hän on sitä mieltä että tällaiset sukupuolten väliset erot eivät ole merkityksellisiä koska yksilöidenväliset erot ovat merkittävämpiä (Freud, 1981n, 117). Tyttölapsen osoittama nopeampi kehitys selitetään Irigarayn mukaan täten heti pois vain tytön haluna miellyttää, haluna muodostaa itsestään viehättävä 'tuote' (Irigaray, 1985a, 24). Tyttölapsi kehittyy nopeammin saavuttaakseen passiiviset tarkoitusperänsä, ei koskaan siksi, että hän olisi yksinkertaisesti poikaa parempi.

Toinen tärkeä lähtökohta Freudin tutkimuksessa naisen seksuaalisuuden kehityksestä on oletus että kehitystä ohjaavat käännekohdat on jo valmisteltu tai läpikäyty ennen murrosikää (Freud, 1981n, 117). Tämän oletuksen relevanssin voi Irigarayn mukaan nähdä Freudin koko tuotannossa; kastaatiokompleksin rooli naiseksi tulemisessa sekaantuu asiaan paljon ennen murrosikää. Irigarayn mukaan ei kuitenkaan ole välttämättä turhaa ihmetellä sitä, että tämä 'peli' pelataan paljon ennen kuin varsinainen lisääntyminen – jolla on suuri rooli tässä seksuaalisuuden teoriassa – olisi käytännöllisesti mahdollista.

(Irigaray, 1985a, 25). Irigaray ihmettelee, miten voidaan sanoa että tyttö kasvaa "naiselliseen funktioonsa" jo ennen murrosikää, hänhän ei pysty täyttämään tuota funktiota vielä pitkään aikaan. Selitys tälle löytyy Irigarayn mukaan siitä, että naiselliset ominaisuudet joita kulttuurisesti arvostetaan liittyvät äitiyteen. (Irigaray, 1985a, 25). Lapsen imettämiseen, miehen kunnostamiseen. Tietyn dominoivan ideologian mukaan työllä ei voi olla arvoa ennen murrosikää. Freud sanoo itsekin että siinä kasvunsa vaiheessa jossa tyttölapsi kokee kastroiokompleksin kaikista kipeiten, hänen ”todellisesti feminiininen vaginansa” on vielä havaitsematta (Freud, 1981n, 118), tästä Irigaray päätelee että kaikki se mitä naiselle annettu rooli ja tuon roolin representaatiot ovat, on siis päätetty jo ennen kuin naisen oli itse mahdollista olla osallisena seksuaalisessa ekonomiassa. (Irigaray, 1985a, 25). Onko siis ihme, että nainen nähdään kulttuurissamme ja Freudin seksuaalisuuden kehityksen teoriassa puutteellisena?

Freudin mukaan vaikuttaa siltä, että molemmat sukupuolet käyvät läpi varhaisen libidinaalisen kehityksen samalla tavalla (Freud, 1981n, 117). Vaikka olisimme Freudin mukaan voineet olettaa että tyttö olisi osoittanut vähäisempää aggressiota sadistis-analisisessa vaiheessa, näin ei ole asian laita. Tyttöjen aggressiiviset impulssit ovat pojan impulssien kaltaisia määrässään ja väkivaltaisuuksissaan. Kun lapsi siirtyy falliseen vaiheeseen ovat sukupuolten samankaltaisuudet suurempia kuin heidän eronsa – meidän on siis Freudin mukaan myönnettävä että pieni tyttö on itseasiassa pieni mies. Tyttö käyttää fallista elintään samalla tavalla kuin poikakin, mutta tytön pienen falloksen on luovutettava paikkansa tytön seksuaalisessa organisaatiossa vaginalle, kun taas häntä onnekkampi mies saa pitää erotogeenisen alueensa samana lapsuudesta asti. (Freud, 1981n, 118). Tyttö kulkee maskuliinisesta vaiheesta feminiinisyyteen, kaikki mikä tulee myöhemmin esille oidipaalisessa tilanteessa on jo olemassa esi-oidipaalisessa maskuliinisessa vaiheessa, tunteet vain siirretään isän hahmoon (Freud, 1981n, 119). Pieni tyttö elää kuin pieni poika, pienen falloksensa kanssa, kunnes huomaa oman vajavaisuutensa verratessaan omaa elintään pojan elimeen (Freud, 1981n, 125). Kehittyessään naiseksi tyttö saattaa taantua primitiiviseen maskuliinisuuteensa (Freud, 1981n, 130). Libidoon kohdistuu suurempi määrä rajoituksia kun se asettuu feminiinisen funktion palvelukseen, Freudin mukaan voitaisiinkin sanoa että luonto kiinnittää vähemmän huomiota tytön haluihin ja tarpeisiin verrattuna maskuliinisuuteen (Freud, 1981n, 131). Freudin mukaan naiset ovat narsistisempia, kateellisempia, heillä on vähemmän yhteiskunnallisia mielenkiinnon

kohteita ja heidän kykynsä sublimaatioon on heikompi kuin miesten (Freud, 1981n, 132–135). Kun vertailemme pojan ja tytön kehitystä keskenään, on Freudin mukaan selvää että tullakseen normaaliksi naiseksi, tulee tytön käydä läpi kivuliaampi ja monimutkaisempi kehitys, ja voittaa vaikeuksia joille ei ole pojan kehityksessä vastinparia (Freud, 1981n, 117). Irigarayn mukaan meidän on siis Freudin mielestä myönnettävä, että tyttö on pieni mies – vajavainen huonompi miehen versio, jonka täytyy käydä läpi kivulias ja monimutkainen kehitys tullakseen normaaliksi naiseksi. Tyttö on pieni mies jolla on pienempi elin, vähäosainen pieni mies, jonka libido kokee suuremman repression mutta jonka kyky vaistojen sublimointiin on kuitenkin poikaa vähäisempi. Tyttö on pieni mies jonka ainoa halu on tulla mieheksi tai pysyä miehenä. (Irigaray, 1985a, 26). Tuntuukin siltä, että Freudin teoriassa nainen typistetään pelkäksi naiseksi, kun taas mies saa olla ihminen. Miehellä on kyky sublimaatioon ja libidinaalisen energian muuttamiseen yhteiskunnallisiin tai kulttuurisiin päämääriin, kun taas naiselle tällaista kykyä ei suoda.

Irigaray myöntää että Freud saattaa olla oikeassa sanoessaan että fallisessa vaiheessa tyttö on pieni poika, mutta ihmettelee miksi tämä vaihe kuvataan tarpeellisenä kehitysaskelena ”normaaliksi naiseksi tulemisessa”? Freud ei myöskään puhu koskaan vaginaalisesta vaiheesta puhuessaan naisen seksuaalisuudesta. (Irigaray, 1985a, 29). Fallisessa vaiheessa tyttölapsi etsii omaa fallostaan, joka voisi antaa hänelle mielihyvän tunteita. Freudin mukaan hän löytää klitoriksen, mutta hänen ”todellisesti naisellinen vaginansa” jää vielä tuntemattomaksi kunnes hän on jo naiseuden kynnyksellä (Freud, 1981n, 118). Irigarayn mielestä on kuitenkin hyvin outoa, ettei tyttö huomaisi muitakin sukuelimiään, vaikka ne ovat hänen tutkimansa alueen läheisyydessä (Irigaray, 1985a, 29). Irigarayn mukaan tyttölapsi on varmastikin huomannut niiden herkkyyden, mutta koska niille ei löydy pojan kehosta vastinetta, ei Freud halua myöntää niiden olemassaoloa. Freudin teoriassa tyttö saa jatkaa ”pienimuotoista” masturbaatiotaan niin kauan kuin pojankin sallitaan tehdä näin – kastratiokompleksi lopettaa molemman sukupuolen masturbaation, pojalla koska kastration uhasta tulee todellinen ja tytöllä koska pojan peniksen ylivertaisuuden huomaaminen aiheuttaa kolauksen tytön falliselle narsismille – tytön siirtyessä feminiinisyyteen siirtyy klitoriksen herkkyyks ja tärkeys vaginalle. Kenties koska siitä tulee miehisen nautinnon ainoa hyväksytty lähde? Irigaraylle vaginan ja klitoriksen vastakkaisuus Freudin teoriassa on kummastuksen aihe, koska nuo elimet eivät ole toistensa vastakohtia vaan ne ovat molemmat osaltaan vastuussa naisellisesta



nautinnosta. (Irigaray, 1985a, 30). Freudin klitoris-vagina erottelun taustalla voisi ajatella olevan naisen seksuaalisuuden 'hyväksytyin' ja 'hyväksymättömän' muodon erottelu; naisen on luovuttava fallisesta (klitoraalista) mielihyväästä, jotta hänen seksuaalisuutensa kehittyisi vastaamaan miehen seksuaalisuutta siten, että naisen vagina voi toimia paikkana miehen penikselle.

Freudin mukaan fallisessa vaiheessa klitoris on tytön tärkein erotogeeninen alue, mutta se ei tietystikään jää tärkeimmäksi erotogeeniseksi alueeksi. Kun tytön fallinen vaihe kehittyy feminiinisyydeksi, klitoris luovuttaa osittain tai kokonaan herkkyytensä vaginalle. Tämä on ensimmäinen kahdesta tehtävästä jotka naisen tulee tehdä kehityksensä aikana, kun taas onnekkaamman miehen tulee vain jatkaa samaa seksuaalista aktiviteettia koko kehityksensä ajan. (Freud, 1981n, 118). Fallisen vaiheen lopussa on se hetki jossa naiseuden kehittymisen tulee tapahtua, koska vaginasta on tultava välttämätön väline miehelle mielihyvälle (Irigaray, 1985a, 30). Irigarayn mukaan meidän on pakko tulkita Freudia näin, koska muuten olisi mahdotonta nähdä miksi pieni tyttö olisi masturbatorisesti kiinnostunut vain klitoriksestaan, vielä vaikeampaa olisi nähdä miksi klitoris 'luovuttaisi' herkkyytensä vaginalle, ellei tarkoituksena ole argumentoida että naisen sukupuolielin on miehen sukupuolielimen paikka (Irigaray, 1985a, 30). Tästä voisi Irigarayn mukaan päätellä ettei pieni tyttö masturboi itseään, vaan pientä peniksen vastikettaan (Irigaray, 1985a, 30). Tätä väitettä tukee se, että Freud itse kutsuu pienen tytön masturbaatiota maskuliiniseksi toiminnaksi (Freud, 1981<sup>17</sup>, 256). Tyttö ei saa siis rakastaa itseään edes kaikista intiimeimmän autoeroottisuuden kautta, vaan tässäkin aktiviteetissa tytön halun tulee suuntautua kohti fallosta.

Seksuaalisen mielenkiinnon ja tärkeän roolin vaihtaminen klitoriksesta vaginaan on siis Freudin mukaan yksi kahdesta tehtävästä jotka naisen pitää suorittaa kehityksensä aikana, kun taas mies pitää erotogeenisen alueensa samana kehityksensä loppuun asti. Kun tyttö kehittyy 'pienestä miehestä' feminiiniseksi olennoksi, on 'falloksen' annettava paikkansa mielihyvän lähteenä vaginalle. Toinen tehtävä joka naisen on suoritettava kehityksensä aikana on rakkausobjektin siirtäminen äidistä isään; tällekin tehtävälle ei löydy pojan kehityksessä vastaavuutta. (Freud, 1981n, 119). Freudin mukaan pojan äiti on hänen ensimmäinen rakkauden kohteensa, ja tämä sama kohde säilyy oidipuskompleksin muodostumiseen asti ja perimmiltään koko pojan elämän ajan. Myöskin tytön

---

<sup>17</sup> Tämä Freudin teksti ”Some Psychological Consequences of the Anatomical Distinction Between the Sexes” ilmestyi vuonna 1925.

ensimmäinen rakkauskohte on välttämättä hänen äitinsä (tai äitihahmo). Ensimmäinen objekti-kateksis liittyy lapsen halujen tyydykseen, ja hoidon olosuhteet ovat lapselle samat sukupuolesta riippumatta, tästä syystä sekä tyttö että poika rakastuvat ensin äitiin. Mutta oidipustilanteessa tytön isästä pitää tulla tytön rakkausobjekti, ja me oletamme että normaalin kehityksen myötä nainen löytää tiensä paternaalisesta objektista lopulliseen rakkausobjektiinsa. Kehityksensä myötä tyttö joutuu siis muuttamaan sekä erotogeenisen alueensa että rakkausobjektinsa, kun taas poika pitää sekä erotogeenisen alueensa että rakkausobjektinsa samana kehityksenä myötä. Freud kysyykin miten tämä tapahtuu, miksi tyttö käy läpi maskuliinisen vaiheen ja siirtyy feminiiniseen vaiheeseen joka on hänen biologinen kohtalonsa. (Freud, 1981n, 119).

Freudin mukaan olisi miellyttävän yksinkertainen ratkaisu, jos voisimme olettaa että tietystä ikävaiheesta eteenpäin sukupuolten toisiinsa tuntemaan vedon elementaarinen vaikutus tekisi itsensä tunnetuksi ja laittaisi pienen naisen viehättymään miehiin, mutta sama laki antaisi pojan jatkaa vedon tuntemista äitiään kohtaan (Freud, 1981n, 119). Olisi todellakin yksinkertaisen ideaalista, Irigaray kommentoi, jos sama laki voisi pyhittää niinkin erilaiset suhteet kuin pienen tytön suhteen miehiin ja pienen pojan suhteen äitiinsä. Mutta miten tuollainen laki voitaisiin muodostaa, varsinkin kun tuo laki ei kuvasta sukupuolten viehätystä toisiinsa, paitsi ehkä pienelle tytölle josta on tullut nainen. Tytön on pitänyt naiseksi tullessaan ratkaista primääriseen suhteensa kysymys, sekä kysymys alkuperäisestä halustaan sekä halunsa alkuperästä. Tytön on myöskin ollut pakko hylätä auto-eroottinen homoseksuaalinen mielihyvänsä, kun taas miehen suhde alkuperään jakaa hänet kahtia. (Irigaray, 1985a, 33). Mies haluaa naista, koska nainen edustaa hänen äitiään – tällä tavalla incestifantasia voi toteutua – mutta haluamisen ehtona on naisen neitsyyden tuottama negatio; nainen ei voi olla äiti jos hänen kammottava kohtunsa on immenkalvon peittämä, ja tällä tavalla mies varmistaa ettei hän riko incestikieltoa (Irigaray, 1985a, 33). Mies siis haluaa haluta äitiään, mutta incestikielto on kulttuurisesti niin vahva että tämä kielto tekee äidin haluamisen mahdottomaksi. Ainoa ratkaisu on haluta neitsyttä naista, joka edustaa samalla äitiä että ei-äitiä – neitsyt ei tietystikään voisi olla kenenkään äiti ja täten incestikielto pysyy voimassa. Kahden sukupuolen polut eivät kuitenkaan ole Irigarayn mukaan samankaltaiset, vaikka Freud haluaa näin kuvitella, ne eivät tottele samaa lakia (Irigaray, 1985a, 33). Paitsi ehkä Lakia, *samuuden lakia*, joka vaatii että tyttölapsi hylkää suhteensa alkuperään ja primääriseen fantasiaansa, jotta hänet

kaiverrettaisiin niihin miehiin joista tulee hänen halunsa ”alkuperä” (Irigaray, 1985a, 33). Samuuden lain kautta työstä tehdään erilaisuudessaan samanlainen, miehen peili. Vaikuttaakin siltä, ettei naisen vaikea suhde alkuperään ja omaan haluunsa liity niinkään naisen kehitykseen, vaan siihen, mitä patriarkaalinen kulttuuri työltä vaatii, naisen pitää näyttää miehen äitiä.

Irigarayn mukaan toisin sanoen naisen ainoa suhde alkuperään (äitiin), on miehen suhteen määrittelemä. Nainen on hullu, sekava ja eksynyt jos hän ei jaa tätä ensimmäistä miehistä halua; tämä näkyy siinä miten nainen avioliitossa jättää perheensä, nimensä ja alkuperänsä miehen vuoksi (Irigaray, 1985a, 33). Irigarayn mielestä olisi hyvin mielenkiintoista tarkastella falloksen asemaa tästä näkökulmasta; se ei olisi etuaseman saanut peniksen merkittäjä, eikä edes vallan tai seksuaalisen nautinnon symboli ellei sitä tulkittaisi alkuperäsuhteen ja alkuperäsuhteen haluamisen appropriatona. Tropismi ja kilpailu on kuitenkin vallalla miehen ja hänen äitinsä välillä, ja nainen on todellakin kastrotu tämän ekonomian näkökulmasta. (Irigaray, 1985a, 33). Vaikuttaisi siltä, ettei naisella itsellään ole oikeutta osallistua Freudin luomaan järjestelmään, ellei nainen osallistu järjestelmään äitinä, lapsensa kautta, tai miehen äidin symbolisena kuvana.

Vaikka voisimme Freudin mukaan olettaa lasten seuraavan seksuaalista preferenssiä vanhempiansa mallin mukaan, emme voi tehdä tällaista oletusta. Asiat eivät ole niin yksinkertaisia. (Freud, 1981n, 119). Vaikka Freud myöntää etteivät asiat ole niin yksinkertaisia kuin voisimme olettaa, pojan viehäytys äitiään kohtaan ja tytön viehäytys miehiä kohtaan eivät voi Irigarayn mukaan tyhjentyä siihen vetoon mitä he tuntevat 'vastakkaista' sukupuolta kohtaan, koska vaikka tämä viehäytys jättää pojan rakkausobjektinsa luokse se pakottaa tytön kääntymään pois omasta rakkausobjektistaan. Tällä tavalla myöskin sukupuoliero redusoidaan. (Irigaray, 1985a, 34). Freud laittaa sekä pienen pojan että pienen tytön kehityksen seuraamaan samaa mallia, vaikka heidän kehityksensä on ilmeisen erilaista. Irigarayn mukaan Freud yhdistää pojan tuntemaan vedon äitiään kohtaan ja tytön tuntemaan vedon isäänsä kohtaan automaattisesti siihen vetoon, mitä lapset tuntevat vastakkaista sukupuolta kohtaan kasvettuaan aikuisiksi (Irigaray, 1985a, 34). Irigarayn mielestä voisimme kuitenkin argumentoida, ettei tunne jonka poika tuntee äitiään kohtaan tai tyttö isäänsä kohtaan ole samanlainen jonka he tuntevat aikuisiällä, koska se pakottaa tytön kääntymään pois päin ensimmäisestä rakkauskohteestaan, mutta antaa pojan jäädä omansa luokse (Irigaray, 1985a, 34). Miten

tunne voisikaan olla sama, jos sen syntymisen prosessi on näin erilainen?

Irigarayn mukaan Freud ymmärtää repressioiden sokean kääntämisen kautta asian joka on kaikkien pelisääntöjen hierarkian taustalla; tämä asia on halu samuuteen, halu itse-identittiseen. Tämä halu itseen samana ja samanlaisena dominoi representaatioiden ekonomiaa. (Irigaray, 1985a, 26). Sukupuoliero on samuuden ongelmallisuuden derivaatio, sen määrittelee nyt ja aina samuuttamisen projekti ja samuuttamisen projektio. ”Erottuminen” kahdeksi sukupuoleksi johtuu Irigarayn mukaan samuuden a priori oletuksesta. (Irigaray, 1985a, 27). Sen pienen miehen joka tyttö on, on muututtava mieheksi jolta puuttuu tiettyjä ominaisuuksia (ominaisuuksia joiden paradigma on morfologinen). Ominaisuuksia, jotka varmistavat samuuden reduktio-spekulaation. Nainen on mies ilman mahdollisuuksia esittää itsensä miehenä. Tässä kasvavassa samuuden halussa kuolema on ainoa ulkopuolen, heterogeenisyyden ja toiseuden edustaja (Irigaray, 1985a, 27). Irigarayn mukaan nainen edustaa kuolemaa, pimeyttä, pelkoa ja ahdistusta, jotka mies voittaa yhdynnässä, saamalla seksuaalista nautintoa, huolimatta sukupuolen/peniksen puutteen kammottavasta läheisyydestä, tai kenties juuri sen vuoksi? Yhdynnän tarkoitus on myöskin toimia loppumattomana regeneraationa, samuuden uusintamisena joka uhmaa kuolemaa luomalla *pojan*, lisääntyvän isän samuuden. (Irigaray, 1985a, 27). Nainen on miehen kastroitu versio joka ei voi ilmaista olemistaan miehenä, naisen ainoa keino päästä osaksi keskustelua on tuottaa poika joka toimii hänen delegaattinaan diskurssissa.

Naisen kehitys on Freudin teoriassa vaikea tehtävä, joka tuntuu jättävän naisen niin uupuneeksi että hänestä tulee pakostikin vajavainen olento. Toisaalta tämä vajavaisuus on Freudin teoriassa myöskin naisen sisäsyntyinen ominaisuus, jota vain kultivoidaan kasvatuksen ja kulttuurin kautta. Oikeutettu kysymys olisikin miksi näin tehdään, miksi kulttuuri ja kasvatus kultivoivat naisten huonoimpia puolia, kun taas poikien kasvatus pyrkii tekemään heistä yhteiskuntakelpoisia ihmisiä heidän sisäsyntyisistä ominaisuuksistaan huolimatta.

## 4. NAISEKSI KASVAMINEN

Kastraatio, oidipuskompleksi ja peniskateus liittyvät ilmiöinä toisiinsa, ja siksi niiden kehityksellisen järjestyksen määrittäminen on vaikeaa, varsinkin koska Freudin teoriassa pojan ja tytön kehitys on suurelta osin erilaista; samat ilmiöt toistuvat sekä pojan että tytön kehityksessä, mutta eri järjestyksessä ja eri tavoin. Freudin teoriassa samaistuminen johtaa pojan tapauksessa oidipaalisiin haluihin ja siten oidipuskompleksiin, kastraation huomaaminen ja sen implikaatioiden ymmärtäminen taas johtaa oidipuskompleksin selättämiseen. Tytön tapauksessa kastraation ymmärtäminen johtaa oidipaalisen tilanteen muodostumiseen, koska tytön samaistuminen äitiin hajoaa kun tyttö ymmärtää äitinsä vajavaisuuden kastroituna olentona. Täten tyttö siirtyy isän puoleen, toiveenaan saada isältä kaipaamansa penis, tästä halusta muodostuu oidipaalinen tilanne. Luvussa käsittelen seksuaalisen kehityksen ilmiöitä peilaten niitä tytön kehitykseen.

Peniskateus syntyy kastraation vaikutuksesta ja aiheuttaa tytön siirtymisen oidipaaliseen tilanteeseen. Tässä mielessä voisi olla oikeutettua sijoittaa peniskateuden alaluku kastraation ja oidipuskompleksin väliin, mutta käsittelen peniskateutta viimeisenä, koska sen vaikutus naisen psyyken kehitykseen sekä naisen äitisuhteeseen on Freudin teoriassa niin ilmeinen että peniskateuden käsitteleminen viimeisenä toimii johdatuksena seuraavaan naisen alkuperää käsittelevään lukuun.

### 4.1 Kastraatio

Tytön ja pojan seksuaalinen kehitys on Freudin mukaan jossain määrin hyvin samanlaista, tyttölapset kehittävät oidipuskompleksin, superegon ja latenssivaiheen samoin kuin pojatkin, mutta eri tavoilla. Freudin mukaan voimme myös sanoa että tytöille kehittyy fallinen organisaatio ja kastraatiokompleksi, mutta nämä piirteet eivät toimi samalla tavalla kuin pojilla. Tytön klitoris toimii aivan kuten penis, alussa, mutta kun tyttö vertailee omaa elintään toisen sukupuolen elimeen hän huomaa ettei pärjää vertailussa ja hän tuntee että peniksen puuttuminen on vääryys joka hänelle on tehty ja aihe huonommuuteen. Jonkin aikaa tyttö lohduttaa itseään olettamalla että kun hän kasvaa isommaksi, hänen elimensäkin

kasvaa. Tässä vaiheessa saattaa syntyä tytön maskuliinisuuskompleksi<sup>18</sup>. Tyttölapsi ei kuitenkaan ymmärrä peniksen puutetta sukupuolensa ilmaisuna; hän selittää sen olettamalla että jossain aikaisemmassa vaiheessa hän omisti peniksen mutta että hän menetti sen kastration kautta. Tyttö hyväksyy kastration faktana, vaikka ei ulotakaan sitä koskemaan kaikkia naisia. Koska kastration pelko puuttuu, puuttuu tytön kehityksestä Freudin mukaan myöskin voimakas motiivi superegon kehittymiseen ja infantiilin seksuaalisen organisaation murtumiseen. Tyttöillä, enemmän kuin pojilla, superegon kehitys ja infantiilin seksuaalisen organisaation murtuminen tuntuvat olevan kasvatuksen ja kurinpidon tulosta. Koska tyttö ei koe kastration uhkaa jonka avulla hänen sopimatonta käytöstään voitaisiin hillitä, uhkaillaan tyttöä rakkauden menettämällä. (Freud, 1981k, 178).

Freudin mukaan tytöissä motivaatio kastratiokompleksin tuhoamiseen puuttuu. Kastratio on jo tapahtunut, ja siksi oidipuskompleksin kohtalo on erilainen kuin pojilla. Kompleksi hylätään hitaasti tai repressoidaan, ja sen vaikutukset saattavat jatkua pitkälle naisen normaaliin mentaaliseen elämään. Freud kirjoittaa ettei hän voi välttää käsitystä siitä, että naisille taso joka on eettisesti normaalia on erilainen kuin miehille. Naisten superego ei ole koskaan niin heltymätön, niin persoonaton ja niin itsenäinen tunteellisesta alkuperästään kuin vaadimme sen miehillä olevan. (Freud, 1981l, 257). Luonteenpiirteet joista naisia parjataan – se, että heidän oikeudentajunsa on alhaisempi kuin miehillä, tai että he ovat vähemmän alttiita alistumaan elämän suurille vaatimuksille, että he ovat enemmän tunteidensa johdettavissa – kaikki nämä luonteenpiirteet selittyisivät superegon erilaisella järjestäytymisellä. Freud kirjoittaa ettei psykoanalyttikkojen tule kieltää näitä johtopäätöksiä vain koska feministit haluavat kaikkien ajattelevan sukupuolia täysin tasaväkisinä asemassaan ja arvossaan. Mutta psykoanalyttikkojen tulee myöntää kuitenkin, että harva mies vastaa maskuliinisuuden ideaalia ja että kaikki ihmisyksilöt yhdistävät sekä maskuliinisia että feminiinisiä luonteenpiirteitä luontaisen biseksuaalisuutensa vuoksi. Puhdas maskuliinisuus ja puhdas feminiinisyys ovat teoreettisia rakennelmia joiden sisältö on epävarmaa. (Freud, 1981l, 258).

Freudin mukaan kohdatessaan peniksen puutteen pieni poika ensin kieltää sen, mutta kun kastration uhka tulee esille, hän alkaa pelkäämään että kastration mahdollisuus on todellinen. Tämä asiantilojen yhdistelmä johtaa kahteen reaktioon jotka

---

<sup>18</sup> Tästä lisää sivulla 47.

voivat Freudin mukaan olla pysyviä ja voivat pysyvästi määrittää pojan suhteen naisia kohtaan: pojassa herää joko kauhu mutiloitua olentoa (eli naista) kohtaan tai poika tuntee voitokasta halveksuntaa naista kohtaan. (Freud, 1981, 252). Tyttö reagoi sukupuolten välisen eron huomaamiseen eri tavalla, hän tekee päätelmänsä heti. Hän on nähnyt peniksen ja tietää ettei hänellä ole sellaista, ja hän haluaa sellaisen. (Freud, 1981, 252). Irigaray huomauttaa, että Freudin mukaan kastraatioskenaariossa poika järkyttyy ensin, ja tyttö vain toistaa ja vahvistaa sen, mitä poika on nähnyt (Irigaray, 1985a, 49). Tytön suhde omaan peniksettömyyteensä malliintuu suoraan pojan kastratiopelon kautta, vaikka työllä ei ole mitään loogista syytä olettaa omistaneensa joskus peniksen. Ellei syynä ole se, että tyttö on aiemmin ollut aktiivinen ja toteuttanut 'fallista seksuaalisuuttaan', mikä tuntuisi olevan Freudin teoriassa mahdotonta ilman falloksen olemassaoloa. Irigarayn mukaan ei ole selvää miksi näkymättömän olemassaolon tulisi uhata Freudin libidinaalista ekonomiaa (Irigaray, 1985a, 49). Kaiken tämän tarkoituksena on Irigarayn mukaan tuoda tyttö osaksi fallista imperialismia joka johtaa tytön kääntymään pois päin äidistään ja saa tytön halveksumaan itseään ja kaikkia naisia koska heiltä puuttuu penis (Irigaray, 1985a, 59). Freudin mukaan pojan kastratiokompleksi alkaa kun hän näkee naisen elimen – tai oikeastaan elimen puutteen – ja ymmärtää ettei hänen arvostamansa elin olekaan välttämätön ruumiin ominaisuus. Pojan huomattessa sukupuolten välisen eron hän alkaa ottamaan kastration uhan tosissaan ja alkaa rajoittamaan toimintaansa pelon vuoksi, tästä syntyy kastration pelko joka on suurin motivoiva voima pojan kehityksessä. (Freud, 1981n, 125).

Havaitessaan naisen kastration, Freudin mukaan poika ei kuitenkaan johda peniksen puutteesta sukupuolten välistä eroa, koska hän uskottelee itselleen että vain arvottomat naiset, naiset jotka kärsivät samanlaisista masturbatorisista impulsseista kuin poika itse, impulsseista jotka on mahdotonta hyväksyä, ovat kokeneet rangaistuksena kastration (Freud, 1981i, 144). Naiset joita poika arvostaa pitävät peniksen pojan mielikuvissa pitkän aikaa, koska hänelle naiseus ei vielä merkitse peniksen puuttumista. Vasta kun poika alkaa pohtimaan lasten syntymistä maailmaan ja saa tietää että vain naiset voivat synnyttää lapsen menettää äiti peniksensä pojan mielikuvituksessa, koska pojan mielessä hän saa peniksen tilalle vauvan. (Freud, 1981i, 145). Näin poika asettaa itsensä falloksen paikalle äidille tärkeänä objektina.

Tytön tapauksessa oidipuskompleksin ja kastratiokompleksin kehitys on Freudin

mukaan lähes täysin vastakkainen pojan kehitykselle; tytöllä kastaatiokompleksi valmistaa tytön oidipuskompleksiin sen sijaan että se tuhoaisi sen. Tyttö ajetaan pois kiintymyssuhteestaan äitiin ja hän siirtyy oidipustilanteeseen kuin suojasatamaan. Koska kastaation pelko puuttuu motivaattorina, ei tytöllä ole Freudin mukaan motivaatiota siirtyä pois oidipuskompleksista. Tyttö pysyy kompleksissaan määrittelemättömän ajan, hän tuhoaa kompleksin myöhään ja silloinkin epätäydellisesti. (Freud, 1981n, 129). Freud ei kuitenkaan vastaa Irigarayn mukaan kysymykseen siitä, miksi tytön kehitys on vastakkainen pojan kehitykselle? Miksi tytön kehitysvaiheet peilaavat pojan kehitystä ja pyörivät falloksen ympärillä? (Irigaray, 1985a, 82). Onko ”vastakkainen” tässä merkityksessä ”vastapuoli” vai ”vastakkain oleva” vai kenties ”vihamielinen” tai ”vahingollinen”? (Irigaray, 1985a, 83).

Irigarayn mukaan Freudin on vaikea ottaa ”neutria” huomioon teoriassaan sukupuolierosta, kuten voimme huomata hänen väitteestään että naisen seksuaalisuus on vieläkin hyvin ”määrittämätöntä”. Freud on ”huomannut”, että naisen seksuaalisuuden voi kartoittaa miehen seksuaalisuuden kautta/avulla. Jotta tämä toimisi, on pienen tytön oltava pieni poika, pientä tyttöä ei ole koskaan olemassa, pienen tytön seksuaalinen funktio siirretään tälle muka-pojalle joksi tyttö on muutettu. (Irigaray, 1985a, 48). Pienen pojan (tytön) tulee välttämättä käydä läpi ”kastaation” koitos jonka kautta tämä ”poika” ymmärtää kuinka naurettava hänen sukupuolielimensä on. Hän näkee sen eriarvoisen aseman johon hänen anatominen kohtalonsa hänet asettaa. Kun tyttö huomaa elimensä olemattomuuden *verrattuna* pojan elimeen, hän toivoo saavansa oikean falloksen. Irigarayn mukaan tämä on Freudin teoriassa normaalin naiseuden perusta. (Irigaray, 1985a, 49). Kastaation ”fakta” jättää Irigarayn mukaan naiselle vain yhden vaihtoehdon – feminiinisyyden näköisyyden, joka on aina jo ollut sitä, että nainen näyttölee arvoa, jonka mies tunnistaa. Nainen on miehen nainen, sellainen nainen jonka mies haluaa, ei oma itsensä. (Irigaray, 1985a, 49). Normaali naiseus määrittyy jo lapsuudessa mieheen vertailun kautta, voisiko naisesta siis tulla oikea, normaali nainen ilman miehen sukupuolielimen näkemistä? Tyttöhän ei alistu ”faktojen” edessä helposti, vaan odottaa peniksensä kasvamista yllättävän pitkän aikaa. Tämä tarkoittaa sitä, ettei tyttö tai hänen äitinsä tai kukaan nainen yritä löytää symboleja tälle näkymättömälle asialle, puolustaakseen sitä tai ottaakseen itselleen sen tarjoamat palkinnot. Tässäkään tapauksessa ekonomia jossa seksuaalinen todellisuus representoitaisiin naisen toimesta tai naiselle ei ole mahdollinen.



(Irigaray, 1985a, 49).

Kastraatiokompleksi alkaa siis Freudin mukaan pojassa siitä, kun naisen sukupuolielimen nähtyään poika ymmärtää ettei hänen arvostamansa elin olekaan kehon välttämätön ominaisuus. Tällöin poika muistaa kaikki ne uhkaukset kastratiosta joita masturbaatio on tuottanut ja alkaa ottamaan nämä uhkaukset tosissaan. Tämä synnyttää pojassa kastration pelon, josta tulee hänen kehityksensä voimakkain motivaattori. Tytön kastratiokompleksi alkaa Freudin mukaan myöskin toisen sukupuolen sukupuolielimen näkemisen vaikutuksesta. (Freud, 1981n, 125). Jotta Freudin malli lapsen seksuaalisesta kehityksestä toimisi, tulee tytön Irigarayn mukaan käyttäytyä kuin poika, tuntee sama halu nähdä ja katsoa, ja hänen vihansa omasta peniksettömyydestään tulee tukea ja seurata pojan kauhistusta hänen kohdatessaan ei-identtisen, ei-tunnistettavan. Tyttö tulee ulos kastratiokompleksista muuttuneena. Hän on päättänyt ettei voi olla olemassa jotain, mitä ei voi nähdä. Tämä päätös feminisoi hänet. Ajatus siitä, että voisi olla jotain mitä ei voi alistaa katseen alle on miehelle ja miehen kulttuurille sietämätön. (Irigaray, 1985a, 50). Ja tästä syystä tyttökään ei saa uskoa oman sukupuolielimensä olemassaoloon, sitä ei voida alistaa katseen alle joten sen olemassaoloa ei saa hyväksyä. Jos olisi olemassa jotain, mitä ei voida nähdä, se uhkasi sen representaation teoriaa ja käytäntöä jonka kautta mies yrittää sublimoida masturbaation, koko järjestelmä jolla mies on selittänyt masturbaation sublimaation tulee uhatuksi näkymättömän edessä (Irigaray, 1985a, 50). Se on representaation ulkopuolella, kaiken ulkopuolella. Tämä ei-mikään voi aiheuttaa representaation ja olemassaolon järjestelmän tuhon koska falloksen hallinnoima merkitysten kokonaisuus järkkyy kohdatessaan erilaisuuden. Tämän suuren merkitsijän eli falloksen laki kieltää sellaisen heterogeenisyyden joka voisi muuttaa sen auktoriteetin periaatteita. (Irigaray, 1985a, 50). Jos fallostrinen kulttuuri ja ihmiskuva voisi hyväksyä että on olemassa fallosta vastaava asia – sukupuolielin – joka ei ole fallos, ei falloksen keskeisyydelle enää olisi syytä. Eikä syytä olisi enää katseen keskeisyydellekään; jos voi olla olemassa jotain, mitä vastaa fallosta mutta on näkymättömässä, ei katseella enää olisi ylilyöntiasemaa.

Kastration ymmärtäminen on Freudin mukaan käännekohta tytön kehityksessä, ja siitä aukeaa kolme mahdollista kehityslinjaa. Ensimmäinen kehityskulku johtaa seksuaaliseen pidättyväisyyteen ja neurooseihin, toinen johtaa luonteen muutokseen maskuliinikompleksin muodossa ja kolmas johtaa normaaliin feminiinisyyteen. (Freud,

1981n, 126). Ensimmäinen, neurooseihin johtava kehityskulku on seuraavanlainen: tähän asti tyttö on elänyt maskuliinisella tavalla, saanut tyydytystä maskuliinisesta masturbaatiostaan ja on suhteuttanut tämän aktiviteetin äitiin kohdistettuihin aktiivisiin seksuaalisiin toiveisiin. Peniskateuden vaikutuksesta tyttö menettää nautintonsa fallisesta seksuaalisuudestaan ja tytön itserakkaus kokee kolauksen kun hän huomaa olevansa kastroitu, tästä syystä tyttö kieltää klitorisen masturbaation nautinnon sekä rakkautensa äitiin. (Freud, 1981n, 126). Freudin mukaan neurootikot asettavat masturbaatiolle suuren merkityksen elämässään ja analyttikot on vaikeaa vakuuttaa heidät siitä ettei masturbaatio ole syynä kaikkiin heidän ongelmiinsa. Freudin mielestä meidän olisi kuitenkin myönnettävä että masturbaation merkitys neurooseille on suuri, onhan masturbaatio infantiilin seksuaalisuuden pääsääntöinen ilmentymä ja neurootikot kärsivät nimenomaan infantiilin seksuaalisuuden vääränlaisesta kehittymisestä (Freud, 1981n, 127). Irigaray huomauttaa kuinka absurdia on, että Freud määrittelee pienen tytön klitoraalisen masturbaation ”maskuliiniseksi aktiviteetiksi”. Tämä aktiviteetti on kuitenkin hyvin aktiivista, ja se liittyy tytön seksuaalisiin haluihin äitiä kohtaan, haluihin jotka ovat myöskin aktiivisia. Mutta miksi masturbaation tulee liittyä nimenomaan äitiin, Irigaray kysyy. Masturbaatio voisi olla keino jolla tyttö tai poika voisi ohjata itseään pois äidistään, keino jolla hän voisi erottaa oman (auto)eroottisuutensa niistä vaistoista jotka liittyvät libidinaaliseen äitisuhteeseen. (Irigaray, 1985a, 61). Freudin teoriassa äiti on väistämättömästi se ihminen joka johdattaa ja viettelee lapsen falliseen vaiheeseen koska äiti pitää huolta lapsen hygieniasta, tästä syystä isä esiintyy myöhempien vuosien fantasioissa seksuaalisena viettelijänä, koska kääntäessään rakkautensa äidistä isään siirtyvät myöskin varhaiset seksuaalisen tyydytyksen tunteet isän hahmoon (Freud, 1981m<sup>19</sup>, 238). Irigaraysta vaikuttaa siltä, että Freudin teoriassa isä ei voi olla viettelijä muuten kuin fantasian tasolla (Irigaray, 1985a, 62).

Toinen naisen kastration ymmärtämisen aiheuttama mahdollinen kehityskulku on Freudin mukaan voimakkaan maskuliinisuuskompleksin kehittyminen (Freud, 1981n, 129). Freudin mukaan maskuliinisuuskompleksin kehityskulku saattaa johtua tytön erityisen suuresta aktiivisuudesta. Tämän prosessin perusolemus on, että sen avulla vältetään tässä vaiheessa passiivisuuden aallon kehittyminen joka avaisi tien feminiinisyyteen kääntymiselle. Freud selittää naisen homoseksuaalisuuden johtuvan regressiosta

---

<sup>19</sup> Tämä Freudin teksti ”Female Sexuality” ilmestyi vuonna 1931.

maskuliinisuuskompleksiin; jopa homoseksuaalisen naisen on hänen mukaansa otettava miespuolinen isä rakkauden kohteeksi oidipuskompleksissa, jonka aiheuttaman pettymyksen jälkeen nainen regressoituu maskuliinisuuteen. (Freud, 1981n, 130).

Freudin mukaan kastration aiheuttama mahdollinen kehityskulku on siis maskuliinisuuskompleksin syntyminen jolloin tyttö ei suostu hyväksymään kastration epätoivottua asiantilaa vaan hän kapinoi sitä vastaan korostamalla omaa maskuliinisuuttaan kiintymällä klitoraaliseen masturbaatioon ja samaistumalla falliseen äitiin tai isään. (Freud, 1981n, 130). Irigarayn mielestä maskuliinisuuskompleksin kehittyminen liittyy siihen, että ylenpalttisen fallisuuden ja maskuliinisuuden kautta tyttö estää itseään passivoitumasta, toisaalta taas passivoituminen avaa Freudin mukaan tien kääntymiselle naiseksi. Tästä Irigaray pääättelee ettei nainen voi olla aktiivinen itsenään, koska onhan jopa klitoraalinen masturbaatio Freudin mallissa fallista toimintaa. (Irigaray, 1985a, 91). Passivoitumisen välttämisen ja maskuliinisuuskompleksin kehittämisen voisikin ajatella olevan kapinaa puhtaassa muodossa, mikäli kehittyvä nainen ei halua alistua sille passiiviselle roolille joka hänelle on määritelty on maskuliinisuuskompleksin kehittäminen oikeastaan ainoa vaihtoehto, ja tämäkin kapina määrittää naisen vääränlaiseksi naiseksi.

Tyttöjen oidipuskompleksi syntyy Freudin mukaan kastratiokompleksin kautta, kastratiokompleksi valmistaa tytön ottamaan vauvan saamisen peniksen saamisen halun tilalle. Kun pojissa kastratiokompleksi Freudin mukaan tuhoaa oidipuskompleksin, tytöissä kastratiokompleksi aloittaa oidipuskompleksin. Tämä eroavaisuus selittyy sillä, että kastratiokompleksi toimii aina tavalla jonka sen sisältö antaa olettaa: se rajoittaa ja estää maskuliinisuutta ja rohkaisee feminiinisyyttä. (Freud, 1981, 256). Kun tytön kiintymys isään joutuu myöhemmin vaikeuksiin ja joudutaan hylkäämään, saattaa tämä johtaa samaistumiseen isään ja tämä samaistuminen saattaa Freudin mukaan aiheuttaa tytön regression maskuliinisuuskompleksiin ja kenties aiheuttaa tytön pysymisen tässä kompleksissa (Freud, 1981, 256).

Kastration käännekohta on merkittävä tekijä tytön kehityksessä, ei vain siksi että siitä aukeavat kehityslinjat saattavat määritellä naiseksi kehittyvän tytön koko tulevaisuuden suhtautumisen seksuaalisuuteen, itseensä ja miehiin, vaan myöskin siksi että kastratiokompleksi aiheuttaa tytölle oidipuskompleksin syntymisen. Kastration ymmärrettyään tyttö hylkää fallisen äitinsä ja siirtyy isän puoleen, Freudin mukaan toiveenaan saada kauan kaivattu penis jota tyttö ei ole äidiltä saanut.

## 4.2 Oidipuskompleksi

Oidipuskompleksin käsitteleminen on tärkeää sen vuoksi, miten tärkeää oidipaalisien tilanteiden muodostuminen ja sen ratkaisu ovat Freudin mukaan superegon rakentumiselle. Superego on Freudin teoriassa se ihmisen psyyken osa joka tekee ihmisestä niin sanotusti yhteiskuntakelpoisen, superego muodostaa omatunnon ja ihmisen moraalisen selkärangan. Irigaray kommentoi superegoa paljon, koska Freudin teoriassa naisen superegon muodostuminen on niin vajavaista. Tästä Irigaray päätelee että Freudin mukaan nainen ei voi olla yhteiskuntakelpoinen moraalinen ihminen, vaan nainen jää aina omatuntonsa puolesta ikään kuin lapsen tasolle. Tämä on yksi suurimpia asioita joista Irigaray Freudia ja Freudin teoriaa kritisoi, koska naisen superegossa kiteytyy Freudin käsitys naisista ja naisten paikasta yhteiskunnassa.

Oidipuskompleksi paljastaa Freudin mukaan tärkeytensä aikaisen lapsuuden seksuaalisen kehityksen keskeisenä ilmiönä. Tämän jälkeen tapahtuu kompleksin hajoaminen, se repressoidaan ja sitä seuraa latenssivaihe. Freudin mukaan ei kuitenkaan ole selvää miksi oidipuskompleksi tuhoutuu, analyysit osoittavat että tuhoutumisen aiheuttaa kivuliaiden pettymysten kokeminen. Pieni tyttö ajattelee olevansa isän kaikista rakkain olento; mutta tulee aika jolloin hän joutuu kokemaan rangaistuksen isän taholta ja hänet karkoitetaan narrin paratiisistaan. Pieni poika ajattelee omistavansa äidin kokonaan; mutta poika huomaa jonain päivänä että äiti on siirtänyt rakkautensa uuteen tulokkaaseen. Näiden tapahtumien vaikutus on merkittävä, tällaiset häiritsevät kokemukset, jotka ovat sisällöltään suoraan vastakkaisia kompleksin kanssa, ovat väistämättömiä. Vaikka mitään erityistä ei tapahtuisikaan niinkuin mainituissa esimerkeissä, toivotun tyydytyksen puuttuminen johtaa väistämättä pienen rakastajan kääntymiseen pois päin toivottomasta rakkaudesta. (Freud, 1981k, 173). Viimeistään kulttuurin ja kasvatuksen ylläpitämä insestikielto saa lapsen hylkäämään rakkautensa kun hän ymmärtää ettei hän voi koskaan saada rakastamaansa vanhempaa omakseen.

Freudin mukaan tyttö kääntyy pois päin pre-oidipaalisesta suhteestaan äitiin ja muodostaa oidipaalisen suhteen isään, tämä ei kuitenkaan ole vain yksinkertainen muutos rakkausobjektissa, vaan tytön suhtautuminen äitiin muuttuu vihaksi (Freud, 1981n, 121). Freudin mielestä moninaiset äitiin kohdistetut seksuaaliset toiveet tuottavat väistämättä vihamielisyyttä äitiä kohtaan, koska ne aiheuttavat pakostikin pettymyksen lapselle (Freud,

1981n, 123). Oidipustilanne ei voi Freudin mukaan koskaan ratketa lapsen eduksi, koska kulttuuri ylläpitää inestikieltoa niin vahvasti. Lapsi rakastaa objektia niin intohimoisesti että hän herkistyy niille pettymyksille ja turhautumisille mitkä objekti aiheuttaa, loppujen lopuksi rakkauden on annettava myöten kasvaneen vihamielisyyden edessä. Kaikista hellinkin kasvatus rajoittaa lapsen toimintaa ja tällaiset rajoitukset lapsen vapaudelle aiheuttavat lapsessa kateutta ja aggressiota. (Freud, 1981n, 124). Kaikki nämä prosessit toimivat myöskin pojan kehityksessä, mutta poika säilyttää silti äidin rakkausobjektinaan ilman vihamielisyyttä häntä kohtaan; mikä siis aiheuttaa tytön kääntymisen pois päin äidistä? Freud uskoo löytäneensä tyttöjen kehitykselle erityisen tekijän kastratiosta ja kastratiokompleksista – sukupuolierolla on pakostikin psyykkiset vaikutuksensa. Freudille tuli kuitenkin yllätyksenä että tytöt syyttävät äitiään falloksensa puuttumisesta eivätkä voi antaa äidille anteeksi sitä, että äiti on näin asettanut heidät huonoon asemaan. (Freud, 1981n, 124). Äitisuhde päättyy siis Freudin mukaan väistämättä vihaan. Irigaray miettii miksi tytön tulee kasvettuaan vihata äitiään – onko syynä se, että äiti ensin viettelee lapsen masturboimaan herättämällä puhdistuksen yhteydessä hänen genitaaliset halunsa, ja sitten kieltää masturboinnin lapselta? Vai onko syynä se fakta, että lapsen rakkauden tulee jossain määrin tuhoutua, koska hellinkin kasvatus sisältää rajoja ja lapsen vapauden kieltämistä? Kaikki nämä tapahtuvat myöskin pojille, joten miksi vain tytön tulee vihata äitiään? Äiti-tytär suhteessa on oltava jokin tekijä joka aiheuttaa tämän. Irigaray ei ole vakuuttunut Freudin väitteestä että kastratiokompleksi olisi tuo erityinen tekijä joka selittäisi äiti-tytär suhteen päättymisen vihaan. (Irigaray, 1985a, 46).

Tytön oidipuskompleksi ei ole Irigarayn mukaan Freudin teoriassa samanlainen kuin pojan kompleksi, tämä johtuu Irigarayn mielestä siitä, että tytön kompleksi olettaa jo että ensimmäinen kateksis, ensimmäiset tropismit on hylätty, torjuttu ja vihattu. Se olettaa rikkoutuneen suhteen alkuperäiseen objektiin, kääntymisen pois halusta alkuperään. Kaikki tämä johtuu tytön ”kastratiokompleksista” joka on erilainen kuin pojilla. Tytön kompleksi muodostuu biologisen faktan huomaamisesta, ja siihen suhtautumisesta. (Irigaray, 1985a, 83). Pojan kehitys kulkee eri järjestyksessä ja kastration biologisen faktan huomaaminen saa pojan hillitsemään masturbaationsa sekä oidipaaliset halunsa äitiä kohtaan, koska halujen toteuttamisesta aiheutuisi kastratio joka ennen tätä oli vain abstrakti uhkaus. Tytön kastratiokompleksi ei liity rangaistukseen vaan sen keskiössä on itse peniksen fyysinen puuttuminen, jos siis uskomme Freudin teoriaa. Freudin mielestä tyttö tietää

peniksen arvon automaattisesti, ja huomattessaan ettei hänellä ole penistä tyttö kokee olevansa huonompi ja vajavainen. Kastration vaikuttavuuden taustalla tuntuukin siis olevan jokin artikuloimaton tapahtuma jossa tyttö on saanut tietää peniksen kulttuurisen merkityksen.

Irigarayn mielestä voisikin sanoa, että kastratio ei ole tytön tapauksessa vain falloksen kastratiota, vaan työltä ei poisteta vain hänen fallista elintään vaan hänen kykynsä luoda suhde alkuperään. Kastration ”fakta” luo kiellon sille, että nainen voisi luoda oman suhteensa alkuperän haluun. (Irigaray, 1985a, 83). Tämä häpeällinen alkuperä pitää siis kieltää, unohtaa ja painaa syvälle mielen sopukoihin. Voiko kuitenkin sanoa, että kastrations prosessi olisi repressoitu, jos sen ei koskaan anneta tulla käsittelyn kohteeksi jotta se voitaisiin repressoida? Tyttöä kielletään tai hän kieltää itseään metaforisoimasta omaa haluaan naisena, vaan hänet merkitään pienen miehen fallisilla metaforilla. Tytöllä ei ole kastrations pelkoa, koska hänellä ei ole mitään menetettävää, ei mitään arvokasta ainakaan. Tyttö ei pelkää elimensä menetystä, vaan rakkauden menettämistä. (Irigaray, 1985a, 84). Tytön kastratio on jo tapahtunut, ja siksi häntä ei voida uhkailla peniksen menettämällä.

Normaalin oidipuskompleksin aikana huomaamme siis Freudin mukaan lapsen olevan kiintynyt toista sukupuolta edustavaan vanhempaan, kun taas suhtautuminen omaa sukupuolta olevaan vanhempaan on enimmäkseen vihamielinen. Pojan tapauksessa tämän selittäminen on helppoa; äiti on ollut hänen ensimmäinen rakkausobjektinsa ja äiti pysyy hänen rakkausobjektinaan, ja kun pojan romanttiset halut ja hänen ymmärryksensä vanhempien välisestä suhteesta syvenevät, isästä tulee pakostikin pojan kilpailija. Pienen tytön tapauksessa kehitys on erilainen. Hänen ensimmäinen rakkausobjektinsa on myöskin äiti. Miten tyttö siirtää rakkautensa äidistä isään? Miten, milloin ja miksi hän irrottaa itsensä äidistä? Freud kirjoittaa että psykoanalyysille on ollut jo kauan selvää että tytön on vaihdettava klitoraalinen mielihyvä vaginaaliseen, mutta tyttöjen seksuaaliseen kehitykseen liittyy myöskin toinen vastaavanlainen muutos; rakkausobjektin muuttuminen äidistä isäksi. Se tapa jolla nuo vaihdokset ovat yhteydessä toisiinsa ei ole Freudin mukaan selkeää. (Freud, 1981m, 225).

Tytöille oidipuskompleksi on pitkän ja kivuliaan kehityksen lopputulos, se on ikäänkuin alustava ratkaisu, levon asema josta tyttö ei luovu helposti. Tässä kehityksen vaiheessa huomaamme Freudin mukaan sukupuolten välisen eron, erityisesti kun kyseessä

on oidipuskompleksin ja kastroatiokompleksin välinen suhde. Pojalla normaali oidipuskompleksi, jossa hän haluaa äitiään ja haluaisi päästä eroon isästään joka on hänen kilpakumppaninsa, kehittyy luonnollisesti fallisen seksuaalisuuden vaiheen seurauksena. Kastroation uhka pakottaa pojan luopumaan fallisesta asenteestaan ja halustaan äitiä kohtaan. Peniksen menettämisen pelon vaikutuksesta poika hylkää ja repressoi oidipuskompleksinsa, ja voimakas superego saa paikan oidipuskompleksin perijänä. Kastroation uhka pakottaa pojan hylkäämään fallisen asenteensa. (Freud, 1981n, 129).

Irigarayn mukaan tällaisia ”normaaleja” tapauksia ei kuitenkaan ole olemassa; poika ei koskaan lakkaa haluamasta äitiään, oidipuskompleksi ei koskaan tuhoudu kokonaan. Ankaruus superego syntyy oidipuskompleksin osittaisesta tuhoutumisesta ja sen repressoimisesta. Se syntyy äidin haluamisen väitetystä kuolemasta; on parempi muuttaa äiti ideaaliksi, jota kukaan ei voi koskaan ottaa pois. Näin lapsi muodostaa mielessään maternaalisen funktion ideaalin. Tällä ideaalilla on aina jotain enemmän kuin oikeilla naisilla; lisäkohtu joka on ideoiden, ideaalien ja teorioiden synnytyspaikka. Maternaalisen funktion ideaalin idea-kohdussa mies luo moraalisen omatunnon, transendentiaaliset lait jotka tekevät miehestä oman kohtalonsa tuomarin ja puolustajan. Tämä on parempi kuin muiden tuomio ja muiden katseet, jotka tulevat aina uhkaavasti muusta näkökulmasta. Muiden katseita parempi on subjektin itsetarkkailu, hänen ”oman” katseensa suojeleva ja reflektoiva laajennus. (Irigaray, 1985a, 81). Oidipuskompleksin kuvitteellinen ja kuviteltu häviäminen ratkaisee itsensä ja siitä muodostuu yksilön kyky luoda pääomaa ideoista ja siten myöskin äideistä, vaimoista, laeista, katseista. Oidipuksella on niin monta äitiä kuin hän haluaa. Oidipus on rikas eikä hänellä ole komplekseja asioista. Ainoa mistä hän on luopunut on halu naisen sukupuolielintä kohtaan, elintä, jolla ei ole mitään arvoa muutenkaan. (Irigaray, 1985a, 82). Näin poika luo kehittyessään äidin menettämisen tilalle superegon, joka suojelee hänen narsismiaan ja hänen penistään kastroation uhalta ja uusilta pettymyksiltä. Jos oidipuksella on jo kaikki, hänellä ei ole mitään menetettävää, eikä hänen narsisminsa ole koskaan kokenutkaan pettymystä.

Freudin mukaan peniksen valtavan suuri narsistinen kateksis on syy sille miksi pojan mieli kehittää kokonaan uudenlaisen rakenteen eli superegon suojelemaan poikaa peniksen menettämiseltä. Tämä suuri narsistinen kateksis johtaa Freudin mukaan juurensa peniksen merkityksestä lajin jatkumiselle. Täten oidipuskompleksin tuhoaminen voitaisiin nähdä olevan lajin voitto yksilöstä, tuhotessaan oidipuskompleksin lapsi hylkää inestiset

toiveensa sekä muodostaa omatunnon ja moraalin. (Freud, 1981, 257). Freudin mukaan peniksen suuri narsistinen kateksis siis selittyy sen elimellisellä merkityksellä suvunjatkamisessa. Tämä ei kuitenkaan ole totta, Irigaray väittää, koska penis on vain siemennesteen kuljettaja ja lisääntyminen onnistuu mainiosti ilman penistäkin, tarvittava ainesosa on vain siemenneste. Se, että Freud ajattelee peniksen narsistisen kateksiksen johtuvan tästä on osoitus siitä, miten usein Freudin teoria nojaa orgaanisiin prosesseihin. Freud ei lääkärinä ollut kuitenkaan tietämätön anatomiasta ja fysiologiasta, joten kysymyksenä onkin Irigarayn mukaan miksi hän jättää huomioimatta sen faktan, että molemmat sukupuolet tulee sijoittaa kaksinaiseen ekonomiaan – kaksinaiseen dialektiikkaan – mielihyvän ja suvunjatkamisen väliin. Freud on varmasti nähnyt merkkejä tästä dualismista sekä naisen että miehen sukuelimissä. Minkä hämmennyksen seksuaalisesta funktiosta hän paljastaa? (Irigaray, 1985, 96). Ja mitä hän voi saavuttaa olemalla ilmaiseematta tätä dualismia? Kenties hän voi jonkinlaisen biologiaan perustuvan hämäyksen avulla taata falloksen dominanssin? (Irigaray, 1985a, 97). Freud ei voinut olla tietämätön siitä, että lisääntymiseen tarvitaan kaksi sukupuolta, eikä hänelle voinut myöskään olla yllätys se, että mies ja nainen saavat molemmat nautintoa seksuaalisesta toiminnasta. Freudin käsitys miehen elimellisestä panoksesta suvunjatkamiseen vaikuttaa olevan osa Freudin pyrkimystä asettaa sukupuolien toiminta malliin joka perustuu vastakkainasetteluille. On mahdotonta sanoa, tekeekö Freud tämän tahallaan vai tahattomasti, mahdotonta on myöskin sanoa tekeekö hän tämän vastakkainasettelun itsenäisesti vai onko pyrkimyksenä vain kuvata yhteiskunnan asenteita ja luoda teoria joka perustuu noihin asenteisiin.

Falliset halut alistuvat Freudin teoriassa lisääntymisvietille. Kuitenkin penikselle annetaan olennainen rooli lisääntymisessä. Irigaray pohtii saako penis näin takaisin vallan jonka se melkein menetti maternaalisen funktion valtavan voiman edessä. Irigarayn mielestä on outoa että Freud ensin kumooa fallisuuden ja sanoo että se alistuu lisääntymiselle, mutta antaa fallokselle etuoikeutetun aseman sen olennaisen roolin vuoksi. Narsistinen kateksis oikeutetaan koska fallos takaa lajin voiton yksilöstä. Toisaalta, tytöillä ei Freudin mukaan ole motiivia tuhota oidipuskompleksia. Kuitenkin on tosiasiaa epätavallista että tyttö saisi isänsä lapsen, Irigaray huomauttaa, joten hän saattaisi korvata isän rakkauden halun käytännöllisemmällä kohdullisella ellei vaginaalisella kateksiksella. (Irigaray, 1985a, 97). Irigaray huomauttaa että vaginallinen kateksis voidaan tietysti kieltää



tai jättää huomiotta, aivan kuten munasarjoilta ja kohdulta voidaan kieltää niiden osuus lajin säilymiseen, koska niiden panoksen myöntäminen voisi aiheuttaa sen että niillä olisi narsistinen kateksis (Irigaray, 1985a, 97). Naiseksi kehittyvä tyttö voisi omistaa isään kohdistettujen tunteiden ja haaveiden toteutumattomuuden aiheuttamasta pettymyksestä johdetun narsistisen libidon narsissoimaan vaginaansa, mutta tämä ei ole meidän representaatioiden ekonomiassa mahdollista, ja tämä on eräs syy miksi Irigaray Freudia kritisoi. Freud vahvistaa ja uusintaa representaatioiden ekonomiaa jossa narsistinen kateksis voi kohdistua vain ja ainoastaan falloksen, ja perusteluksi tälle hän antaa suvunjatkamisen funktion, aivan kuin hän ei olisi tietoinen peniksen merkityksettömyydestä suvunjatkamisen kannalta.

Tytön tapauksessa kastraatiokompleksi ei suojele hänen sukupuolielintensä narsistista kateksista, vaan alistaa hänet täydelliselle de-narsisisaatiolle. Tavoitteena on Irigarayn mukaan saada tyttö hyväksymään ”vajavaisuutensa”. Tytöllä ei ole narsistista syytä jättää oidipusvaihetta, ei penistä jota suojella kastraatiolta. Ainoa keino joka tytöllä on saada takaisin arvo itselleen on isän ja hänen fallisen voimansa kautta. (Irigaray, 1985a, 87). Vain siirtämällä rakkautensa isään ja siirtämällä motivaationsa isän lapsen saamiseen voi tyttö saavuttaa uudelleen arvon itselleen kastroituna olentona, koska saamalla lapsen voi hän kuitenkin saada peniksen itselleen. Tytön kastraatiokompleksin on tarkoitus saada tyttö ymmärtämään oma peniksettömyytensä, ja täten oma arvottomuutensa Freudin luomassa representaatioiden ekonomiassa, fallos kuitenkin näyttäytyy Freudin teoriassa ainoana oikeana arvon antajana. Oidipuskompleksin voittamiseksi ego lainaa voimaa isältä ja muodostaa täten superegon. Tytöllä ei ole motivaatiota – tai kenties edes mahdollisuutta – repressoida ja sublimoida oidipuskompleksiaan jotta superego voisi muodostua.

Oidipuskompleksin hallinnoiman seksuaalisen kehityksen vaiheen laajana lopputuloksena voisi Freudin mukaan nähdä saostuman muodostumisen egossa, joka muodostuu molempiin vanhempiin kohdistetun samaistumisen yhdistelmästä (Freud, 1981g<sup>20</sup>, 34). Superego ei ole vain idin aiempien objektivalintojen jäännös vaan se edustaa myöskin energistä reaktionmuodostumista noita valintoja vastaan. Superegon suhde egoon ei tyhjenny vaatimukseen 'sinun tulisi olla tällainen (isäsi kaltainen)'. Superegoon kuuluu myöskin kielto 'sinä et voi olla tällainen (samanlainen kuin isäsi) – et kaikissa suhteissa saa tehdä mitä hän tekee'. Tämä ego-ideaalin kaksinainen olemus johtaa itsensä siitä faktasta

---

<sup>20</sup> Tämä Freudin teksti ”The Ego and the Super-ego (Ego Ideal)” ilmestyi vuonna 1923.

että egoideaalin tehtävänä on repressoida oidipuskompleksi. (Freud, 1981g, 34). Superego ego-ideaalina asettaa rajat sille, millainen ihmisen tulisi olla ja sille, millainen ihminen ei saa olla. Poika haluaa olla isänsä kaltainen, mutta hän ei saa ottaa isänsä paikkaa inestikiellon vuoksi. Oidipuskompleksin selättäminen ei tietystikään ole helppo tehtävä, ja tätä varten ego lainaa voimaa isältä; superego säilyttää isän luonteen, ja mitä vahvempi oidipuskompleksi on ja mitä nopeammin se alistuu repressiolle (auktoriteetin, uskonnollisen opetuksen, koulutuksen ja lukemisen myötä), sitä ankarampi superegon dominanssi egosta myöhemmin on – tiukan omatunnon tai syyllisyyden tunteen muodossa (Freud, 1981g, 34). Antamalla vanhempien vaikutukselle kestävän ilmaisun ego ylläpitää Freudin mukaan niiden asioiden olemassaoloa joille ihminen on velkaa olemassaolonsa (Freud, 1981g, 35).

Kun luemme mitä Freud kirjoittaa superegon rakentumisesta, voimme Irigarayn mukaan päätellä että nainen on huonosti varustettu myöskin tässä suhteessa (Irigaray, 1985a, 84). Superegossa on Freudin mukaan piilossa yksilön ensimmäinen ja tärkein samaistuminen, hänen samaistumisensa isään. Voisi kuitenkin olla turvallisempaa sanoa että lapsi samaistuu vanhempiinsa, koska ennen kuin lapsi on ymmärtänyt sukupuolten välisen eron, peniksen puutteen, hän ei tee eroa isän ja äidin arvon välillä (Freud, 1981g, 31). Irigarayn mukaan egoideaalin syntymisen taustalla on siis Freudin teoriassa ihmisen (miehen) elämän tärkein ja ensimmäinen identifikaatio; identifioituminen isään. Äitiin samaistuminen voi Freudin teoriassa myöskin muodostaa egoideaalin, kunhan lapsi on tietämätön sukupuolten välisestä erosta. Mitä siis tapahtuu lapsen egolle, kun äidin ”vajavaisuus” tulee ilmi? (Irigaray, 1985a, 84). Irigarayn Freud-tulkinnan mukaan aloittaakseen oidipaalisen tilanteen joka on olennainen lapsen seksuaaliselle ja psykologiselle kehitykselle on samaistumisen oltava läsnä, mutta ei siten että lapsi samaistuisi aina samaa sukupuolta olevaan vanhempaansa. Pojan tulee samaistua isään, jotta hän alkaisi tavoitella isän paikkaa maailmassa oidipuskompleksin kautta, jonka selättäessään hän selittää inestiset toiveensa ja kiintymyksen äitiinsä, sekä muodostaa superegon ja kyvyn sublimaatioon. Tytön kehitys on Irigarayn mukaan Freudin teoriassa erilainen, mutta sekin vaatii samaistumisen isään; tytön on tarkoitus olla kiintynyt äitiin niin kauan että fallisen äidin nöyryyttävä kastraatio selviää, missä vaiheessa tyttö päättää ettei hän ole äitinsä kaltainen samaistumalla isään. Tämän samaistumisen lopputulos ei ole kuitenkaan samanlainen kuin pojalla, koska tytön sukupuoli sekä häneen kohdistetut

sosiaaliset odotukset pakottavat hänet samaistumaan äitiin ja passivoimaan itsensä täyttääkseen naisellisen funktion. Samaistumisesta vajavaiseksi paljastuvaan äitiin seuraa Irigarayn mukaan Freudin teoriassa äidin torjuminen ja vihaaminen. (Irigaray, 1985a, 85). Syy äidin vihaamiselle ei siis olisikaan siinä, että äiti on synnyttänyt kastroidun tyttären ja on siten vastuullinen tytön peniksettömyyteen, vaan syy olisi äidin itsensä kastroidu olemus; tyttö samaistuu falliseen äitiin ja loukkaantuu verisesti kun samaistumisen kohde paljastuu kastroiduksi olennoiksi.

Irigarayn mukaan Freudin esittämä superegon rakenne ei siis tue feminiinisuuden muodostusta. Jotta superego voi rakentua, tulee sen pohjalla olla samaistuminen isään. Tyttö ei kuitenkaan voi samaistua isään, koska hän ei voi deseksualisoida suhdettaan isään ja sublimoida libidinaalista energiaansa. (Irigaray, 1985a, 85). Tytön on tarkoitus pysyä kiintyneenä paternaaliseen objektiin ja muodostaa rakkausobjektin valinta paternaalisen mallin pohjalta, siksi tyttö ei 'normaalissa' kehityksessä voi samaistua isään. Tytön samaistumista isään estää myöskin Freudin teorian naiselle asettama vaatimus feminiinisuudesta; samaistuminen isään tarkoittaisi maskuliinisuuskompleksin muodostumista. Isäsuhteen deseksualisoiminen on siis pienelle tytölle mahdotonta, koska paternaalisen objektin on tarkoitus pysyä hänen objektivalintansa mallina myöskin seksuaalisessa mielessä.

Superego johdetaan Freudin mukaan idin ensimmäisestä objekti-kateksiksesta, ja näin se on lähempänä idia ja poissa tietoisuuden piiristä (Freud, 1981h<sup>21</sup>, 48). Superegon toimiminen omatunnon tavoin voi Freudin mukaan luoda syyllisyyden tunteen jota superegon tiedostamattoman luonteen vuoksi analysoitava ihminen ei aina itse havaitse. Erityisesti hysteriassa tämä tiedostamattoman syyllisyyden prosessi on selkeästi esillä ja sen mekanismi selkeästi tarkasteltavissa. Hysterinen ego taistelee superegon kritiikin häiritsevää käsitystä vastaan joka uhkaa hysteerikon minuutta, samalla tavalla kuin ego taistelee kestänytöntä objekti-kateksista vastaan – repressoimalla sen. (Freud, 1981h, 51). Näin ego on vastuussa siitä että syyllisyyden tunne on tiedostamaton. Tiedämme että yleensä ego repressoi asioita superegon palveluksessa, mutta tässä tapauksessa ego kääntää saman aseensa ankaraa superegoa vastaan. (Freud, 1981h, 52).

Irigaray muistuttaa että naisillakin on superego, mutta se syntyy alistumisesta isälle, tai kapinasta isää kohtaan, mikä takaa sen ettei egoideaalin funktio voi olla koskaan

---

<sup>21</sup> Tämä Freudin teksti ”The Dependent Relationships of the Ego” ilmestyi vuonna 1923.

täysin sisäistetty naisilla. Monet naiset kärsivät konflikteista, joissa superegolla on suuri rooli – nämä konfliktit johtuvat samaistumisesta äitiin, ja niihin liittyy huonommuuden tunnetta ja syyllisyyttä sekä superegon yli-kriittinen ja julma luonne. (Irigaray, 1985a, 88). Hysteerinen ego kieltää Irigarayn mukaan häiritsevät näkemykset joilla superegon kriittisyys sitä uhkaa. Mutta miksi naisen, hysteerikon, superego on niin kriittinen ja julma? Tähän on monia syitä; superegon primitiivinen luonne, estot jotka on asetettu naisen aggressiolle ja jotka jäädyttävät sadismin osaksi superegoa, naisten suhde peiliin ja narsismiin, naisen suhde kieleen ja diskurssin lakeihin... Mikä tahansa naisen superegona toimiikaan ei rakasta naisia, eikä varsinkaan naisen sukupuolielimiä. (Irigaray, 1985a, 89). Naisen superego on Irigarayn tulkinnan mukaan rakennettu Freudin teoriassa naisen kastraatio aiheuttaman ahdistuksen, kauhun ja inhon perustalle (Irigaray, 1985a, 89–90). Aina kun Freud nojaa anatomian, biologian tai genetiikan perustelua tarvitsemattomiin faktoihin, Irigarayn mukaan noihin faktoihin piiloutuu ja niistä voi nähdä tärkeän historiallisen tavoitteen (Irigaray, 1985a, 90). Poika selättää oidipuskompleksinsa ja luo superegon välttääkseen kastraation, tavallaan miehen superego on siis Freudin mallissa rakennettu sen pohjalle että mies ei halua olla nainen. Miten naisen superegon muodostumiselle voisikaan olla otollista maaperää jos superego on rakennettu tälle pohjalle.

Pojan tapauksessa, Irigarayn tulkinnan mukaan, oidipuskompleksin hylkääminen, sen repressoiminen ja sublimaatio voidaan Freudin teoriassa tulkita tapahtuvan narsistisista lähtökohdista (Irigaray, 1985a, 86). Mikäli poikalapsi ratkaisisi kompleksin maskuliinisella tavalla ja saisi äitinsä omakseen, hän menettäisi Freudin mukaan peniksensä rangaistuksena, mutta jos hän saa alistua isälleen feminiinisellä tavalla peniksen menettäminen olisi tämän alistumisen ehtona. Jos rakkauden tyydyttyminen tarkoittaa peniksen menettämistä, narsistinen konflikti syntyy falloksen narsistisen arvostamisen ja parentaalisten objektien libidinaalisen kateksiksen välillä. Tässä konfliktissa ensimmäinen voima, falloksen arvostaminen, yleensä voittaa, ja lapsi kääntyy pois päin oidipuskompleksista. (Freud, 1981k, 176). Irigarayn mukaan Freud oikeuttaa pienen pojan koko oidipaalisen ongelman tällä samalla tavalla (Irigaray, 1985a, 86). Objektikateksikset hylätään ja korvataan Freudin mukaan samaistumisilla. Isän ja vanhempien auktoriteetti sisällytetään egoon, ja siellä tästä auktoriteetista muodostuu superego joka ottaa isän ankaruuden osakseen ja ylläpitää inestikieltoa, täten superego suojelee egoa paluusta

libidinaalisiin kateksiksiin. Libidinaaliset taipumukset deseksualisoidaan ja sublimoidaan. (Freud, 1981i, 148). Kaikenkaikkiaan Irigarayn mukaan näyttää siltä, että nämä prosessit – oidipuskompleksiin liittyvä kielto ja sen muodostama superego – palvelevat narsistista tarkoitusta jonka päämääränä on pojan peniksen suojeleminen kastraatiolta joka on muodostunut uhaksi kun poika on huomannut naisen, äitinsä, kastraation (Irigaray, 1985a, 86). Koska jos nainen on kastroidu, silloin myös pojan omistama penis voisi olla vaarassa, ja tätä uhkaa vastaan nousee Freudin mukaan narsismi, jonka luonto on yhdistänyt tuohon elimeen (Freud, 1981i, 148).

Tytön oidipuskompleksi ratkeaa Freudin mukaan helpommin kuin pojan, koska tyttö haluaa yksinkertaisesti ottaa äidin paikan isän rinnalla. Peniksestä luopuminen ei kuitenkaan tapahdu työllä ilman kompensaaion vaatimista. (Freud, 1981k, 178). Tyttö haluaa menetetyn peniksen tilalle vauvan, spesifisti isän vauvan. Kaksi toivetta – peniksen omistaminen ja vauvan saaminen – pysyvät vahvasti kateksioituina alitajunnassa ja valmistavat naisellista olentoa täyttämään tulevan seksuaalisen roolinsa. (Freud, 1981k, 179).

### **4.3 Peniskateus**

Havaitessaan sukupuolten välisen eron, Freudin mukaan tyttö huomaa oman vajavaisuutensa ja tuntee kokeneensa vääryyden. Usein tyttö julistaa haluavansa jotain peniksen kaltaista, ja täten hän joutuu peniskateuden valtaan. Tämä kateus jättää Freudin mukaan lähtemättömän jäljen tytön kehitykseen ja luonteen muodostukseen eikä peniskateutta selätetä edes kaikista suotuisimmista tapauksissa ilman huomattavaa mentaalisen energian kulutusta. Tyttö ei alistu peniksettömyyden asiantilaan helposti, vaan jopa silloin kun tyttö on tunnustanut sen, ettei hänen vähäpätöinen penis-vastikkeensa tule koskaan kasvamaan, toive peniksestä pysyy tytön alitajunnassa ja tuon toiveen tunnelataus on huomattava. (Freud, 1981n, 125).

Toive jonka tyttö kääntää kohti isäänsä oidipaaliseseen tilanteeseen siirtyessään on Freudin mukaan epäilemättä toive saada penis jonka äiti on häneltä kieltänyt ja jonka tyttö olettaa saavansa isältä. Feminiininen tilanne saavutetaan kuitenkin vain jos toive peniksestä korvautuu toiveella vauvasta. Vauvan tulee ottaa peniksen paikka ikivanhan symbolisen vaihdon mallin mukaan. Vaikka voisimme ajatella tytön halunneen vauvan jo ennen tätä kehitysvaihetta, olisimme Freudin mukaan väärässä koska nukeilla leikkiminen

ei suinkaan ole osoitus vauvan haluamisesta, vaan leikissä tyttö näyttelee äidin roolia nukkenäytellessä tytön roolia. Vasta kun työssä kasvaa halu saada penis muuttuu vauvanukke isältä saaduksi vauvaksi, ja täten vauvasta muodostuu kaikista voimakkaimman naisellisen halun päämäärä. Freudin mukaan naisen onnellisuus on valtava jos myöhemmässä vaiheessa hän saa haluamansa vauvan, ja varsinkin jos tämä vauva on poika joka tuo kaivatun peniksen mukanaan. Vauva on tässä halussa tärkeässä roolissa, ja isän rooli jää pienemmäksi. Tällä tavalla ikivanha maskuliininen toive saada penis on silti heikosti näkyvissä nytemmin saavutetun feminiinisyyden taustalla. (Freud, 1981n, 128). Falliset nukkeleikit eivät tunnu olevan Freudille naisellisuuden ilmauksia koska niissä tyttö näyttelee äitiään, ja nukke on tytön roolissa. On kuitenkin kummallista että nukkeleikistä tulee feminiinisyyden ilmaus kun tyttö ei enää näyttele omaa äitiään vaan hän näyttelee olevansa penis-vauvan äiti.

Freudin mukaan keskustelun neuroottisten prosessien ja regression alkuperästä voi aloittaa siitä faktasta, että tiedostamattoman tuotteet – spontaanit ideat, fantasiat ja oireet – ulosteen (rahan, lahjan), vauvan ja peniksen käsitteet ovat mielessä toisistaan huonosti erotetut ja nämä käsitteet vaihtavat helposti paikkoja keskenään ihmisen mielessä. Näitä tiedostamattoman elementtejä kohdellaan kuin ne olisivat toisiaan vastaavia ja kuin ne voisivat korvata toisensa. Tämä näkyy Freudin mukaan erityisesti 'peniksen' ja 'vauvan' suhteessa. (Freud, 1981d<sup>22</sup>, 128). Jos sukellamme tarpeeksi syvälle naisen neuroosiin, löydämme Freudin mukaan usein repressoidun toiveen omistaa peniksen. Tätä toivetta kutsutaan peniskateudeksi, ja se sisältyy kastratiokompleksiin. Epäonniset sattumukset naisen elämässä, sattumukset jotka itsessään johtuvat usein liian maskuliinisesta luonteenlaadusta, ovat aktivoineet tämän infantiilin toiveen ja libidon taaksepäin suuntautuva virtaus on tehnyt tuosta toiveesta naisen neuroottisten oireiden välikappaleen. (Freud, 1981d, 129). Naisissa jotka eivät ole neuroottisia emme huomaa tätä halua omistaa penis koska heidän tapauksessaan se on muuttunut haluksi omistaa vauva. Näyttää Freudin mukaan siltä, että nämä naiset ovat havainneet sen tosiseikan että luonto on antanut lapsille vauvat korvikkeena penikselle joka heiltä on kielletty. (Freud, 1981d, 129). Naisissa joilla peniksen toive ei ole muuttunut toiveeksi vauvasta ei välttämättä esiinny neuroottisia oireita, näillä naisilla toive peniksestä on muuttunut toiveeksi miehestä. Näin toive, josta olisi voinut tulla epäedullinen naisen sukupuoliselle funktiolle, muuttuu sille edulliseksi.

---

<sup>22</sup> Tämä Freudin teksti ”On Transformations of Instincts as Exemplified in Anal Erotism” ilmestyi vuonna 1917.

(Freud, 1981d, 129).

Irigaray huomauttaa että työstä tulee siis Freudin teoriassa ”todella” nainen vain jos halu omistaa penis korvautuu halulla saada (omistaa?) lapsi. Lisääntymisen tarve syrjäyttää kaikki muut falliset mielihalut mitä työllä on. Halu saada isän lapsi työntää tieltään kaikki muut mahdolliset seksuaalisen suhteen muodot sekä isän kanssa, että lapsen isän (eli naisen aviomiehen) kanssa. Tämän tulee tapahtua jotta naiseus olisi ”normaalista”. Naisen tulee haluta penis vain reproduktion välineenä – kaiken viettelyn tavoitteena on saada lapsi. (Irigaray, 1985a, 73). Freudin kuvaamassa ”normaalissa” kehityksessä naiseus/naisellisuus sulautuu siis äitiyteen. Onni on kuitenkin taattua vain, jos lapsi on poika, ja tuo täten kauan kaivatun peniksen mukanaan. Lapsi (toivottu poika) on vain peniksen tuote ja peniksen korvike. Naisen osallisuutta lapsen siittämisessä ja synnyttämisessä ei oteta Irigarayn mukaan ollenkaan huomioon. Lapsi on merkki miehen siemenen kuolemattomuudesta; siitä, että sperman ominaisuudet ovat saaneet voiton munasolusta. Isän voima lisääntyy ja pitää yllä lajiaan ja sukupuoltaan on täytetty, ja isä saa talouteensa uuden jäsenen, valtansa alle. (Irigaray, 1985a, 74). Lapsi on siis ikäänkuin lahja jonka mies antaa naiselle, tämäkin puoli Freudin teoriassa naisten seksuaalisesta kehityksestä korostaa sitä, miten nainen on vajavainen osapuoli.

Freudin esittämä käsitys lapsesta peniksen korvikkeena on Irigarayn mukaan todiste siitä, että anaalis-eroottisuus on oikeastaan primäärisempää kuin genitaalinen seksuaalisuus. Lapsi muodostaa osan korvikkeiden sarjassa: uloste-penis-lapsi. Vaginaalisuus liittyy myöskin anaalis-eroottiseen vaiheeseen: kaikki, mitä vagina voi tuntea ja olla on vain ”lainaa” peräaukolta. (Irigaray, 1985a, 74). Kaikki osat siittämisessä, synnyttämisessä ja lapsen käsitteessä luovat Irigarayn mukaan anaalis-eroottisen symboliikan jota ei voi kieltää. Nainen on osana anaalis-erotismia, mutta ilman mielihyvää koska anaalis-eroottiseen vaiheeseen liittyvät narsismi ja aggressio ovat häneltä kiellettyjä. Nainen osallistuu lisääntymisen prosessiin ilman halua auto-eroottiseen mielihyvään, ilman narsismia tai halua osoittaa omaa tahtoa, ilman halua saada voitto prosessin tuotteesta (lapsesta). Nainen tekee lapsen ja hoitaa sitä ilman erotiikkaa, vain päämäärähakuisesti ja välittäen, palkintonaan vain etäinen mielihyvä siitä, että hän omistaa vihdoinkin penis-vastikkeen. (Irigaray, 1985a, 75). Naiselle asetetaan äidin rooli patriarkaalisessa kulttuurissa, mutta edes toteuttaessaan lisääntymisen vaatimuksen jonka kasvatus ja luonto ovat hänelle asettaneet nainen ei toteuta itseään vaan vanhan toiveen peniksestä joka on

elänyt hänen mielessään lapsesta asti.

Tunteeko nainen kuitenkin todella peniskateutta, halua saada jotain ”sen kaltaista”, Irigaray kysyy. Tämä oletus määrittää kaikkea mitä sanotaan naisen seksuaalisuudesta, koska tämä kateus ohjaa naisen aistillista ekonomiaa. Mikä on tuon kateuden suhde miehen haluun? Voisiko miehen (eli Freudin) kauhistus naisen ”ei-minkään” kummallisuuden edessä olla riippuvainen tuosta kateudesta? Jos naisella olisi muita, omia, haluja peniskateuden lisäksi, asettaisi se kyseenalaiseksi sen yhtenäisyyden joka tulee olla peilillä josta mies heijastaa oman kuvansa. Naiselle määrätty peniskateus vähentää miehen ahdistusta oman narsistisen järjestelmänsä koherenttiudesta. Jos penis on arvostettu, on hyvä asia että hänellä on sellainen. Irigaray ihmettelee sitä, miksi Freud valitsee sanan kateus. Kateus ilmaisee puutetta. Termi määrittää naisen seksuaalisuuden vain miehen seksuaalisuuden kääntöpuoleksi. Peniskateus psykoanalyysin mielessä tarkoittaa sitä, että tytön/naisen tulee halveksua omaa mielihyväänsä voidakseen tuottaa hoitokeinon miehen kastratiopelolle. Kateus varmistaa että miehellä on penis, ja samalla muistuttaa häntä riskistä menettää se. (Irigaray, 1985a, 51). Peniskateus tulee tulkita Irigarayn mukaan ennenkaikkea oireena ja merkinä siitä, kuinka latautunut on se halu samuuteen, jonka merkitsijänä fallos toimii. Naisen peniksettömyys ja peniskateus takaavat negatiivin funktion, ne toimivat negatiivin representaatioina fallosentrisessä dialektiikassa. Mies ei voi menettää mitään, muuta kuin fantasian, koska nainen on viallinen. Nainen toimittaa viallisen, puutteellisen sukupuolen virkaa ja kastration tulee palvella muistuttajana naisen paikasta negatiivisena. Suhde negatiiviin on miehelle ollut aina kuvitteellinen, tästä johtuu tuolle suhteelle omistetut myytit ja fiktiot, jotka vasta myöhemmin määritellään laeiksi jotka takaavat tämän järjestelmän pysyvyyden. (Irigaray, 1985a, 52). Kysymys onkin Irigarayn mukaan miksi nainen alistuu niin helposti tähän näytelmään, miksi hän mimikoi niin täydellisesti että hän unohtaa kyseessä olevan miehen erilaisuus-fobisen projektin. Miksi nainen hyväksyy sen, että hänen halunsa typistyy peniskateuteen? Mikä varkaus, sensurointi tai torjunta on saanut hänet unohtamaan oman seksuaalisuutensa representaatiot ja tuonut mukanaan alistumisen miehen diskurssille, halulle ja laille naisen seksuaalisuutta koskien? (Irigaray, 1985a, 53).

Tytön kastratiokompleksi alkaa Freudin mukaan toisen sukupuolen elimen näkemisestä, tyttö huomaa heti eron ja sen merkityksen (Freud, 1981n, 125). Irigaray nostaa esille sen, että Freud jättää katseen ja sukupuolieron suhteen käsittelemättä – tyttö ja



poika ymmärtävät sukupuolten välisen eron vasta nähdessään sen. Katse on aina kuitenkin tulkitseva, se on ladattu, katseella sinänsä ei voi ymmärtää. Tytöllä on jotain mitä ei voi nähdä. Hän paljastaa ja asettaa näytteille mahdollisuuden jostain, mikä on näkymätöntä. (Irigaray, 1985a, 47). Tämä näkymätön voisi olla Irigarayn mukaan sysäyksenä katsekeskeisyyden kastraatiolle, se voisi synnyttää uudenlaisen kulttuurin jossa kaikessa ei ole kyse katselemisesta tai katselluksi tulemisesta. Se voisi synnyttää uudenlaisen kuvitteellisen, jota ei hallinoi sen rajoitukset mitä me voimme nähdä, se voisi synnyttää uudenlaisen tavan järjestää libido. Naisen kastraatiokompleksi sulkee ulkopuolelle ja sensuroi sellaisten tulkintojen mahdollisuuden. Naisen kastraatio määritellään niin, ettei hänellä ole mitään minkä voisi nähdä, ettei hänellä ole mitään (arvokasta). Koska hänellä ei ole mitään peniksen kaltaista, ei hänellä ole mitään. Ei ainakaan mitään samankaltaista kuin miehellä. Toisinsanoen ei sukupuolielintä jonka voi nähdä muodossa joka on kykeneväinen olemaan oman todellisuutensa perustana, kykeneväinen tuottamaan oman totuutensa. Sopimus, jonka yksi sukupuoli ja visuaalisen dominanssin voitto tekevät keskenään jättävät naisen sukupuoliseksi tyhjiöksi, miehen sukupuolisen täyteen vastapuoleksi. Naisen vaihtoehtoina on ”neutraali” libido tai itsensä säilyttäminen ”peniskateuden” kautta. (Irigaray, 1985a, 48). Vaikuttaa siltä että Irigarayn mielestä naisen suhde omaan haluunsa ja omaan sukupuolielimeensä on rikottu fallosentrisessä kulttuurissa ei vain siksi, että naisen vajavaisuus voisi toimia peilinä miehelle, vaan myös siksi, että naisen sukupuolielimen olemattomuus ja sen suuntautuminen sisäänpäin herättää miehessä alkukantaista kammaa joten tämä olemattomuus pitää kieltää.

Tyttö on siis nähnyt toisen sukupuolen elimen ja jättänyt halveksuen kaiken mielihyvän mitä hänen oma elimensä oli tuottanut, nyt tytöllä on Freudin teoriassa Irigarayn mukaan vain yksi toive – oman peniksen saaminen (Irigaray, 1985a, 55). Tyttö ei alistu Freudin mukaan asiantilaan helposti, vaan pitää pitkään yllä uskoa ja toivetta siitä, että hänenkin peniksensä kasvaa joskus. Toive lopulta saada kauan kaivattu penis saattaa Freudin mukaan olla yksi motiivi joka ajaa aikuisen naisen analyysiin ja se mitä nainen analyysilta haluaa – intellektuaalisen ammatin harjoittamisen kapasiteetti, esimerkiksi – voidaan usein tulkita tämän repressoidun toiveen sublimoiduksi muunnelmaksi. (Freud, 1981n, 125). Peniskateus voi siis Freudin mukaan ajaa naisen aikuisena analyysiin, Irigaray muistuttaa että emme saisi kuitenkaan unohtaa että nainen, hysteerikko, on erityisen herkkä altistumaan, ottamaan vastaan vaikutteita ja jopa uskomaan valheita kun

kyseessä on toisen diskurssi-halu. Hän sanoo sen, mitä häneltä odotetaan. Jos kateutta ei ole, analyttikko on neuvoton, koska vain peniskateuden sublimaatio voi olla analyysin päämäärä. Penis on ainoa arvostuksen lähde – peniskateus on naisen ainoa keino päästä symboliseen vaihtoon mukaan subjektina pelkän tavaran sijasta. (Irigaray, 1985a, 56). Peniskateutta ei voida Freudin mielestä aliarvioida, vaikkakin hän tunnistaa että kateuden ja mustasukkaisuuden merkityksen korostaminen naisen mentaalisisessa elämässä voidaan tulkita miehiseksi epäoikeudenmukaisuudeksi. Freud kirjoittaa ettei hän yritä sanoa että kateudella ei olisi merkitystä miehen mentaalisisessa elämässä tai ettei naisten kateudelle voisi olla muuta lähtökohtaa kuin peniskateus; Freud kuitenkin kirjoittaa peniskateuden olevan naisten kateuden suurin lähde. (Freud, 1981n, 125). Mitä muuta mahdollisuutta naiselle kuitenkin jää kuin kateus? Koko maailma on sitä mieltä että hän on ala-arvoinen, että hänen sukupuolensa on huonompi ja puutteellinen.

Irigarayn mukaan naisen, joka on miehen nainen, tulee aina haluta omistaa penis, koska peniskateus pitää yllä falloksen arvostusta (Irigaray, 1985a, 79). Haluamalla peniksen itselleen nainen luo penikselle sen narsistisen kateksiksen, ilman naisen peniskateutta falloksella ei olisi sen kulttuurista merkittävyyttä. Tässä mielessä voisi ajatella että kulttuurisesti miehillä on motivaatio pitää naiset alisteisina, koska vain naisen alisteisuus voi vahvistaa miehen ylemmyyttä. Voisikin siis sanoa että fallos on arvokas koska nainen haluaa falloksen, ja nainen haluaa falloksen koska fallos on arvokas. Fallosentrisyys saa auktoriteettinsa ja vaikuttavuutensa kehämäisesti.

Freudin mukaan jotkut analyttikot eivät ajattele fallisen vaiheen peniskateuden olevan niin merkittävää kuin mitä Freud ajattelee sen olevan (Freud 1981n, 125). Freudin mukaan on usein epäselvää miten paljon infantiili kehitys on vaikuttanut ihmiseen, mutta hän on sitä mieltä että peniskateuden tapauksessa infantiilin tekijän hallitsevuus on selvää (Freud, 1981n, 126). Irigaray huomauttaa että Freud siis puolustaa peniskateuden tulemistä ”ensin” (vaikka hän on aiemmin sanonut peniskateuden johtuvan kastratiosta, koska ennen sitä lapsi ei ymmärrä sukupuolten välistä eroa) (Irigaray, 1985a, 57). Peniskateuden primitiivinen luonne on Irigarayn mukaan olennainen tekijä miehen sukupuolielimen etusijan muodostamisessa. Fallos on seksin arkkityyppi. Voi olla olemassa vain yksi halu; halu varmistaa dominanssi ahneuden avulla, sisällytyksen tarpeen avulla. Jos jokin – vaikka tytön mielihyvä – asettuu sitä vastaan, koko järjestelmä tulisi uudistaa. (Irigaray, 1985a, 58). Argumentit jotka ottavat lähtökohdaksi varhaisen peniskateuden

perustellaakseen uskonsa peniskateuteen ovat Irigarayn mielestä vieläkin kuultavissa analyttisten ongelmien kentässä. Täten naisen halu miehen sukupuolielintä kohtaan on miehelle projektio hänen omista primitiivisistä oraalisisistä haluistaan, halusta ahmia äidin rinta. Ja kun miehelle muistuu hänen primitiivinen halunsa, voisi tilanteessa nähdä myöskin pelkoa siitä, että mies on tuhonnut naisen sukupuolen, kastroinut hänet himossaan, nälässään ja tavoitteena eliminoida jotain mistä on tullut välttelevää. Näiden fantasioiden todellisuus tuo miehelle syyllisyyden tunteen, ja ahdistuksen siitä, että nainen äidinkorvikkeena saattaa kostoksi kastroida miehen omassa nälässään. (Irigaray, 1985a, 58).

Freudin mukaan fallinen vaihe loppuu tavallisella tavalla kun (poika) lapsen kiinnostus kiinnittyy hänen sukupuolielimeensä. Poika paljastaa tämän kiinnostuksen koskettelemalla itseään, poika kuitenkin huomaa etteivät aikuiset hyväksy hänen käyttäytymistään. Enemmän tai vähemmän selkeästi, enemmän tai vähemmän brutaalisti, lapsi kohtaa uhkauksen että hän saattaisi menettää elimen jota arvostaa niin paljon. (Freud, 1981k, 174). Freud ei kuitenkaan tee selväksi sitä, miksi lapsi arvostaisi penistä 'itsestään'? Mikä tekee peniksestä sen arvokkaamman kuin mikään muu ruumiinosa? Freudin mukaan kastration uhka tuo mukanaan fallisen vaiheen loppumisen, ensin poika ei usko uhkailua tai tottele sitä yhtään, hän ottaa kastration uhan tosissaan vasta kun hän näkee naisen sukupuolielimen (Freud, 1981k, 175). Nähdessään tytön ilmeisen peniksettömyyden pojan on pakko hyväksyä peniksen puute olennossa joka on niin paljon hänen itsensä kaltainen. Tämä pakottaa pojan hyväksymään kastration mahdollisuuden, ja uhka alkaa rajoittamaan hänen käyttäytymistään. (Freud, 1981k, 176). Freudin mukaan kaksi kokemusta valmistaa lapsen tärkeän elimen menettämiseen; ensimmäinen on äidin rinnan menettäminen ja toinen on päivittäinen suolen sisällön menettäminen (Freud, 1981k, 175).

Irigarayn mukaan Freudin teoriassa hajoavan ja pois otettavan ulosteen paikalle otetaan sotasaaliiksi kuvia. Katse – silmä – takaa anaalis-eroottisuuden paluun sekä herruuden sen yli. Peili idealisoi tuotteen. Ja nainen toimii tämän pysyvyyden takaajana; sukupuolielimettömänä, katseettomana, ilman halua sisällyttää asioita itseensä. Miehen tehtävä on myös oman siemenensä jatkaminen, mutta tähän hän tarvitsee naista. Tämä se on se kohta missä kamppailu naisen kanssa on kaikista todennäköisintä. On siis luotava järjestelmä jonka avulla naisen/naisten vietit pysyvät kurissa, estettyinä. Jotta naiset lisääntyisivät ilman mielihyvää, ilman halua omistaa lisääntymisen tuote. (Irigaray, 1985a,

95). Irigarayn mukaan tässä teoriassa naisen tulee haluta penis-korvike, lapsi, joka on isänsä kuva. Mies merkitsee lapsen omalla nimellään ja vaikka äidin tulee huolehtia lapsesta ja täyttää tämän tarpeet, isä on se joka tutustuttaa lapselle (identifikaation kautta) ne arvot joita isä pitää tärkeinä. Mies-isä tulee olemaan lakien, representaatiojärjestelmien ja ideaalien takaaja. Vaikka naisella on olennainen rooli lapsen materiaalisessa tuotannossa, tulee hänen alistua miehen lisääntymisprojekteille niin paljon kuin mahdollista. Seksuaalinen/lisääntymis-funktio joka liittyy kaikki vietit genitaalisuuteen tulee spermläpäisee-munasolun tapahtuman dominoimaksi, mies läpäisee naisen. Ja tämä biologinen pakotehan ei tarvitse naisen suostumusta. (Irigaray, 1985a, 96). Ja tällä tavalla kaikki kommunikaatio, oikeastaan koko suhde joka sukupuolten välillä voisi olla, tulee typistetyksi vain lisääntymiseen.

Freudin mukaan kastration huomattuaan tyttö menettää nautintonsa fallisesta seksuaalisuudestaan peniskateuden vuoksi (Freud, 1981n, 126). Irigaray kysyy kuitenkin menettääkö tyttö nautinnon omasta seksuaalisuudestaan, jos hän menettää nautinnon fallisesta seksuaalisuudesta peniskateuden myötä? Tytölle ei ole tarjolla muuta seksuaalisuuden muotoa, jos olisi, peniskateuden merkitys olisi pienempi. (Irigaray, 1985a, 62). Kun tyttö näkee peniksen ja vertaa sitä omaan elimeensä, Irigarayn tulkinnan mukaan tytön on Freudin mielestä tarkoitus unohtaa kaikki libidinaaliset käytäntönsä ja ottaa niiden tilalle peniskateus. Näin Freudin teoriassa hänen koko ekonomiansa pyyhittäisiin pois, repressoitaisiin, mutta kenen toimesta ja miksi tämän muutoksen tulisi tapahtua? Irigarayn mukaan tarkoituksena on tehdä peniskateudesta ainoa hyväksytty naisen seksuaalisuuden perusta. (Irigaray, 1985a, 58). Freudin mukaan tytön narsistinen itserakkaus loukkaantuu pojan ylivertaisen sukupuolielimen edessä ja tästä johtuen tyttö lakkaa maskuliinisen masturbaationsa, kääntyy pois päin äidistä ja repressoi suuren osan seksuaalisuudestaan (Freud, 1981n, 126).

Freudin mielestä peniskateuden kenties tärkein vaikutus on se, että masturbaatio tuntuu olevan naisille vähemmän luonteenomaista kuin miehille; Freud esittää tälle syyksensä, että masturbaatio on maskuliinista toimintaa ja maskuliinisen toiminnan (eli klitorisen masturbaation) lakkaaminen on ehtona feminiinisyyden kehittymiselle. (Freud, 1981, 255). Syynä naisten masturbaation vähäisyyteen (tai näennäiseen vähäisyyteen) voisi tietysti olla naisten seksuaalisen agenttiuden kieltäminen ja torjuminen sekä tyttöjen kasvatuksen ohjaaminen siveyden suuntaan, pois päin itseilmaisusta tai itsetuntemisesta.

Freudin mukaan tyttöjen masturbaatiovastaisuutta ei voida kuitenkaan selittää pelkästään tyttöjen kasvatuksen tuloksena, peniskateuden aiheuttama masturbaatiovastaisuus on selkeästi esiaste sille repressiolle joka tuhoaa suuren osan tytön maskuliinisesta seksuaalisuudesta tehden tilaa feminiinisuuden kehitykselle murroisän aikana (Freud, 1981, 255). Freud selittää että syynä tytössä heräävälle masturbaatiovastaisuudelle on narsistinen nöyryytys jonka tyttö kokee peniskateuden ohella ymmärtäessään että tällä elämän saralla hän ei voi kilpailla poikien kanssa ja että hänen kannattaa vain lakata yrittämästä (Freud, 1981, 256).

Tytön hälvenevä suhde äitiin rakkausobjektina on Freudin mukaan yksi peniskateuden vaikutuksista. Tilanne kokonaisuutena ei ole selkeä, mutta voimme Freudin mukaan nähdä että loppujen lopuksi tytön äiti, joka lähetti hänet maailmaan niin huonosti varustettuna, saa syyt niskoilleen peniksen puutteesta. Usein kun tyttö on huomannut sukupuolielimensä olevan huonompi, hän alkaa osoittamaan mustasukkaisuutta toista lasta kohtaan sillä perusteella että hänen äitinsä arvostaa tätä toista lasta enemmän kuin tyttöä. Tämä toimii syynä sille, että tyttö luopuu hellästä suhteestaan äitiin. (Freud, 1981, 254). Peniskateuden psyykkiset vaikutukset, siinä määrin kuin se ei aiheuta naisessa maskuliinisuuskompleksin kehittymistä, ovat Freudin mukaan lukuisia ja kauaskantoisia. Kun nainen tulee tietoiseksi haavoittuneesta narsismistaan, hän kehittää arven tavalla huonommuuden tunteen suojelemaan narsismiaan. Kun nainen huomaa että peniksen puute ei ole vain henkilökohtainen rangaistus vaan koskee hänen sukupuoltaan, nainen alkaa halveksia naisia ja naiseutta kuten miehetkin. (Freud, 1981, 253).

Freud myöntää että epäilemättä kääntyminen pois päin äidistä ei tapahdu kerralla, vaan ensin tyttö ajattelee kastration olevan henkilökohtainen tragedia, ja vasta pikkuhiljaa hän ymmärtää kastration koskevan muita naisia ja viimein hän huomaa kastration koskevan myös hänen äitiään (Freud, 1981n, 126) Tytön rakkaus oli Freudin mukaan kohdistettu falliseen äitiin, kun tyttö huomaa kastration ymmärtämisen myötä ettei äiti enää ole fallinen objekti hän menettää rakkautensa ja kiinnostuksensa äitiä kohtaan objektina (Freud, 1981n, 126). Tällöin ne motiivit vihaan jotka ovat hiljalleen kerääntyneet tytön mieleen saavat ylilyöntiaseman. Tämä tarkoittaa Freudin mukaan sitä, että tytön ymmärtäessä naisten olevan peniksettömiä olentoja johtaa se naisten arvon alenemiseen tytön mielessä, aivan kuten tapahtuu pojan mielessä. (Freud, 1981n, 127). Tytön ainoa mahdollinen motiivi omien seksuaalisten vaistojensa tukahduttamiseen olisi Irigarayn

mukaan kuitenkin lain-antavan isän vietteleminen (Irigaray, 1985a, 63). Passivoimalla itsensä ja repressoimalla oman halunsa naisesta tulee aktiiviselle miehelle haluttava, ja täten hän voi täyttää naisellisen roolinsa. Vain passivoimalla itsensä pääsee nainen osaksi representaatioiden ekonomiaa, hän ei voi representoida itseään aktiivisena olentona koska se tulkittaisiin maskuliinisuudeksi ja se ei olisi sosiaalisesti hyväksyttävää.

Irigarayn mukaan Freud ei koskaan selitä miksi tyttö pelkää, vihaa, kadehtii, torjuu ja toivoo samoilla termeillä kuin poika, onko hän altis vaikutuksille, hysteerinen? Miten tyttö voisi olla mitään muutakaan? Hänet on kastroidu, hänen seksuaaliset tunteensa, representaationsa ja vaistonsa ovat kiellettyjä. (Irigaray, 1985a, 59). Isä pakottaa tytön hyväksymään että vain isä voi antaa tytölle luvan tuntea mielihyvää, mutta isä saa enemmän mielihyvää lakien asettamisesta. Siksi isä rankaisee tyttöä tämän viettelyfantasioista, koska hänen tekemänsä lait kieltävät nämä fantasiat. (Irigaray, 1985a, 60). Naisen suhde alkuperään on aina jo hävitetty, koska miehen on asetettava järjestelmä itsensä ja alkuperän välille ratkaistakseen alkuperäisen syynsä ongelman. Ongelman, jonka hän voi ratkaista asettamalla falloksen kaiken aluksi ja lopuksi. Mutta koska fallosta ei koskaan väitetä mielihyvän aluksi, ei näiden kahden alkuperäsuhteen välillä voi koskaan olla suhdetta. (Irigaray, 1985a, 60). Miehen suhde alkuperään on vaikeutunut ja monimutkaistunut inestikiellon ja oidipaalisen halun kautta, ja ainoa keino ratkaista tuo ongelmallinen suhde alkuperään on tehdä naisen alkuperäsuhteesta vielä ongelmallisempi. Kenties siksi, että naisen alkuperä on naisen kaltainen? Nainen syntyy naisesta, ja siksi palaaminen alkuperään voisi olla naiselle kokonaisvaltaisempi asia, kun taas miehen paluu alkuperään on aina suhteessa hänen omaan sukupuoleensa ja sukupuolten väliseen eroon.

## 5. NAISEN SUHDE ALKUPERÄÄN

Puhuttaessa alkuperästä sekä siihen liittyvistä teemoista, naisen homoseksuaalisuudesta, melankoliasta ja hysteriasta, olemme Irigarayn filosofian keskiössä. Alkuperä on vaikea vyyhti, jossa sitoutuvat yhteen naisen suhde äitiin ja idealisoituun Äitiin, naisen suhde itseensä ja omaan naiseuteensa, sekä naisen suhde itsensä toistamiseen. Naisen suhde alkuperään on Irigarayn mukaan rikottu, koska nainen ei saa samaistua äitiinsä, patriarkalisessa kulttuurissa naisen on tarkoitus olla miehen alkuperän toistamisen paikka, eli toisinsanoen materiaallinen keho joka tuottaa miehen toiston eli lapsen. Syvemmällä tasolla alkuperäsuhteessa on kyse naisen suhteesta itseensä ja omaan olemassaolonsa, tytön vajavaisuus Freudin teoriassa tulee Irigarayn mukaan esille erityisesti rikotun alkuperäsuhteen kautta, tytön vajavaisuus eli peniksettömyys ei olisi niin suuri ja määrittävä tekijä, ellei peniksestä olisi tehty alkuperän ainoaa oikeaa mittaa.

Naisen homoseksuaalisuus liittyy alkuperäsuhteeseen siksi, että Irigarayn mielestä naisen homoseksuaalisuutta kuvatessaan Freud tuo esille erityisen selkeästi sen, ettei naisella saa olla suhdetta alkuperään ja samuuteen – nainen ei saa haluta toista naista naisena, itsensä kaltaisena olentona, vaan naisen homoseksuaalisuus transvestoidaan ja patologisoidaan fallosentrisessä kulttuurissa. Naisen rikottu alkuperäsuhde tulee Irigarayn mukaan esille melankoliana tai modernimmin ilmaistuna masennuksena naisen elämässä, Freudin melankoliakuvauksessa melankolia on psykologinen prosessi joka liittyy tiedostamattomaan menetykseen ja tuosta menetyksestä aiheutuvaan patologiseen suruun. Irigaray käyttää Freudin oirekuvausta kuvaamaan sitä, miten naiseksi kasvaminen aiheuttaa tytölle melankolian oireita.

### 5.1 Alkuperä

Kastraatio, tyhjyys ja puute tulevat Irigarayn mukaan aina vastaan kun tyttö osallistuu representatiivisiin järjestelmiin subjektina. Kysymys onkin, voiko tytöllä edes olla vajavaisena mitään osaa totuuteen, koska fallosentrisen yhteiskuntamme totuus määrittelee hänet huonommaksi. Tytön kastaatio josta Freud puhuu luonnollisuuden ja anatomian käsitteillä, voisi Irigarayn mukaan aivan yhtä hyvin tulla tulkituksi niinä estoina jotka

kieltävät naiselta oman alkuperä-suhteen kuvittelun, symbolisaation ja representaation. Naiselta otetaan pois halu itsen representaatioon kun hänen alkuperänsä arvostus otetaan pois. Nainen alistetaan tälle arvostuksen poistolle ja hän alistaa sille itsensä, hän on syntynyt kastroidusta äidistä joka voi synnyttää vain kastroidun lapsen. Jopa tyttö itse arvostaa enemmän niitä, joilla on penis. (Irigaray, 1985a, 83).

Irigarayn mukaan spekulatit ehdot eivät toimi siten, että pareilla leikkiminen olisi mahdollista, naisen kastroatio, peniskateus, äidin vihaaminen, tytön viha omaa sukupuolielintään kohtaan ja siitä seuraava (maskuliinisen) auto-eroottisuuden loppu ovat kaikki merkkejä siitä, että spekulatit ja spekulatiivisen prosessin omiminen ilmaisee maskuliinisen seksuaalisuuden voittoa (Irigaray, 1985a, 77). Spekulatit eli peilaava prosessi sekä spekulatiivinen eli pohdiskeleva prosessi määrittelevät naisen ulkopuolelta eikä nainen pääse osaksi tuota määrittelevää keskustelua. Nainen määrittellään peilaavaksi osapuoleksi, joka toimii miehen vastakohtana. Tämä maskuliinisuuden dominanssi estää tyttöä huomaamasta suhdettaan äitiinsä tai maternaalisuuteen (Irigaray, 1985a, 77). Naiset suljetaan spekulatiivisen prosessin ulkopuolelle, pelkästään äidin rooliin, pelkästään penistä kadehtivan ja falloksen arvoa ylläpitävän sukupuolen rooliin.

Lisääntymisen kautta nainen voisi Irigarayn mielestä mahdollisesti määrittää uudelleen oman suhteensa alkuperään, suhteensa äitiinsä, ensimmäiseen rakkausobjektiin. Tämä voisi saattaa naisen sellaisen ekonomian piiriin jota Freud ei tunnista, ekonomian joka olisi genealoginen ja spekulatiivinen/spekulatiivinen. Tällä tavalla nainen, josta tulee äiti on Äiti, täysin identifioitunut maternaaliseen oman äitinsä 'murhan' ja oman naisellisen äitisuhteensa tuhoutumisen kautta, suhteen joka jättää naisen nykyisessä järjestelmässä vain fallisen äidin paikan pitäjäksi, alkuperän takaajaksi. (Irigaray, 1985a, 76). Naiselle ei voi antaa Irigarayn mukaan vain äidin paikkaa ja roolia. Miehen olisi pakko haluta jotain enemmän kuin löytää äitinsä uudelleen ja toistaa itsensä, mies ei saisi olla liian kauhuissaan kastroidun olennon edessä, mies-isän tulisi voida jakaa reproductio vaimon kanssa. Freudin malli ei kuitenkaan jätä tilaa seksuaaliselle mielihyvälle, eikä mielihyvälle anneta tulevaisuutta tai menneisyyttä. Seksuaalinen mielihyvä olisi Irigarayn mukaan olennainen asia, koska se viittaisi samalla sekä materialiteetin alkuun – lisääntymiseen ja syntymään – että materialiteetin alkukantaisiin kuviin, fantasioihin ja alkuperään. (Irigaray, 1985a, 76). Mielihyvää ei oteta mukaan kenties siksi, että Freud pyrkii mallintamaan seksuaalisuuden teoriansa suvunjatkamisen biologisen toiminnan kautta, mielihyvällä ei



ole lisääntymisen kannalta väliä.

Tytön suhteesta äitiinsä, oli se kuinka kiintynyt tahansa, ei Irigarayn mukaan puutu ambivalenssia, aggressiota ja vihamielisyyttä (Irigaray, 1985a, 108). Irigarayn mukaan Freudin teoretisoimassa oidipuskompleksissa tyttö haluaa ottaa äidin paikan isän vierellä, mutta syyttää samalla äitiä kastroatiostaan. Äidin torjuminen – sekä samaistuminen häneen että siitä seuraava halu tuhota hänet – ovat kaikki olennaisia lähtökohtia sille prosessille, jonka kautta työstä tulee nainen, prosessille joka nojaa siihen että tyttö ei arvosta omaa sukupuoltaan/sukupuolielimiään. (Irigaray, 1985a, 109). Freudin mukaan pre-oidipaallinen kiintyminen äitiin on kuitenkin olennainen naisen tulevaisuuden kannalta, koska sen aikana nainen saavuttaa luonteenpiirteitä jotka ovat tärkeitä naisen sukupuolisen funktion täyttymiseksi (Freud, 1981n, 134). Freudin logiikka liittyy Irigarayn mukaan siihen, että Freudin mukaan samaistumalla äitiin naisesta tulee viehättävä miehelle, koska miehen oidipaallinen kiintymys äitiin muuttuu intohimoksi. Täten jos nainen haluaa houkutellessa miehen itselleen, tulee naisen samaistua miehen äitiin. Tämä kastroatio on tulosta siitä, että tytön koko aikaisempi ekonomia amputoidaan. Nainen saa siis palata alkuperään, kunhan se ei ole hänen omansa; mitä kauemmas hän menee omasta alkuperästään, sen parempi. (Irigaray, 1985a, 109). Tuntuukin siltä, että Freudin teoriassa kaikki mitä nainen tekee, tytön koko kehitys aikuiseksi, liittyy siihen mitä miehet naisilta haluavat.

Irigarayn mukaan tytön halu samaistua äitiinsä tai muihin naisiin, itsensä kaltaisiin olentoihin, eliminoidaan oidipuskompleksissa, kun tytön halu omistaa penis-vauva siirtyy haluksi isää kohtaan. Hänen libidonsa jäänteet – jos mitään jää jäljelle – suuntautuvat isään, kohti isän fallos-penistä. (Irigaray, 1985a, 79). Tyttö on kateellinen äidilleen, koska äiti on isälle kaikkea sitä, mitä tyttö ei koskaan voi olla. Äiti puolestaan kadehtii tytärtä, koska tytär on ”kielletty äiti”, tuleva äiti, vielä immenkalvon peittämä. Haluttavampi. Mies joka haluaa naista vain jos nainen on hänen äitinsä ei voi nähdä kuinka tärkeä se suhde on joka työllä on äitiinsä. Mies ei suostu jättämään omaa perhettään, omaa jatkumoaan, edes myöntääkseen jälkeläisten olevan molempien vanhempien tuottamia. Freud on Irigarayn mukaan kykenemätön erottamaan äidin vaimosta. Mies suojelee omaa osallisuuttaan lisääntymiseen niin mustasukkaisesti ettei hän voi myöntää äidin osallisuutta jälkeläiseen. (Irigaray, 1985a, 80). Tyttären vaikea ja vihan täyttämä suhde äitiin ja omaan alkuperään tuntuukin siis liittyvän enemmän pojan oidipuskompleksiin ja miehen haluun rakastua

omaan äitiinsä, kuin mihinkään tytön kehitykseen liittyvään vaiheeseen tai ongelmaan.

Irigarayn mukaan Freud kieltää sen, että tytön samaistuminen äitiin voisi olla feminiinisyyden ilmaisu; samaistuessaan äitiin tyttö ei ota hänelle ”sopivaa” passiivista roolia, vaan näyttölee aktiivista – fallista – äitiä (Irigaray, 1985a, 77). Freudin mukaanhan tyttö ei ilmaise feminiinisyyttään leikkimällä nukeilla, vaan nukkeleikki on samaistumista äitiin. Leikissä tyttö haluaa korvata passiivisuuden aktiivisuudella ja näyttellä itse äidin osan, kun taas nukke edustaa leikissä tyttöä itseään. (Freud, 1981n, 128). Irigaray huomauttaa miten Freudille nukkeleikitkin ovat ”vain” leikkejä, tyttö toimii leikissä kuin hän olisi oma äitinsä. Se, että tyttö mimikoi äitiä ja ottaa leikissä äidin paikan ei Freudin mukaan ole kuitenkaan harjoittelua äitiyttä varten; maternaalisen funktion näyttöleminen ei siis ole Freudin mukaan feminiinistä. (Irigaray, 1985a, 77). Irigaray pohtii, voisiko maternaalisen funktion näyttöleminen olla Freudille epä-feminiinistä, koska se tarjoaa tytölle mahdollisuuden suhteeseen omaan alkuperäänsä. Tytölle ei sallita fiktiota tai mimeettistä leikkiä jos se koskee hänen suhdettaan lisääntymiseen. Tuollaiset leikit ovat ”fallisia”. Nukkeleikit ovat ”hyviä” siinä määrin kuin ne ilmaisevat tytön halua saada penis ja isän lapsi, ja silloin ne ovat osa feminiinisyyden normaalia evoluutiota. Nukkeleikit ovat siis ”hyvä” tai ”huono” asia sen mukaan, mitä leikissä yritetään näyttellä. Leikissä on kyse feminiinisyyden todellisesta ilmentymästä jos leikin keskiössä on penis, falloksen arvon etuoikeutettu edustaja, jos siis nukke-lapsi mimikoi penis-lasta. Tyttö ei kuitenkaan saa leikkiä millään tavalla jossa hänen oma suhteensa alkuperään olisi representoinnin kohteena, hänelle ei anneta mahdollisuutta alkuperänsä mimikoimiseen. Hänen tulee samaistua maskuliiniseen ja falliseen tapaan suhtautua alkuperäänsä, tapaan joka sisältää toistoa, representaatiota ja reproduktiota. Ja tämän olisi tarkoitus olla tytön suurin toive. Toistamalla itsensä lisääntymisen kautta mies sulkee fallisen kehämäisyyden ja todistaa kykynsä saattaa nainen-äiti raskaaksi – tuottaa hänelle ja hänen sisässään lapsi-fallos (isän identtinen kopio) sukupuolielimensä kautta. Tätä sukupuolielintä fetisoi kaikista parhaiten naisen oma peniskateus. (Irigaray, 1985a, 78). Jopa leikeissä joissa tyttö yrittää matkia ja toistaa omaa suhdettaan alkuperäänsä tällainen alkuperäsuhteen ilmaisu on Freudin esittämässä teoriassa fallista toimintaa, tyttö ei voi luoda suhdetta alkuperäänsä itsenään koska alkuperäsuhteen luominen tekee hänestä fallisen toimijan.

Irigaray ottaa esille että lisääntymisessä, eli miehen kopion luomisessa, on tietysti riskinä että tarina jatkuu, ja tämä äiti jonka mies-isä on luonut uudelleen – tehdessään

vaimostaan äidin – pitää enemmän lapsesta, miehen kuvasta. Tällä tavalla oidipus-isä voisi menettää kuninkuutensa. (Irigaray, 1985a, 78). Irigaray tulkitsee että Freudin mukaan nainen ei saisi mielihyvää itsensä toistamisesta, uusintamisesta. Nainen ei arvosta itseään, hän ei arvostaisi siis myöskään tyttärtä joka olisi hänen itsensä kuva, vaan nainen haluaa pojan jolla on penis, eli sosiaalista/kulttuurista pääomaa. Siksi nukeilla leikkiminen – ”äidin näyttelemisen” – ei tarjoa naiselle feminiinistä mielihyvää. Isä tekee pojan omaksi kuvakseen, ja tämän prosessin kautta ja sen vuoksi nainen kirjataan mukaan ekonomiseen laskelmaan johon hänellä ei ole kontrollia. (Irigaray, 1985a, 79). Nainen saa osallistua lisääntymiseen vain tuottamalla mies-isälle 'kopioita', nainen ei saa kopioida omaa itseään, tai ainakaan nauttia siitä.

Suuri määrä naisia pysyy Freudin mukaan hyvin kiintyneenä paternaaliseen objektiin tai oikeaan isäänsä myöhäiselle iälle asti (Freud, 1981n, 119). Freud kirjoittaa huomanneensa yllättäviä asioita tutkiessaan näitä naisia joiden kiintymissuhde paternaaliseen objektiin on intensiivinen ja pitkäaikainen. On tiedetty että ennen kiintymistä isään tyttö on ollut kiintynyt äitiin, mutta Freudin mukaan ei ollut tiedettyä kuinka rikas ja pitkäaikainen tämä kiintymyssuhde voi olla. (Freud, 1981n, 119). Lähes kaikki mitä löydämme myöhemmässä suhteessa isään esiintyy Freudin mukaan jo tässä varhaisessa kiintymissuhteessa äitiin, ja nuo tunteet vain siirretään isään (Freud, 1981n, 119). Irigarayn mukaan tämä osoittaa että isäsuhte on toistoa. Rakkauden ja halun alkuperä löytyisikin äidistä. Ei isästä, joka on vain libidon siirtymisen kohde, eikä rakkauden alkuperää voisi löytää myöskään sukupuolierosta. (Irigaray, 1985a, 34). Pre-oidipaallinen kiintyminen äitiin saattaa Freudin mukaan jättää jälkeensä mahdollisuuksia fiksaatioille ja taipumuksille. Emme hänen mukaansa voi ymmärtää naisia tai naisen kehitystä kohti normaalia feminiinisyyttä – kiintymistä isään rakkausobjektina – ellemmme tutki ensin hänen ensimmäistä kiintymissuhdetta johon kaikki tulevat kiintymissuhteet perustuvat. (Freud, 1981n, 119). Tyttären kiintyminen äitiin tuntuu olevan Freudille vain neuroosien lähdeaineistoa ja ”oikeanlaisen” kiintymissuhteen rakennuspalikka, ei oikeaa rakkautta tai kiintymystä. Kenties Freudin teoria pyrki kieltämään kaiken mahdollisuuden maternaaliseen yhteyteen sukupolvien välillä.

Rakkausobjektin vaihtumisen lisäksi tytön seksuaalisen kehityksen toinen vaihe, eli isän ottaminen rakkausobjektiksi äidin sijasta, ei tuo Freudin mielestä tytön eroottiseen elämään juuri mitään muutoksia (Freud, 1981m, 225). Freudin mukaan tämän varhaisen

kiintymyksen pituutta on aliarvioitu, kiintyminen äitiin saattaa jatkua jopa neljanteen ikävuoteen asti, jolloin se kattaisi pisimmän seksuaalisen kukoistuksen vaiheen tytön kehityksessä. Tytön pre-oidipaalinen kehitysvaihe saisi täten suuremman merkityksen kuin mitä sille on annettu aikaisemmassa psykoanalyttisessä tutkimuksessa. (Freud, 1981m, 226). Koska tämä varhainen kiintymyssuhde antaa tilaa kaikenlaisille fiksaatioille ja repressioille joista voimme löytää neuroosien alkuperän, tulee meidän Freudin mukaan luopua väitteestä jonka mukaan oidipuskompleksi olisi kaikkien neuroosien ytimessä (Freud, 1981m, 226). Freudin mukaan tämä varhainen kiintymyssuhde äitiin olisi erityisen läheisessä yhteydessä hysterian syntymiseen, mikä ei hänen mielestään ole yllättävää kun huomaamme että sekä tämä kehitysvaihe että neuroosit ovat luonteenomaisesti naisellisia, ja erityisesti kun huomaamme että riippuvaisuus äidistä on hyvin yleistä paranoiasta kärsiville naisille (Freud, 1981m, 227). Analyysissä on Freudin mukaan kuitenkin vaikeaa päästä käsiksi mihinkään mikä liittyy tähän varhaiseen kiintymissuhteeseen, koska se on niin ajan hämärtämää että sitä on melkein mahdotonta tuoda tarkastelun kohteeksi. Kaikki oivalluksemme tästä tyttöjen pre-oidipaalisesta kehitysvaiheesta tulee meille Freudin mukaan yllätyksenä. (Freud, 1981m, 226). Irigaray huomauttaa, että vanhalla iällä Freud tuntuu siis myöntävän ettei naisen seksuaalisuutta välttämättä ole mahdollista kaivaa esiin historian pakottamien torjuntujen ja sensuurien alta (Irigaray, 1985a, 64).

Tytön libidinaaliset suhteet äitiin ovat Freudin mukaan moninaiset (Freud, 1981n, 119). Nämä libidinaaliset suhteet jatkuvat hellittämättöminä läpi infantiilin seksuaalisuuden ja sen eri vaiheiden, ja ne ilmenevät oraalisisina, sadistis-anaalisina ja fallisisina toiveina. Nämä toiveet edustavat sekä aktiivisia että passiivisia impulsseja, jos suhteutamme ne sukupuolten väliseen eroon joka ilmenee myöhemmin voisimme kutsua niitä maskuliiniseksi ja feminiiniseksi toiveiksi. (Freud, 1981n, 120). Näiden aikaisen vaiheen seksuaalisten toiveiden alkuperän selvittäminen ei ole aina helppoa, kaikista selkeimmin esitetty toive on toive saattaa äiti raskaaksi ja vastaava toive tulla raskaaksi ja kantaa äidin lapsi. Kumpikin näistä toiveista kuuluu falliseen vaiheeseen, ja kumpikin toive on Freudin mukaan outo mutta analyysissä todistettu. (Freud, 1981n, 120). Fallisessa vaiheessa pieni tyttö on Irigarayn mukaan Freudille pieni poika, ja haluaa tästä syystä saattaa äidin raskaaksi välineenään pieni peniksensä. On kuitenkin vaikeaa yhdistää halua synnyttää äidin lapsi tähän ajatusmalliin, koska tämä tarkoittaisi ettei tyttö olisikaan pieni poika, vaan biseksuaalinen olento. Tämä todistaa joka tapauksessa että hänen

sukupuolielimensä ei ole vain klitoris. Tässä tulee Irigarayn mukaan esille naisen ja tytön 'kohdullisuus' joka ei muuten pääse Freudin teorian osaksi ollenkaan. (Irigaray, 1985a, 35). Tämä selittyy kenties Freudin ajatuksella siitä, että lapsuuden ekonomiassa vallitsee vauvan ja peniksen vaihtosuhde; lapsen fallinen asenne liittyy joko äidin saattamiseen raskaaksi välineenä lapsen oma fallos, tai mikäli tämä ei onnistu, falloksen saaminen vauvan saamisen kautta. Vaikuttaa siltä, että Irigaray ei halua ajatella Freudin ajatuksen olevan tässä mielessä looginen ja Freudin ajatusmalliin sopiva. Tämä logiikka kuitenkin ontuu, koska Freud kirjoittaa myöskin että vain poikalapsi voi tuoda naiselle kauan kaivatun peniksen ja antaisi naiselle fallisen voiman jota hän kaipaa; vauvan ja peniksen vaihtosuhde ei siis ole aina voimassa, tai kenties kaikki vauvat eivät ole vaihdossa saman arvoisia?

Freud ei kerro mitä sukupuolta tytön ja äidin lapsen tulisi olla, mutta muussa yhteydessä hän sanoo että poikalapsi olisi tytön toiveiden täyttymys, koska se toisi mukanaan kaivatun peniksen (Freud, 1981n, 128). Irigarayn mielestä voisimme olettaa tytön toivovan että lapsi jonka tyttö synnyttäisi äidilleen olisi naispuolinen, jos työllä siis on mitään arvostusta naiseutta kohtaan. Tällöin halu synnyttää äidin lapsi ilmaisisi tytön halua monistaa ja toisintaa itsensä; lapsen syntymä ilmaisisi työlle halua toistaa ja representoida omaa syntymäänsä ja eroa äidin ruumiista. (Irigaray, 1985a, 35). Freud on kuitenkin sitä mieltä että työllä ei ole mitään arvostusta sukupuoltaan kohtaan. Tyttö voisi ilmaista haluaan toistaa itsensä sukupuolittamalla naispuolisen kehon, tuomalla peliin kolmannen naiskehon (Irigaray, 1985a, 36). Tämä sallisi tytön identifioida sekä äitinsä että itsensä seksuaalisina naiskehoina. Tämä heikentäisi äidin ja tyttären välistä eroa, sekä maternaalista funktiota, jonka heikentyminen on väistämätöntä silloin kun halu palata alkuperään ei palaudu miehen ja naisen väliseen suhteeseen – suhteeseen joka puolestaan vihjaa feminiinisyyden (ei vain äitiyden) positiivisesta representaatiosta, missä tyttölapsi voi merkitä itsensä tekeillään olevaksi naiseksi. (Irigaray, 1985a, 36). Maternaalisen funktion heikentyminen johtuisi siitä, että sukupuolittamalla kolmannen naiskehon tytön ja äidin välinen suhde ei enää liittyisi maternaalisen funktion ideaaliin, vaan kumpikin osapuoli olisi vuorovaikutuksessa mukana omana itsenään, seksuaalisina naiskehoina. Mutta tällainen positiivinen representaatio ei ole mahdollista.

Eräs variaatio pre-oidipaalisesta äitisuhteesta on Freudin mukaan murhatuksi tai myrkytetyksi tulemisen pelko, joka saattaa myöhemmin muodostaa paranoian ytimen

(Freud, 1981n, 120). Tässäkin Freudin metafora kohdistuu Irigarayn mielestä liikaa ruumiiseen, Freud ei ole Irigarayn mielestä selkeä sen suhteen, mikä on ruumiin ja sukupuolen/sukupuolielinten suhde. Tuntuu että tietyssä määrin seksualismi tuhoaa seksuaalisen ruumiin materiaalisuuden. Freudin diskurssia muokkaa ja värittää idea tai Idea seksistä tai ainakin seksuaalisesta funktiosta. (Irigaray, 1985a, 36).

Kääntyminen pois päin äidistä ja isää kohti ei ole pelkästään rakkausobjektin vaihtumista; tytön suhde äitiin päätyy Freudin mukaan vihaan. Tällainen viha saattaa olla hyvin vaikuttavaa ja kestää läpi naisen elämän. (Freud, 1981n, 121). Varhaisin syytös äitiä kohtaan on ettei äiti imettänyt lasta tarpeeksi. Freudin mukaan äideillä on yleensä liian vähän ravintoa antaa lapselle ja he tyytyvät imettämään muutaman kuukauden ajan, kun taas primitiivisissä kulttuureissa imettämistä jatketaan paljon kauemmin. Lapsen jano on kuitenkin kyltymätön, eikä äiti voisikaan Freudin mukaan ruokkia lasta tarpeeksi. (Freud, 1981n, 122). Syytös äitiä kohtaan on siis Freudin mukaan, ettei tämä antanut lapselle tarpeeksi maitoa – tämä syytös tulkitaan rakkauden puutteeksi. Trauma syntyy kuitenkin vaikka lasta imetettäisiin kuinka kauan tahansa, koska lapsi haluaa kyltymättömästi ensimmäistä ravintoa. Tämän trauman voisi Irigarayn mukaan ajatella johtuvan jostain muusta, kuten lopullisesta irrottautumisesta äidin materiaalisesta kehosta. Syntymä, napanuoran leikkaus ja rintaruokinnan lopettaminen ilmaisevat kaikki suhteen rikkoutumista kaikkeen siihen, minkä voisi katsoa olevan lapsen kehon materiaalisia syitä. (Irigaray, 1985a, 40). Irigarayn mukaan kyltymätön nälkä voisi olla halua sisällyttää äiti itseensä, sisällyttää itseensä materiaallinen perusta? Tämä johtaisi halun syödä äiti, tuhota alkuperäinen luonto-keho josta ihmisen tulee olla ikuisesti erillään mutta johon tulee kuitenkin ikuisesti palata ja viitata takaisin. Mutta jos äiti syödään, ei hän ole enää paikalla toteuttamassa lapsen haluja tai tarpeita, tai takaamassa alkuperän ja alkuperäisen suhteen ilmaisua. Joten tämä ”nälkä” todellakin on kyltymätön. Ruoka ei koskaan saa tuota nälkää sammumaan; ruoka voi tehdä sinut sairaaksi, mutta vielä enemmän jos se ei onnistu toistamaan ja ilmaisemaan läheisyyttä äitiin. (Irigaray, 1985a, 41).

Yksi ratkaisu alkuperän ongelmaan on Irigarayn mukaan Freudin esittämässä mallissa vauvojen tekeminen. Vaikka uloste-vauvat ilmaisevat voittoa lapsen ruoansulatukselle, ovat ne muodostettu äiti-materiaalin (ruoan) kautta, eivätkä sinänsä ole lapsen erillisiä tuotoksia jotka voisivat korvata materiaalisen yhteyden äitiin. Lisäksi ulosteet otetaan pois siistiyden nimissä. Tämäkin on särö yhteydessä materiaalisuuteen

jonka lapsi yrittää hallita. (Irigaray, 1985a, 41). Tämä ei siis ole ratkaisu. Siksi pojat haluavat heti fallisen vaiheen saavutettuaan palata alkuperään, palata äidin sisälle muodostaakseen jatkumon alkuperänsä kanssa. Vielä enemmän kyse on itsensä uudelleenluomisesta alkuperässä. Tytöille tilanne on erilainen, ilman penistä alkuperään palaaminen on mahdotonta. Lisäksi tyttö on itse paikka jossa alkuperä monistetaan ja toistetaan, vaikka tämä ei tarkoita sitä että tyttö toistaisi oman alkuperäisen topoksensa, oman alkuperänsä. Päinvastoin, hänen tulee rikkoa kaikki suhteet siihen ja itseensä. (Irigaray, 1985a, 41). Naisten hysteerinen ja neuroottinen luonne jota Freud usein kuvailee voisikin johtua tästä alkuperäsuhteen mahdottomuudesta, pojan suhde äitiin rikotaan kun äidin rinta otetaan pois, mutta hänelle jätetään lupaus tulevasta paluusta alkuperään. Tytöille ei tällaista lupautta anneta, Freud ei kuitenkaan mene niin pitkälle pohdinnoissaan että hän huomioisi tämän trauman mahdollisen vaikutuksen.

Irigarain mukaan Freud pystyy kuvittelemaan pienen tytön tulemisen naiseksi vain puutteen kautta, koska hänen ajattelunsa on liiaksi kiinni ”läsnäolon” ekonomiassa (falloksen läsnäolon ekonomiassa). Freud voi käsitellä tytön suhdetta alkuperään vain tyhjyytenä, äidistä eroamisena, äidin torjumisena tai vihaamisena. Alkuperän viallisenä uudelleentuottamisena. Sen sijaan että Freud käsittelisi tytön omaa suhdetta alkuperään, hän asettaa alkuperäsuhteen paikalle peniksen ainoana oikeana ja haluttavana korvikkeena. Tyttö ei voi haluta mitään ellei hän ole käyttänyt äitiään (jonka pitäisi olla hänen alkuperäinen paikkansa ja suhteensa alkuperään) noustakseen yhden askeleen lisää laskiessaan alkuperän lukumäärää. (Irigaray, 1985a, 42). Rintaruokinnan lopettaminen on tytölle vaikeampaa kuin pojalle, Irigaray väittää, koska tytölle ei jää mitään suhdetta alkuperään. Jopa lapsen saadessaan nainen ei toisinnassa itseään, vaan on miehen toisintamisen paikkana. (Irigaray, 1985a, 42). Tyttö ei koskaan pysty saamaan tai edes tavoittelemaan äitiä rakkauden kohteena, eikä hän saa muodostaa suhdetta alkuperäänsä edes tullessaan itse äidiksi, koska vauva jonka hän on luonut on miehen jatkumo, ei hänen omansa.

Tyttö syyttää Freudin mukaan äitiään omasta peniksettömyydestään. Toinen syytös äitiä kohtaan nousee esille kun uusi vauva ilmestyy lastenhuoneeseen. Tähän yhdistyy oraalinen turhautuminen koska uusi tulokas saa äidinmaidon josta lapsi jää paitsi. Tilanteissa joissa lapset ovat syntyneet niin pienellä aikavälillä että uusi raskaus vaikuttaa laktaatioon on lapsella hyvä syy syyttää uutta tulokasta äidinmaidon loppumisesta, mutta

se mistä lapsi on todella kateellinen uudelle tulokkaalle ei ole vain imetys vaan kaikki muut äidillisen rakkauden merkit. Lapsi tuntee tulleensa syrjäytetyksi ja hän tuntee kateutta uutta vauvaa kohtaan, tämä ilmenee kapinana uskotonta äitiä vastaan. Lapsesta saattaa tulla huonokäyttöksinen ja hän saattaa taantua kehityksessään. Kaikki nämä kehitysvaiheet ovat Freudin mukaan hyvin tiedettyjä, mutta psykoanalyysi ottaa harvoin huomioon kuinka vahvoja ja kestäviä nuo kateelliset impulssit voivat olla sekä kuinka suuri vaikutus myöhempään kehitykseen niillä saattaa olla. Vaikutus on varsin suuri jos lapsen kateutta ruokitaan myöhemmässä lapsuudessa jokaisen uuden sisaruksen syntymän myötä. Myöskään sillä ei ole väliä sattuuko lapsi pysymään äitinsä suosikkina, lapsen vaatimukset rakkaudesta ovat kohtuuttomia ja lapsi ei hyväksy rakkauden jakamista. (Freud, 1981n, 123). Irigarayn mielestä lapsi ei kuitenkaan välttämättä tunne kateutta ja ala siksi kapinoida äitiään vastaan, vaan kapina saattaa olla osoitettu myöskin kaikkea sitä kohtaan mitä lapselle ei selitetä; lapsi saattaa taantua tasolle jossa hän ei hallitse eritteitään koska hän haluaa imitoida äitiä ja synnyttää lapsen, lapsi saattaisi käyttää kehoaan koska hänellä ei ole representaatioita hedelmöittymiselle, raskaudelle ja synnytykselle. (Irigaray, 1985a, 45). Uusien sisarusten syntymä rikkoo lapsen käsityksen omasta suhteestaan alkuperään. Kyseessä ei ole välttämättä vain kateus, vaan hämmennys oman äitisuhteen muutoksen edessä. Lapsen halu olla suhteessa alkuperään, nimenomaan ainutlaatuisessa suhteessa yhteen alkuperään, tulee siis estetyksi uuden lapsen syntymän myötä. (Irigaray, 1985a, 45). Lapsi joutuisi kohtaamaan uudelleen kysymyksen laskemisesta takaisin alkuun. Jokainen kerta kun eksklusiivinen suhde alkuperään tai fantasia alkukantaisesta yksinkertaisuudesta joudutaan numeroimaan, on kastraatio mukana. Uudet lapset saavat lapsen muistamaan kastraation funktion; suhde äitiin uniikkina asiana menetetään kastraation myötä, kun äidin valta-asema horjuu koska lapsi näkee hänen vajavaisuutensa. Lapsen taantunut käytös uuden lapsen synnyttyä johtuu osittain kastraatiokompleksista, mutta se on myös osittain paluuta aikaan jolloin lapsen suhde vanhempiinsa oli ainutkertainen. Jokaisella lapsella on oikeus uniikkiin suhteeseen vanhempiin, jokaisen uuden lapsen syntymä, jokainen lisänumero perheessä järkyttää tuota suhdetta uudelleen ja tuntuu kyseenalaistavan mahdollisuuden uniikkiin suhteeseen. (Irigaray, 1985a, 45).

Freudin mukaan mikäli tyttö on pysynyt kiintyneenä isäänsä rakkausobjektina, eli jos hän on pysynyt oidipus-kompleksissaan, tekee hän objektivalinnan paternaalisen tyyppin mukaan (Freud, 1981n, 132). Irigarayn mielestä tämä toinen "enkliittinen" objektivalinnan



muoto on vaikeampi ongelma Freudin teoriassa, koska jos nainen valitsee rakkausobjektinsa paternaalisen mallin pohjalta, on tämä osoitus siitä, ettei nainen ole päässyt eroon perheestään edes avioliitossa, mistä aiheutuu infantiilien konfliktien nouseminen uudelleen esiin. Koska naisen aviomies perii tällä tavalla naisen tyttönä tunteman halun isää kohtaan, tulee aviomiehestä myöskin naisen ambivalenttien tunteiden kohde ja näin aviomieheen siirtyy myöskin naisen kokema vihamielisyys äitiään kohtaan. (Irigaray, 1985a, 105). Freudkin sanoo että aviomies, joka peri ensin naisen isään kohdistamat tunteet, muuttuu ajan saatossa myöskin äidin manttelinperijäksi. Voikin siis tapahtua niin, että naisen elämän toinen puolisko täyttyy taistelusta miestä vastaan, aivan kuten hänen elämänsä aikaisempi puolisko täyttyi kapinasta äitiä kohtaan. (Freud, 1981n, 133). Irigarayn mielestä onkin kummallista, kun asiaa pysähtyy miettimään, että paternaalisten tunteiden transferenssin tarkoituksena oli taata avio-onni johdattamalla naisen "oikeanlaiseen" objektivalintaan. (Irigaray, 1985a, 105). "Oikeanlainen" objektivalinta ei kuitenkaan tunnu takaavan avio-onnea, koska naisen avioelämä täyttyy samanlaisesta taistelusta kuin hänen nuoruutensakin.

Irigarayn mukaan paternaalisen transferenssin tulisi Freudin teoriassa taata se, ettei naiselle tule minkäänlaisia ongelmia tai ambivalentteja reaktioita kun hän menettää neitsyytensä, muuttaa uuteen kotiin, kokee lasten saannin kivun ja ahdistuksen sekä tulee kotityön orjuuttamaksi. Paternaalisen auktoriteetin suggestiovoiman on oltava valtava että se voi saavuttaa noin suuria asioita. (Irigaray, 1985a, 106). Voisikin kysyä olisiko Freudin mallissa naisen edes mahdollista tehdä sulavaa siirtymää avioelämään, onhan naisen aikuiselämäkin täynnä kehityksellisiä sudenkuoppia joihin nainen saattaa taantua. Valitettavasti äiti – naisen äiti – tulee häiritsemään avioparin onnea (Irigaray, 1985a, 106). Naisen kapina ei koskaan suuntaudu paternaalista funktiota kohtaan – koska tuo funktio on pyhä – vaan kohti äitiä joka oli ensin vahva ja sitten kastroitu, ja joka synnytti kastroidun lapsen. Se, ettei nainen ole ratkaissut suhdettaan alkuperäänsä, äitiinsä ja omaan sukupuoleensa vaikuttaa hänen rakkaussuhteisiinsa. (Irigaray, 1985a, 106). Samaistuminen naiseen – äitiin – tuntuu aiheuttavan vain ongelmia, samaistumalla äitiinsä nainen tuottaa uudelleen vanhempiansa onnettoman avioliiton.

Freudin mukaan eräs muutos naisen luonteessa johon rakastajat eivät osaa valmistautua voi tapahtua kun ensimmäinen lapsi syntyy. Kun tytöstä itsestään tulee äiti, saattaa hän kokea samaistumisen omaan äitiinsä ja tämä samaistuminen saattaa kerätä

kaiken saatavilla olevan libidinaalisen energian itseensä, jolloin pakkomielle toistoon tuottaa uudelleen vanhempien onnettoman avioliiton. (Freud, 1981n, 133). Irigaray miettiikin, ovatko kaikki avioliitot Freudin mukaan siis tuhoontuomittuja (Irigaray, 1985, 106). Freudin mukaan naisen erilainen reaktio siihen, syntykö hänelle poika vai tytär liittyy vanhaan toiveeseen omistaa penis; tästä syystä vain poika voi tuoda rajattoman tyydytyksen, tämä on Freudin mielestä täydellisin ja ristiriidattomin ihmisten välisistä suhteista. Äiti voi siirtää poikaansa kaiken sen kunnianhimon jonka hän on joutunut kieltämään itsessään, ja hän voi odottaa pojaltaan tyydytystä kaikkeen siihen mitä maskuliinisuuskompleksista on jäänyt jäljelle. (Freud, 1981n, 133). Irigarayn huomauttaa että Freudin teoriassa äidiksi tulevan naisen motivaatio pysyy aina samana, hän haluaa omistaa peniksen. Äiti saa rajatonta mielihyvää vain suhteessa *poikaansa*, suhteessa joka on Freudin mukaan vähiten hämmennyksen riivaamaa kaikista ihmisten välisistä suhteista. Äiti voi siirtää poikaansa kaiken sen kunnianhimon joka hänet on *pakotettu* torjumaan, ja hän voi *odottaa* pojaltaan täyttymystä kaikkeen siihen, mitä maskuliinisuuskompleksista on jäänyt jäljelle. Jos naisesta tulee samanlainen äiti kuin hänen oma äitinsä oli; tyttären äiti, on vaarana että hänen vanhempinsa – jotka tuottivat tyttären – epäonnistunut suhde vaarantaa hänen avio-onnensa. Jos taas hän on pojan äiti – asia joka ei harmillisesti toteutunut hänen omassa suhteessa vanhempiinsa, joka myöskin todistaa naiselle uuden alun arvon – silloin hän löytää rajattoman tyydytyksen. Koska, saadessaan pojan, äidille kompensoidaan narsismin kokema nöyryytys, hän saa rakastaa peniksen haltijaa täydellisesti ja ilman ambivalenssia. (Irigaray, 1985a, 107). Poika toimii täten Freudin mallissa perheen harmonian vakuutena (Irigaray, 1985a, 107) koska avioliitossakaan nainen ei ole tyytyväinen ennenkuin hän on tehnyt miehestäänkin lapsen ja kohtelee miestä kuin lastaan (Freud, 1981n, 133). Irigarayn mukaan pojan syntymä poistaisi Freudin teoriassa naisen vieteistä kaiken ambivalenssin. Pojan saamisen myötä nainen on tyytyväinen ja ylpeä saadessaan olla osana isä-miehen sukuun jatkamista. Kyse ei siis ole siitä, että nainen toistaisi oman suhteensa äitiinsä, eikä kyse ole siitä, että nainen kiertyisi maternaaliseen funktioon spekulumin tavoin ja tavoittaisi naisellisen halun. Eikä kyseessä ole se, että nainen löytäisi erityisen spekuluarisen suhteen alkukantaiseen. Eikä kyse ole siitä, että naiselle ainoa keino todistaa kyvykkyytensä olisi äitiys. Hänen koko tyydytyksensä tulee saapua hänelle jonkun muun kautta, Fallisesti. Antamalla elämän ihmiselle jolla on oikeus valtaan, nainen saa oikeuden olla onnellinen. Nainen saa olla

ylpeä saadessaan näyttää oman anatomisen vajavaisuutensa, ollessaan avunanataja kohtalolle jossa hänen ”oma” kohtunsa näyttelee uudelleen sperman ja peniksen valta-aseman näytelmää. (Irigaray, 1985a, 107). Ainoa alkuperä tai päämäärä joka naisen mielihyvälle suodaan on miehen elimen synnyttäminen. Tästä johtuu hänen pettymyksensä jos lapsi onkin tyttö. Tästä nimittäin seuraa kaksinainen nöyryytys; naiselle osoitetaan ettei hänen sukupuolellaan ole väliä, ja että hänellä ei ole edes kykyä toisintaa ”hyvää kopiota” sukupuolestaan, eli penistä. Tästä johtuen nainen joutuu tyttären saadessaan vastoin tahtoaan käsittelemään ratkaisemattoman ongelman, suhteen äitiinsä. (Irigaray, 1985a, 108). Tästä herää kuitenkin kysymys siitä, mitä tapahtuu naiselle joka käsittelee tyttären saamisen myötä oman äitisuhteensa siten, että vihamielisyyden ketju ei jatkukaan hänen tyttärensä mahdollisen äitiyden myötä, vai olisiko tällainen tapahtumaketju täysin mahdoton?

Naisen ja miehen rakkaus Freudin mukaan erilaista, eri vaiheissa (Freud, 1981n, 134). Irigarayn mukaan voisi sanoa että naisen rakkaus on Freudin teoriassa aina pre-oidipaalisessa vaiheessa, kun taas mies pysyy oidipaalisessa vaiheessa. Ultimaalisesti molemmille on tarjolla vain yksi rakkaus; alkukantainen rakkaus joka ottaa kohteeksi äidin. Vasta pojan syntymä tuo naisen osaksi oidipaalista tilannetta, pojan halu äitiä kohtaan oidipalisoi äidin. Vihdoin joku rakastaa naista ehdoitta. Siksi pojan syntymä onkin perheen stabiliteetin takaava asia. Perhe pysyy koossa oidipaalisen halun ansiosta. Nämä Freudin pohdinnat naisen ja miehen erilaisesta rakkaudesta ovat vastakkaisia sille, mitä hän aiemmin kirjoittanut tytön seksuaalisesta kehityksestä. Ehkä kyse ei olekaan niin paljon eri vaiheista, vaan erilaisista sukupolvista tai erilaisista suhteista sukupolviin joita nainen ei osaa navigoida ilman suhdetta alkuperään, voisi olla että rakkaus on niin erilaista tästä syystä, kysyy Irigaray. (Irigaray, 1985a, 110).

Viettelyfantasiat liittyvät Freudin teoriassa tytön äitisuhteeseen. Freudin mukaan lähes kaikki hänen analysoitavanaan olleet naiset kertoivat tullessaan lapsena isän viettelemiksi, Freudin mukaan se oli kuitenkin äiti joka todella 'vietteli' tytön herättelemällä seksuaalisen herkkyyden puhdistamisen yhteydessä (Freud, 1981n, 120). Freud kirjoittaakin joutuneensa huomaamaan että nämä kertomukset isän viettelystä eivät olleet totta ja huomasi täten että hysteeriset oireet johdetaan fantasiasta eikä todellisista kokemuksista. (Freud, 1981n, 120). Irigaray huomauttaa että viettelyn peittää, tietysti, normatiivinen väite, laki, joka kieltää tapahtuman. Ilmeisesti olisi liian riskaabelia myöntää

isän voivan olla viettelijä, tai isän voivan haluta olla tyttärensä viettelijä. Irigaray arvelee, että olisi myöskin riskaabelia myöntää miehen hakeutuvan psykoanalyysin piiriin ollakseen hysteerisen naisen viettelijä. Ei siis ole yksinkertaisen totta tai tarua että tyttö fantasioi tulevansa isän viettelemäksi, koska on yhtä pätevää olettaa että isä viettelee tyttärensä. Isä ei halua myöntää ja toteuttaa omaa haluaan, joten hän asettaa lain joka kieltää häntä tekemästä niin. Hänen sanansa on se asia joka määrittää suhteen, joka tyypistää tytön toteutumattoman ja artikuloimattoman halun ”fantasiaksi”, tekee sen merkityksettömäksi. Halun, jonka on tultava isän lain ja diskurssin viettelemäksi. Halu nimeltä 'viettelyfantasia' tulee verbalisoida ja asettaa tulkinnan alaiseksi. Sen tilalla näemme lain – ehdotetun ja täytöntöönpannun – diskurssin joka institutionalisoi ja joka on jo institutionalisoitu. (Irigaray, 1985a, 38).

Irigaray kysyy miten tyttö kuitenkin voisi olla tunnistamatta itseään halussaan, varsinkin halussa isää kohtaan. Miten hän voisi olla sitomatta sitä mielihaluihin jotka on samalla sidottu määritelmiin sekä määritelmien ulkopuolelle. Määritelmät ovat samaan aikaan sekä ylhäinen auktoriteetti että merkityksetön ja säälittävä korvike halulle joka on liattu ja kielletty. (Irigaray, 1985a, 38). Isän tulisi tunnistaa halun dynamiikka suhteessa ja riisua lain viitta oman halunsa päältä. Ja jos hän saa nautintoa lain tuomasta vallasta, tulisi hänen selvittää mitä tämä kertoo hänen halustaan; hän näyttäisi saavan enemmän seksuaalista mielihyvää lakien tekemisestä kuin rakastelusta. Tulevan hysteerikon halu leimataan fantasiaksi, ja ei-fantasia yhdistetään tästä eteenpäin haluun olla osallinen isän seksuaalisuuden negatoivaan diskurssiin. Tytön velvollisuus olisi pitää yllä haluaan lainopillisen diskurssin illuusiolla, diskurssin, jonka mukaan hänen isänsä ei tunne minkäänlaista halua häntä kohtaan. (Irigaray, 1985a, 39).

Viettelyfantasia on siis totta, Freud myöntää, siinä määrin että tytön äiti todella 'viettelee' tytön herättelemällä seksuaalisen herkkyyden hygieniasta huolehtimisen yhteydessä (Freud, 1981n, 120). Äiti siis viettelee tytön herättelemällä hänen genitaalisuutensa puhdistamisen yhteydessä (mutta vain siinä määrin kuin hygienia vaatii) ja tyttö joutuu isänsä jättämäksi lain nimessä. Naiseksi tuleminen ei todellakaan ole helppoa, ainakaan sillä näyttämöllä jonka luovat miehen fantasiat, fobiat ja tabut naisen seksuaalisuudesta. (Irigaray, 1985a, 39). Sen, että naisen tulisi olla koko ajan huolissaan siisteydestään ja puhtaudestaan voisi nähdä tytön kokeman viettelyn seurauksena. Vai pitäisikö tämä anaalisen ominaisuuden negatio nähdä alistumisena miehen halulle?

(Irigaray, 1985a, 39).

Freudilla ei ole epäilystäkään, etteikö lukija olisi valmis epäilemään että Freudin kuvaus tytön seksuaalisväritteisestä suhteesta äitiin olisi liioiteltua (Freud, 1981n, 121). Irigaray ei kuitenkaan ole lainkaan yllättynyt tytön läheisestä suhteesta äitiinsä, koska hänelle se on itsestäänselvää. Enemmän Irigarayta tuntuu yllättävän se, kuinka yllättynyt Freud on tuosta suhteesta ja sen läheisyydestä, sekä siitä oletuksesta että suhteen esilletuominen olisi ihmisistä outoa. Yllättävää on myöskin se, että Freudin mukaan tuo rikas suhde hajoaa ja johtaa välttämättä vihaan. (Irigaray, 1985a, 39). Miksi isän rakastaminen/haluaminen tarkoittaa välttämättä äidin vihaamista, ja toisinpäin? Tarkoittaako tämä sitä, ettei vastakkaisten sukupuolten välillä voi olla kateksista? (Irigaray, 1985a, 40).

Tytön suhde omaan alkuperäänsä joutuu niin monien kieltojen, repressioiden ja tabujen peittämäksi ettei sen käsitteleminen ole helppoa. Kulttuurisen hämmennyksen kohteena on sekä tytön suhde äitiin että tytön suhde materiaaliseen alkuperään ja omaan sukupuoleensa. Jossain määrin voisi tietysti sanoa että tytön suhde materiaaliseen alkuperään on sama asia kuin tytön suhde äitiin, mutta kiellot, repressiot ja tabut peittävät myös tytön suhteen isään. Suhde isään jää Freudin esittelemässä fallosentrisessä mallissa tytölle aina seksuaalisoiduksi.

## 5.2 Naisen homoseksuaalisuus

Maskuliinisuuskompleksin äärimmäinen vaikutus on Freudin mukaan homoseksuaalisen naisen objektivalinnan vaihtaminen miehestä naiseen. Analyyttinen kokemus osoittaa kuitenkin Freudin mukaan sen, että naisen homoseksuaalisuus on vain harvoin jos koskaan suora jatkumo hänen infantiilista maskuliinisuudestaan. Freudin mukaan vaikuttaa siltä, että jopa homoseksuaalin naisen tulee ottaa isä rakkausobjektiksi ainakin joksikin aikaa ja päätyä oidipustilanteeseen, mutta myöhemmin, johtuen isän pakostikin aiheuttamasta pettymyksestä, tyttö regressoituu aiempaan maskuliinisuuskompleksiinsa. (Freud, 1981n, 130). Irigarayn mielestä näiden pettymysten merkitystä ei kuitenkaan kannata liioitella, koska tyttö jonka kohtalona on kehittyä feminiiniseksi ei säästy myöskään isän aiheuttamalta pettymykseltä, vaikka niillä ei ole häneen samaa vaikutusta (Irigaray, 1985a, 98). Synnyntäisen vaikutuksen hallitsevuus on Freudin mukaan ilmeinen, mutta naisen

homoseksuaalisuuden kehityksen kaksi vaihetta peilaantuvat homoseksuaalien käytäntöihin ja suhteisiin, he esittävät Freudin mukaan äidin ja vauvan roolia toisilleen yhtä usein kuin aviopuolisoiden rooleja (Freud, 1981n, 130). Toisin sanoen Freudin mielestä homoseksuaalisessa suhteessa pariskunta peilaa suhteessaan homoseksuaalin naisen kehityksen kumpaakin vaihetta, sekä infantiilia maskuliinisuutta että isän aiheuttaman pettymyksen aikaansaamaa maskuliinisuutta, joka on toisaalta samalla regressio infantiiliin maskuliinisuuteen.

Naisten homoseksuaalisuus on Freudin mukaan jätetty sekä lain että psykoanalyttisen tutkimuksen ulkopuolelle. Freud nostaa esille tapaustutkimuksen jossa homoseksuaalisuuden alkuperän ja kehityksen selvittäminen oli mahdollista, ja josta voisi naisten homoseksuaalisuuden tutkimuksen vähyyden vuoksi olla hyötyä. (Freud, 1981e<sup>23</sup>, 147). Kahdeksantoista vanha kaunis ja nokkela tyttö hyvästä perheestä nostatti vanhempiensa paheksunnan kiihkeällä palvonnalla jolla hän tavoitteli noin kymmenen vuotta itseään vanhempaa 'seurapiirinaista'. Tytön vanhemmat vakuuttivat että hienosta nimestään huolimatta tämä vanhempi nainen ei ollut mitään muuta kuin *cocotte* (katujen nainen). Oli hyvin tiedossa, vanhemmat kertoivat, että tämä nainen asui toisen naisen kanssa ja että hänellä oli suhteita myöskin miesten kanssa. Analyysiin tuotu tyttö ei kieltänyt näitä väitteitä, mutta ei antanut niiden myöskään häiritä itseään ja omaa viehätystään naista kohtaan. (Freud, 1981e, 147). Freud kirjoittaa, että tytön osoittamille fyysisille ja intellektuaalisille maskuliinisille piirteille ei tule antaa liikaa painoarvoa tytön homoseksuaalisuuden selittäjinä, koska toisen sukupuolen ominaisuuksien ilmeneminen normaaleissa yksilöissä on yleistä, ja toisen sukupuolen piirteitä voidaan löytää henkilöistä joiden objektivalinta ei ole homoseksuaalisuuteen taipuvainen (Freud, 1981e, 154). Tytön intellektuaaliset ominaisuudet voidaan Freudin mukaan liittää maskuliinisuuteen, mutta tärkeämpää on tytön ilmaisema maskuliininen asennoituminen suhteessa rakkauden kohteena olevaan naiseen. Freudin mukaan tyttö halusi selkeästi enemmän olla rakastaja kuin rakastettu. (Freud, 1981e, 154). Toinen syy miksi tytössä heräsi homoseksuaalisia taipumuksia voi Freudin mukaan olla se, että tyttö halusi 'jättää miehet äidilleen'. Tytön äiti oli aina arvostanut miesten huomiota, ja nähnyt tyttärensä kilpailijana. Jos tyttö kääntää seksuaalisen huomionsa kokonaan pois miehistä, häviää yksi asia joka oli tähän asti ollut syynä sille ettei äiti pitänyt työstä kovinkaan paljoa. Tyttö siis muutti itsensä mieheksi ja

---

<sup>23</sup> Tämä Freudin teksti ”The Psychogenesis of a Case of Homosexuality in a Woman” ilmestyi vuonna 1920.

otti isän sijasta äidin rakkausobjektikseen. (Freud, 1981e, 158). Freudin teoriassa homoseksuaalin naisen objektivalintaa ohjaa Irigarayn mukaan maskuliininen halu ja tropismi. Naisen libidoa on estetty aktiivisesti etsimästä vaistomaisia ”objekti-tavoitteita”. Naisen libidolla ei ole omaa päämäärää (telosta) eikä alkuperää (archea). Ne vietit jotka ohjaavat homoseksuaalin naisen valitsemaan mielihyvänsä objektin ovat välttämättä ”miehisiä” viettejä. Homoseksuaali nainen on ottanut maskuliinisen roolin, hän on suhteessaan mies. (Irigaray, 1985a, 99). Homoseksuaalin naisen halu toista naista kohtaan on Freudin mallissa absurdisti maskuliininen halu, vaikka intuitiivisesti voisi ajatella kahden naisen muodostaman suhteen olevan hyvin naisellinen suhde.

Fallisen vietin käsikirjoitusta ei tuoda Irigarayn mukaan esille missään niin selkeästi kuin homoseksuaalin naisen tapauksessa. Jotain hyvin selkeää, mutta yleensä huomioimatonta tulee esille naisten tapauksessa: mies-homoseksuaalisuuden raskaus ja merkitsevyys. Koska tämä koko analyysi koskee Irigarayn mukaan oikeastaan mies-homoseksuaalisuutta. (Irigaray, 1985a, 99). Irigarayn mielestä Freud olisi voinut muistuttaa meille että siinä määrin kuin on kyse halun ekonomiasta, mimikointi, näyttelemineen, saattaa tarjota enemmän mielihyvää kuin pelkkä viettien totteleminen. Hän olisi voinut huomauttaa, että miehen *tavoin* käyttäytyminen, miehen-kaltaisen naisen haluaminen, aivan *kuten* mieskin, olisi fallisen skenaarion tyydyttävien performanssi. Mutta Freud ei tuo esille näitä asioita, koska hän ei pysty luopumaan teoriastaan että halulla on luonnollinen perusta. Siksi hän etsi analysoitavansa anatomiasta homoseksuaalisuuden merkkejä. (Irigaray, 1985a, 100).

Freud kirjoittaa homoseksuaalisen tytön analyysin sujuneen lähes ilman mitään vastustusta, tyttö osallistui analyysiin aktiivisesti älykkyytensä ansiosta, tosin hän oli emotionaalisesti täysin rauhallinen (Freud, 1981e, 163). Irigaray nostaa esille että tämä älykkyys jonka ansiosta tyttö pystyi osallistumaan omaan analyysiinsä on Freudin mukaan maskuliininen ominaisuus (Irigaray, 1985a, 100). Nainen ei siis osallistu edes omaan psykoanalyysiinsä naisena vaan maskuliinisen ominaisuutensa kautta ja sen ansiosta. Freudin mukaan tyttö ei aktiivisesti vastustanut analyysia, vaikka tulikin analysoitavaksi vanhempiensa toiveesta (Freud, 1981e, 164). Analyysi ei kuitenkaan onnistunut, koska mitään transferenssia ei tuntunut tapahtuvan; transferenssin täysi poissaolo olisi Freudin mukaan kuitenkin absurdia. Freud kirjoittaa että todellisuudessa tyttö siirsi Freudiin täydellisen torjuntansa miehiä kohtaan joka oli dominoinut hänen mentaalista elämäänsä

siitä asti kun isä tuotti hänelle pettymyksen (antamalla äidille uuden lapsen). Katkeruus miehiä kohtaan on Freudin mukaan helppo siirtää psykoanalyttikkoon, koska se ei vaadi mitään väkivaltaista ilmenemistä, riittää että potilas tekee lääkärin yritykset tyhjiksi ja kiinnittyy vahvasti sairauteensa. (Freud, 1981e, 164). Irigaray nostaa esille sen, että homoseksuaalin naisen tapauksessa ei siis tapahtunut transferenssia, mikä oli Freudille ennennäkemätöntä ja todiste siitä, että terapia ei toiminut. Tyttö ei suostunut tulemaan psykoanalyysin isän viettelemäksi, eikä suostunut ottamaan analyttikkoa uudeksi rakkausobjektiksi cocotten tilalle. Irigarayn mukaan tuntuu siltä, ettei Freud myöskään anna itsensä samaistua cocotteen – kenties keskiluokkainen, hyvin kasvatettu superego ei anna hänen samaistua ”huonoon naiseen” – eikä hän anna edes itsensä myöntää että hyvätapainen ja -taustainen tyttö voisi jättää isänsä huoran takia. (Irigaray, 1985a, 101).

Irigaray huomaa ettei Freud puhu missään vaiheessa mitään naisten välisestä halusta vaan naishomoseksualisuus transvestisoidaan – kenties sen vuoksi ettei naisinen halu sovi Freudin teoriaan. Se, että nainen voisi haluta kaltaistaan naista, saman sukupuolen edustajaa, että naisella voisi olla auto- ja homoseksuaalisia mielihaluja on Freudille täysin käsittämätöntä, ja hyväksymätöntä. Tällaista ideaa ei usein kohdata fallosentrisessä historiassa, jossa arvo on peniksen ja sen vastikkeiden etuoikeus. (Irigaray, 1985a, 101). Vaikka Freud ei halua tai osaa käsitellä naisen halua toista naista kohtaan, ei tämä tarkoita Irigarayn mielestä sitä, ettei tuota halua tulisi tunnistaa. Naisten välisen halun tulee löytää mahdollinen ekonomia. Tämä halu ei välttämättä ole pyrkimys tasapainottaa toisen halua. Naisten samuuden-halun kieltäminen ja se, ettei tuota halua arvosteta selittäisi Irigarayn mukaan suurelta osin sen, miksi niin moni nainen edustaa frigiditeetin muotoja. Kaikki mistä Freud naisia syyttää; vaikeat äitisuhteet tai vaikeat suhteet kaikkiin naisiin, sublimaation puute, epäitsenäisyys, narsistinen haavoittuvaisuus, ”sosiaalisen mielenkiinnon” puute ja niin edelleen selittyisivät Irigarayn mukaan autoeroottisen, homoseksuaalisen ekonomian puutteella. Nainen ei saa rakastaa itseään. Naiselta on kielletty myöskin kuolemanvietin läpikäyminen ja käsitteleminen. Tämä kieltö ei voi tuottaa mitään tuloksia, mitään metaforien järjestelmää, mitään sublimaatiota, vain siksi että vallitseva spekulointi ekonomia ei sovi yhteen naisen seksuaalisuuden kanssa. (Irigaray, 1985a, 102). Kuten aiemmin on todettu, Freudin teoriassa mies sublimoi kuolemanviettinsä ja tämä sublimaatio saa aikaan sen, että miehen aggressiivinen energia tyhjentyy yhteiskunnallisiin päämääriin. Naiselle ei anneta fallosentrisessä ja patriarkalisessa



yhteiskunnassa mahdollisuutta oman kuolemanviettinsä sublimaatioon, joten naiset eivät saa samanlaista mahdollisuutta aggressiivisen energiansa käyttämiseen asioiden saavuttamiseen.

Freud käsittelee naisten frigiditeettiä, joka hänen mukaansa todistaa että biologiset saavutukset on luotettu miesten aggressiivisuudelle ja että ne on saavutettu jossain määrin ilman naisen suostumusta (Freud, 1981n, 131). Irigaray kysyy todistaako se kuitenkin oikeastaan mitään? Tämä on Irigarayn mukaan enemmänkin merkki siitä, että naisen seksuaalisuus on niin torjuttua ja estettyä ettei hän voisi olla muuta kuin frigididi. Meidän tulisi selvittää mitä ”frigididi” tarkoittaa miehen diskurssissa, ja miksi naiset ottavat termin käyttöön vain selittämättömän syyllisyyden tunteen saattelemana. Meidän tulisi myös selvittää mikä on suhde tämän frigiditeetin ja sen aggression välillä jonka seksuaalinen funktio miehessä aiheuttaa. Kenties tämä raiskaus ja alistus eivät täytä naisen seksuaalisia haluja? (Irigaray, 1985a, 97). Useat naiset eivät pääse hoitoon frigiditeettinsä kanssa, vaan joutuvat elämään masokistisen ekonomian verkossa, jonka useat psykoanalyttikot sanoisivat olevan naisen melihyvän tila ja ehto. Nämä analyttikot ylläpitävät Irigarayn mukaan status quota, jolloin heistä tulee osallisia analysoitaviensa tyytymättömyyteen. He yrittävät vähentää analysoitavansa ahdistusta ja kapinointia sanomalla että tyytyväisyys tarkoittaa sitä, että tyytyy siihen mitä saa. He sanovat että jos analysoitavat vain suostuisivat luopumaan patologisesta tyytymättömyydestään, he vapautuisivat sen taakasta. (Irigaray, 1985a, 98).

Irigarayn mukaan Freudin teoriassa ei siis ole olemassa nais-homoseksuaalisuutta, vain *hommo*-seksuaalisuutta<sup>24</sup>, jossa nainen on mukana spekulatoimassa fallost. Tässä *hommo*-seksuaalisuudessa naista rukoillaan pitämään yllä samuuden halua jota mies tuntee, ja samalla nainen takaa parin jatkuvuuden edustamalla materiaalisuuden napaa. (Irigaray, 1985a, 103). Tuo materiaalisuus on Irigarayn mukaan se mysteeri jokaisen peilin takana, se asia joka saa aikaan halun nähdä ja tietää lisää heijastuvasta asiasta. Tämä liittyy spekulatoiseen vain välillisesti, sen kautta mitä se tarjoaa, tai ei tarjoa, miehen halun heijastamaksi. Nainen omistaa vähän kateksista autoeroottisuudelle, autoreproduktiolle, autorepresentaatiolle, jopa homoseksuaalisuudessa. Se mahdollisuus että nämä asiat voisivat antaa hänelle tietynlaista seksuaalista mielihyvää ei tule psykoanalyttikkojen

---

<sup>24</sup> Ranskan kielessä *homme* on mies, tämä Irigarayn sanaleikki on yhdistelmä homoseksuaalisuus ja mies-sanoista, homoseksuaalisuus on Irigarayn mielestä Freudin teoriassa ja vallitsevassa kulttuurissa aina vain miesten ja miehisen halun välistä seksuaalisuutta johon naisilla ei ole mitään pääsyä.

mieleenkään. Naisten väliset hyväilyt, sanat ja suudelmat eivät ole miehisen heteroseksuaalisen praksiksen kiinnostuksen kohteena, koska niiltä puuttuu maskuliiniset homologiat. Freud ei käsittele sitä mielihyvää minkä ihminen saa siitä, kun hänen parinaan on samanlainen ihminen, kaltaisensa. (Irigaray, 1985a, 103).

Samanlaisen ihmisen haluaminen saattaisi Irigarayn mukaan tuoda lopun tytön peniskateudelle, mikä saattaisi tuoda tytölle takaisin fallisen halun joka oli vähemmän ahne, vähemmän turhautunut, vähemmän vaativa ja vähemmän anoreksinen. Tarve ja halu samankaltaista ihmistä kohtaan kielletään ja torjutaan, käännetään vastaparikseen siinä, minkä väitetään olevan ”normaaliala naiseutta”. Tähän tarpeeseen ja haluun vain viitataan mies-homoseksuaalisuudessakin. Naisen halu kaltaistaan kohtaan on Freudin mukaan ”toissijaista” ja reaktio tytön pettymykseen isäänsä kohtaan, vaikka tytön ensimmäinen rakkausobjekti oli hänen äitinsä (Irigaray, 1985a, 104). Freudin käsitys naisen homoseksuaalisuudesta fallisena onkin osoitus siitä, että Freudin teoriassa haluaminen on vain maskuliininen ominaisuus. Freud olisi voinut teoretisoida että naisen homoseksuaalisuus johtuu regressiosta pre-oidipaaliseen kiintymykseen äitiin tai että isän aiheuttama tytölle pettymyksen tyttö palaa aikaisempaan rakkauteensa ja ottaa äidin uudelleen rakkausobjektikseen. Tällaista teoriaa ei kuitenkaan voida tehdä Freudin mallissa, koska se tarkoittaisi sitä että nainen voisi haluta jotain eikä olla passiivinen haluamisen kohde.

Freud sanoo että jo hyvin varhaisesta iästä lähtien homoseksuaalin tytön libido oli virrannut kahdessa suuntauksessa; *pinnalla oleva* suuntaus on selvästi homoseksuaalinen, ja se on Freudin mukaan varmaankin suoraa jatkumoa tytön infantiilista kiintymyksestä äitiinsä. Toinen suuntaus on *syvemmillä* ja se on heteroseksuaalinen. (Freud, 1981e, 168). Irigarayn mukaan tämä osoittaa sen, että Freudin teoriassa naisen suhde alkuperään tulee tehdä tyhjäksi – samoin kuin hänen alkuperäinen suhteensa, äitiinsä ja sukupuoleensa, suhde jonka ajatellaan olevan *pinnallinen* ja *sekundaarinen* – jos falloksen valtasija aiotaan muodostaa. Sen mestariuden symboli jota mies harjoittaa ja jota harjoitetaan miestä varten yhden alkuperä-ekonomian sisällä, hänen omansa. (Irigaray, 1985a, 104).

## 5.3 Melankolia

Melankolia – nykykielellä masennus – on Freudin käsityksen mukaan lähellä surua. Freud pyrkii valaisemaan melankolian olemusta vertaamalla sitä murheen (suremisen) olotilaan (Freud, 1981c<sup>25</sup>, 243). Murhe on Freudin mukaan reaktio rakastetun ihmisen menetykseen, tai sellaisen asian menetykseen josta on tullut rakastetun ihmisen abstraktio. Joissain ihmisissä samanlainen ulkoinen ärsyke luo melankolian murheen sijaan, mistä syystä Freud epäilee että niillä molemmilla on patologinen luonne. On kuitenkin huomattava että murhetta ei ajatella patologisena, lääketieteellistä apua vaativana tilana, vaan sen oletetaan menevän ohi ajan myötä. (Freud, 1981c, 243). Kohdatessaan murheen ihmisen mentaaliset prosessit etsivät rakkauden kohdetta, mutta koska kohdetta ei enää ole vaatii kunnioitus todellisuutta kohtaan libidinaalisen energian poistamista tuosta olemattomasta kohteesta ja tämän energian siirtämistä toiseen kohteeseen. Ihminen ei kuitenkaan alistu tälle siirtämiselle helposti. (Freud, 1981c, 244). Melankolian erottaa Freudin mukaan murheesta se, ettei edes ihminen itse tiedä minkä objektin menetys on tilanteeseen johtanut. Ulkopuolisen näkökulmasta prosessi on sama kuin murheen kohdalla mutta kohdetta ei ole olemassa. Mieli vetäytyy itseensä, mutta syytä tälle ei löydetä. (Freud, 1981c, 246).

Irigaray lukee Freudin kuvausta melankoliasta peilaten melankolian oireita tytön libidinaaliseen ekonomiaan sekä tytön seksuaaliseen kehitykseen (Irigaray, 1985a, 66). Melankolian mentaaliin ominaisuuksiin kuuluvat Freudin mukaan erityisen kivulias alakuloisuus, kiinnostuksen loppuminen ulkopuolista maailmaa kohtaan, kyvyttömyys rakkauteen, kaiken aktiivisuuden loppuminen sekä itseä koskevien tunteiden muuttuminen niin negatiivisiksi että tunne kulminoituu rangaistuksen odottamiseen (Freud, 1981c, 244). Tämä oireiden rakenne toimii tytön seksuaalisen ja mentaalisen kehityksen mallina, vaikuttaa siltä että Irigarayn mielestä Freudin esittämän sukupuolisen kehityksen mallin yhtenä sivutuotteena tai jopa tarkoituksena on naiseksi kehittyvän tytön melankolian kultivoiminen. Naisen on tarkoitus vaipua syyllisyyden värittämään ja passiiviseen melankoliaan, koska se on Freudin mukaan naisen osa maailmassa.

Kun peilaamme melankolian oireiden rakennetta tytön kehitykseen, voimme Irigarayn mukaan huomata että kivuliaan alakuloisuuden oire tulee esille kun aikaisemmin kateksoitu elin ja objekti menettää arvonsa minkä vuoksi tytön kaikki libidinaalinen

---

<sup>25</sup> Tämä Freudin teksti ”Mourning and Melancholia” ilmestyi vuonna 1917.

aktiviteetti loppuu ja tyttö menettää mielenkiinnon masturbaatiota kohtaan (Irigaray, 1985a, 66). Kiinnostuksen loppuminen ulkopuolista maailmaa kohtaan tulee pienen tytön tapauksessa esille hänen haparoiivissa yrityksissään hallita ulkopuolista maailmaa (Irigaray, 1985a, 66). Tätä haparointia tukee Irigarayn mukaan Freudin käsitys 'naisten alhaisemmasta yhteiskunnallisesta kiinnostuksesta' (Freud, 1981n, 134), mutta tämä naisen kehityksen ominaisuus sopii myöskin melankolian asettamaan oirekuvaukseen (Irigaray, 1985a, 66). Melankolian kolmas oire, kyvyttömyys rakkauteen, tulee esille tytön kehityksessä kääntymisenä pois päin äidistä, oikeastaan kääntymisenä pois päin kaikista naisista, itsensä mukaan lukien. Edes tytön halu isää kohtaan ei Irigarayn mukaan merkitse missään määrin rakkautta. (Irigaray, 1985a, 66). Kirjoittaahan Freud että toive jonka tyttö kääntää kohti isäänsä on Freudin mukaan toive saada penis jonka äiti on häneltä kieltänyt ja jonka tyttö olettaa saavansa isältä (Freud, 1981n, 128). Tästä Irigaray päätelee ettei tyttö siis oikeastaan rakasta isää, vaan hänen halunsa isää kohtaan on halua saada itselleen penis, jonka äiti on häneltä kieltänyt – tämäkin suhde jonka tyttö muodostaa on siis täynnä kateutta, ahneutta ja mustasukkaisuutta (Irigaray, 1985, 66). Voisikin kysyä onko Freudin teoriassa edes olemassa tilannetta jossa tyttö voisi rakastaa jotain aidosti, ei vain peniksen korvikkeena? Vaikuttaa siltä että ainoa oikea rakkaus jota tyttö saa elämänsä aikana tuntea on pre-oidipaallinen suhde äitiin ja tämäkin suhde päättyy vihaan.

Aktiivisuuden loppumisen oireen sovittaminen naisen kehitykseen on helppoa, koska Freud kirjoittaa passiivisuuden saavan naisen kehityksessä suuren roolin (Freud, 1981n, 128). Tytön kehitykseen kuuluva kääntyminen isää kohti saavutetaankin Freudin mukaan passiivisten seksuaalisten taipumusten avulla, siinä määrin kuin nuo seksuaaliset taipumukset ovat välttyneet repressiolta. Kun tyttö repressoi aiemman maskuliinisuutensa joutuu myös suuri osa hänen seksuaalisista taipumuksistaan repressoituiksi. (Freud, 1981m, 239). Freudin käsitys onkin, että libido kohtaa suuremman määrän rajoituksia kun se laitetaan palvelemaan feminiinistä funktiota (Freud, 1981n, 131). Tytön seksuaalisen vietin sadististen vaikutteiden vähäisyys selittyy Freudin mukaan hänen peniksensä kitukasvuisuudella. Tämä mahdollistaa seksuaalisten suuntausten muuttamisen hellyydeksi paljon helpommin kuin pojan tapauksessa. (Freud, 1981k, 179).

Itseä koskevien tunteiden muuttuminen negatiivisiksi – mikä on myöskin melankolian oire – merkitsee tytölle fallisen vaiheen loppua ja siirtymistä oidipuskompleksiin. Irigaray kiinnittää huomiota siihen, miten tärkeänä tytön kehitykselle

Freud pitää kastraation faktan tajuamisen aiheuttamaa itsetunnon romahdusta, Freudin teoriassa tämä aiheuttaa kaikki tytön kehitykseen kuuluvat psykologiset muutokset, varsinkin kun tyttö saa tietää että äiti ja muut naiset jakavat hänen "epäonnensa". Tämä on Irigarayn mukaan sama oire jota Freud käyttää melankolian ja murheen erottajana, tytön eroa äidistä ja sukupuolestaan ei voi korjata murheen avulla, vaan melankolia on ainoa vaihtoehto. (Irigaray, 1985a, 67). Olisikin absurdia olettaa että tyttö voisi reagoida äidin kastraation ymmärtämiseen murheella, koska mitään objektia ei ole varsinaisesti menetetty. Tytöllä on vielä äiti, mutta rakkaus äitiin – fallisena äitinä – menetetään. Melankoliassa rakkauden objekti ei ole Freudin mielestä välttämättä kuollut, vaan se on menetetty nimenomaan rakkausobjektina – tilanteessa ei voida nähdä selkeästi mitä ihminen on menettänyt, ja on selvää ettei ihminen itsekään tiedä mitä hän on menettänyt (Freud, 1981c, 245). Tämä voi Freudin mukaan olla tilanne myöskin silloin, kun ihminen tietää mikä menetys on saanut aikaan melankolian mutta vain sillä tasolla että hän tietää kenet hän on menettänyt. Tässä tilanteessa ihminen ei tiedä sitä, mitä hän on menettänyt tuon ihmisen menettämisen myötä. Tämä viittaisi siihen, että melankolia liittyy jollain tavalla objektin menetykseen joka on etäännytetty tietoisuudesta. (Freud, 1981c, 245). Melankolia liittyy siis Irigarayn mukaan Freudin teoriassa tiedostamattomaan objektin menetykseen; tyttöään ei tiedä mitä on menettänyt kastraatiossa ja katastrofeissa joita hän kohtaa suhteissaan äitiin ja muihin naisiin. Hän ei ole tietoinen omista seksuaalisista impulsseistaan tai libidinaalisesta ekonomiastaan, eikä varsinkaan alkuperäisestä halustaan tai halustaan alkuperään. Menetystä ei voi määrittää, siksi sitä on niin vaikea surra. Aivan kuten melankoliassa. (Irigaray, 1985a, 68).

Melankolia sisältää Freudin mukaan jotain enemmän kuin normaali murhe ja sureminen, melankoliassa suhde objektiin ei ole yksinkertainen, vaan konflikti monimutkaistuu sen ambivalenssin vuoksi. Ambivalenssi on Freudin mukaan joko egon kaikkiin rakkaus-suhteisiin kuuluva elementti, tai se johdetaan juurikin niistä kokemuksista jotka liittyvät objektin menetyksen uhkaan. Tästä syystä melankolian syyt ovat laajemmat kuin murheen. Melankoliassa käydään lukemattomia erillisiä kamppailuja objektin vuoksi missä viha ja rakkaus taistelevat toisiaan vastaan, yksi yrittää irrottaa libidon objektista ja toinen yrittää pitää libidon aseman yllä. (Freud, 1981c, 256). Nämä erilliset taistelut käydään tiedostamattoman piirissä (Freud, 1981c, 256). Freudin mukaan murheessa, samaan tapaan kuin melankoliassa, libidon erottamisen pyrkimykset kuuluvat

tiedostamattoman piiriin, mutta murheessa mikään ei estä näitä prosesseja siirtymästä normaalia polkua pitkin esitietoisuuden kautta tietoisuuden piiriin. Tämä polku on suljettu melankoliassa, kenties useista syistä tai useiden syiden yhteisestä vaikutuksesta johtuen. (Freud, 1981c, 257). Irigarayn mukaan tytön suhteessa äitiin ei puutu ambivalenssia, ja tuo suhde muuttuu entistä monimutkaisemmaksi kun tyttö ymmärtää kastration olevan kaikkia naisia – myöskin äitiä – koskeva asiantila. Tämä äidin arvon aleneminen johtaa tytön oman sukupuolielimen arvon alenemiseen. Tytön tapauksessa suhde menetettyyn objektiin ei siis ole yksinkertainen, vaan tiedostamattomina pysyvien konfliktien ja ambivalenssin monimutkaistama. (Irigaray, 1985a, 68). Tytön suhde äitiin monimutkaistuu koska tytön minäkuva liittyy niin läheisesti äitisuhteeseen; kun äiti johon tyttö on samaistunut paljastuu kastroiduksi olennoksi kokee tytön minäkuva samanlaisen murroksen. Kenties tästä syystä äitisuhde on Irigarayn mielestä niin täynnä ristiriitoja; miten tyttö voisikaan käsitellä suhdetta jota monimutkaistavat niinkin tiedostamattomat prosessit kuin samaistuminen ja minäkuvan yhtäkkinen muutos.

Irigarayn mukaan Freudin teoriassa pieni poika narsissoidaan ja ego-istetaan peniksen kautta, koska peniksellä on kulttuurista arvoa. Sama prosessi ei kuitenkaan päde tyttöön koska hänen elimellään ei ole arvoa. Tytön ego kärsii kolauksen eikä sille ole mitään hoitokeinoja. Tytön egon kokeman nöyryytyksen tekee vielä pahemmaksi se fakta että hänen äitinsä, johon tyttö on samaistunut ja jota tyttö on käyttänyt egonsa rakentamiseen, kärsii samasta epäonnesta. (Irigaray, 1985a, 68). Kuten naiset, ei melankoliasta kärsiväkään alistu hiljaa vaikka kokeekin huonommuutta, vaan sekä melankolikko että nainen tekevät itsestään ja kärsimyksestään ison numeron. (Irigaray, 1985a, 69). Tämä liittyy Freudin lausuntoon siitä, että tyttö ei alistu naiselliseen passiivisuuteensa hiljaa vaan hän kapinoo naisellista kohtaloaan vastaan.

Jos tarkastelemme melankoliaan kuuluvia itse-syytöksiä, voimme Freudin mukaan huomata etteivät nämä syytökset koske ihmistä itseään, vaan ne sopivat pienin muutoksin siihen ihmiseen jota melankolikko rakastaa tai on rakastanut. Tästä löydämme avaimen melankolikon kliiniselle analyysille: huomaamme että itse-syytökset ovat oikeastaan syytöksiä rakkausobjektia kohtaan, syytökset on vain siirretty koskemaan egoa objektin sijasta. (Freud, 1981c, 248). Tämä itesyytösten todellinen luonne paljastuu myöskin siinä, etteivät melankolikot omaksu alistuvaa ja nöyrää asennetta – joka sopisi sellaiselle arvottomalle ihmiselle jollainen melankolikko väittää olevansa – vaan melankolikot

tekevät itsestään riesan muille ihmisille. Kaikki tämä on mahdollista vain siksi, että heidän käyttöksensä ilmaisemat reaktiot johtuvat mentaalista kapinasta joka on muuttunut tietyn prosessin kautta melankoliaksi. (Freud, 1981c, 248). Tämä prosessi johtuu siitä, että kun ego menetti rakkausobjektin, ei libidinaalista energiaa sidottu toiseen objektiin, niinkuin olisi pitänyt tapahtua, vaan kaikki energia kääntyi egoon itseensä. Egoon kääntyessään tämä energia ei kuitenkaan ottanut määrittymätöntä muotoa, vaan se toimi muodostamalla egon identifikaation menetetyn objektin kanssa. Tällöin menetetyn objektin varjo lankesi egon päälle, ja tästä syystä egoa tarkastellaan kielletyn objektin tavoin. Näin objekti-menetyksestä tuli myöskin ego-menetys. (Freud, 1981c, 249). Freudin mukaan melankolia syntyy siis siksi että ihminen ottaa menetetyn objektin osaksi omaa egoaan. Näin objekti-kateksis korvataan samaistumisella ja tämä prosessi on Freudin mukaan yllättävän yleistä. Psykoanalyysi on myöskin ymmärtänyt että tällainen korvaus on määrittelevä tekijä siinä minkä muodon ego ottaa ja että tämä korvaus on myöskin olennainen egon 'luonteen' rakentaja. (Freud, 1981g, 28).

Melankolian kannalta, siinä määrin kuin Irigaray käsittelee sitä Freudin esittämän tytön kehityksen luontaisena lopputuloksena, samaistuminen ja siihen liittyvät oidipaaliset tunteet ovat olennainen osa ihmisen psyyken kehitystä. Samaistuminen tunnetaan Freudin mukaan psykoanalyysin piirissä ensimmäisenä emotionaalisen siteen ilmaisuna toista ihmistä kohtaan (Freud, 1981f<sup>26</sup>, 105). Samaistumisella on suuri rooli oidipuskompleksin kehittymisessä; pieni poika samaistuu isäänsä ja haluaa kasvaa hänen kaltaisekseen, ottaa hänen paikkansa. (Freud, 1981f, 105). Samaan aikaan isään samaistumisen kanssa, poika on alkanut kehittämään todellisen objekti-kateksisen äitiään kohtaan; näin poika ilmaisee kaksi toisistaan eriävää kiintymyssuhdetta. Suhde äitiin on suoran seksuaalinen objekti-kateksis ja suhde isään on samaistuminen. Oidipuskompleksi syntyy näiden kahden psykologisen suhteen yhdistymisestä; poika huomaa isän olevan äidin saamisen tiellä, ja haluaa pelkän samaistumisen sijaan ottaa isänsä paikan äidin rinnalla. (Freud, 1981f, 105). Irigarayn mukaan Freudin teoriassa tytön kehitys samaistumisen osalta on erilainen. Tyttö ei ota äitiä vain ensimmäiseksi rakkausobjektiksi vaan myöskin egonsa ja sukupuolensa identifikaation kohteeksi. Jos Freudin diskurssin kaikki implikaatiot otetaan huomioon, tytön ainoa vaihtoehto on Irigarayn tulkinnan mukaan vaipua melankoliaan huomattuaan oman kastaationsa sekä äitinsä kastaation, äidin, joka on hänen vaistoimensa narsistinen

---

<sup>26</sup> Tämä Freudin teksti "Identification" ilmestyi vuonna 1921.

representoituma (Irigaray, 1985a, 66). Se, mitä tyttö kokee (ne muutokset, mitä hänessä tapahtuu) kastaatiokompleksin koettuaan on hyvin lähellä sitä mielentilaa mitä Freud kutsuu melankoliaksi. ”Oireet” ovat samanlaiset, objektin menetystä myöten. (Irigaray, 1985a, 67). Irigarayn tulkinnassa melankolia olisi siis ainoa vaihtoehto narsistisen nöyryytyksen kokeneelle tytölle.

Freudin mukaan melankolian prosessin seurauksena egoon käännetty libidinaalinen energia muodosti samaistumisen egon ja hylätyn objektin välille ja egoa tuomitaan tästä lähtien erityisen toimijuuden kautta, kuin se olisi objekti, kielletty ja hylätty objekti (Freud, 1981c, 249). Samaistuminen on siis tärkeä psyyken kehityksen osa myöskin melankolian rakentumisen kannalta. Tällä tavoin objektin menetyksestä tulee egon menetys, ja konfliktista egon ja rakastetun ihmisen välillä tulee juopa egon kriittisen kyvyn ja samaistumisen vaikutuksesta muuttuneen egon välillä (Freud, 1981c, 249). Freudin mukaan voimme päätellä epäsuorasti muutamia asioita tällaisen prosessin edellytyksistä ja vaikutuksista. Toisaalta voimakkaan fiksaation rakastettuun objektiin on ollut pakko olla läsnä, mutta toisaalta tälle vastakkaisesti objekti-kateksiksella ei ole voinut olla paljon voimaa vastarintaan. Tämä ristiriita merkitsisi sitä, että objekti-valintaan on vaikutettu narsistiselta pohjalta jotta objekti-kateksis voi regressoitua narsismiin kohdatessaan vastustusta. Narsistisesta samaistumisesta objektiin tulee täten eroottisen kateksiksen sijainen, jolloin rakkaus-suhteesta ei tarvitse luopua vaikka ihminen kohtaa konfliktin rakastetun ihmisen kanssa. Freudin mukaan samaistuminen on objekti-valinnan esiaste, se on ensimmäinen tapa jolla ego valitsee objektin. (Freud, 1981c, 249). Ego haluaa sisällyttää tämän objektin itseensä, ja mukautuen oraaliseen tai kannibaaliseen libidinaaliseen vaiheeseen jossa ego on, se haluaa sisällyttää objektin ahmimalla objektin itseensä (Freud, 1981c, 249–250). Tähän objektin ahmimiseen liittyy joidenkin melankolian vakavien muotojen aiheuttama ravinnosta kieltäytyminen (Freud, 1981c, 250). Irigarayn mukaan tästä voi päätellä että jos ego ei saa syödä haluttua objektia, se ei halua syödä mitään. Tämän suhteen voisi miettiä anoreksiaa naisten sairautena, anoreksia nähdään yleensä kyvyttömyytenä ottaa vastaan muutokset ja alistua naisen biologiselle kohtalolle. Melankoliassa superegon vihan kohteena oleva objekti on otettu egon osaksi, vihan kohde on kastroidu äiti tai nainen-objekti. Super-ego edustaisi paternaalista hahmoa sekä ”sallimusta” jotka (tiedostamattomina?) toimijoina tekevät rankkoja tuomioita naisen seksuaalisesta ”kohtalosta”. (Irigaray, 1985a, 70). Freudin käsitys pre-oidipaalisesta työstä



pienenä poikana tarjoaisi mahdollisuuden ajatella tuon paternaalisen hahmon olevan tytön oma lapsi-poika-minä, mikä selittäisi sen, miksi naisten sadistiset ja väkivaltaiset tendenssit kääntyvät sisäänpäin (Irigaray, 1985a, 70–71). Ego siis luo samaistumisen menetettyyn objektiin ja haluaa sisällyttää objektin itseensä, kenties tästä syystä melankoliaan pakostikin kehittyvät naiset kokevat masokismin impulssin niin omakseen. Melankolikolle ei jää rangaistavaksi muuta objektia kuin itsensä.

Freudin mukaan melankolia syntyy siksi että ihminen ottaa menetetyn objektin osaksi omaa egoaan, näin objekti-kateksis korvataan samaistumisella. Tämä prosessi on Freudin mukaan yllättävän yleistä. Psykoanalyysi on myöskin ymmärtänyt että tällainen korvaus on määrittävä tekijä siinä minkä muodon ego ottaa ja että tämä korvaus on myöskin olennainen egon 'luonteen' rakentaja. (Freud, 1981g, 28). Yksilön oraaliossa vaiheessa objekti-kateksis ja samaistuminen ovat erottamattomia toisistaan. Voimme vain olettaa, että myöhemmin objekti-kateksikset nousevat idistä joka tuntee eroottisen halun tarpeena. Ego, joka aluksi on heikko, tulee tietoiseksi näistä objekti-kateksikseista, ja joko alistuu niille tai yrittää suojella itseään repression keinoin. Kun tapahtuu niin, että ihmisen on luovuttava seksuaalisesta objektistaan, seuraa usein egon muutos jota voidaan kuvailla vain objektin ottamisena osaksi egoa. Voitaisiin väittää, Freud sanoo, että tällä egoon sisäistämällä joka on tavallaan paluu oraaliseen vaiheeseen, ego mahdollistaa tai tekee helpommaksi objektin menettämisen. (Freud, 1981g, 29). Toisesta näkökulmasta voisimme Freudin mukaan sanoa että eroottisen objektivalinnan muuttaminen egon muutokseksi on keino jolla ego voi kontrolloida idia ja syventää suhdettaan siihen – kylläkin idin kokemuksiin alistumalla. Ego tekee itsestään rakastettavan idia varten, helpottaen objektista luopumista tekemällä itsestään niin objektin kaltaisen ettei id oikeastaan menettänyt mitään. Objekti-libidon muutos narsistiseksi libidoksi joka näin seuraa, tapahtuu kun halun kohteena ollut rakkausobjekti otetaan osaksi itseä – tämä viittaa seksuaalisten päämäärien hylkäämiseen, eräänlaiseen sublimaatioon. (Freud, 1981g, 30).

Tosiasiassa työllä ei ole Irigarayn mukaan jäljellä tarpeeksi kapasiteettia narsismiin jotta hän voisi vajota melankoliaan suojellakseen egoaan, tytön egon hauraus estää melankoliaa ottamasta liian vahvaa paikkaa hänen psykologiassaan (Irigaray, 1985a, 71). Naisen funktio on reikä, paikka, olemattomuus, ja tämä vajavaisuus tekee itsen representoimisen naiselle mahdottomaksi. Hänellä ei ole sitä varten tarpeeksi kuvastoa, käsitteitä ja representaatioita. Hän ei voi osallistua merkitsijöiden ekonomiaan, koska hän

on aina sen ulkopuolella. (Irigaray, 1985a, 71). Naisen suhde auto-eroottisuuteen voisi olla Irigarayn mukaan myöskin niin heikennetty, ettei hänelle jää muuta vaihtoehtoa kuin melankolia ja hysteria. Naisen vaistot ovat pysähdytettyjä, unohdettuja, ei kateksoituja psykoosissa tai auto-eroottisuudessa tai narsismissa. Hysteria on kaikki mitä naiselle jää jäljelle. (Irigaray, 1985a, 71). Naisen ei anneta representoida itseään eikä kateksioida vaistojaan samalla tavalla kuin miehen annetaan, nainen ei saa saada mielihyvää seksuaalisuudestaan tai omasta kehostaan, koska vain falloksella saa olla merkitystä. Nainen toimii pysähdytettynä niinkuin pyydetään. Ja tätä peliä hallitsee fallos, nainen pelaa mukana mutta on tietoinen säännöistä; alkuperän halun mukauttamisen merkitsijänä toimii aina fallos ja nainen on tuosta halusta ulkopuolella. Hysteerinen mimikointi on ainoa keino jolla nainen voi estää seksuaalisuuttaan tulemasta kokonaan torjutuksi ja haudatuksi. Naisen tulee valita: joko hän sensuroi vaistonsa kokonaan, mikä tarkoittaisi kuolemaa, tai hän kohtelee niitä kuin hysteriää ja muuttaa ne hysteriaksi. Nämä kaksi operaatiota edellyttävät toisiaan. (Irigaray, 1985a, 72). Isän ei tarvitse huolehtia, koska sentään tytär pitää peniksen arvoa yllä peniskateuden ja isän haluamisen kautta. Tyttö kääntyy pois omasta mielihyvästään, koska ihminen voi olla osallisena mielihyvästä vain omistamalla peniksen, tästä syystä tyttö kääntyy isänsä puoleen (Irigaray, 1985a, 73).

Kastration 'faktan' ymmärtäminen vetää pohjan tytön olemassaololta, oman peniksettömyytensä ymmärtämiseen asti tyttö on toiminut Freudin mukaan kuin pieni mies mutta peniskateus sysää tytön pois fallisesta seksuaalisuudestaan. Freudin käsitys naisesta vajavaisena sukupuolena tulee erityisen selkeästi esille kun pohdimme kastraatiota ja peniskateutta; peniksettömyys ei olisi niin suuri vajavaisuuden merkki ellei fallostrinen kulttuuri ja Freud sen edustajana korostaisi peniksen merkitystä kaiken arvon mittana. Irigarayn mielestä kastratio sysää tytön väkisinkin melankoliaan, koska tyttö ei edes voisi tietää mitä hän menetti menettäessään käsityksen itsestään ja äidistään fallisina olentoina. Tytöllä ei ole kuitenkaan tarpeeksi narsismia jäljellä että hän voisi suojella egoaan melankoliaan vaipumisella, tytön tarvitsisi arvostaa itseään enemmän että hän voisi samaistua menetettyyn objektiin ja sisällyttää objektin osaksi egoaan. Voisi toisaalta ajatella että tyttö sisällyttää menetetyn objektin eli kastroidun äidin osaksi egoaan, ja tästä syystä tytöllä ei ole kykyä narsismiin. Kenties naissukupuolen kokonaisvaltainen melankolia on niin syvällä sukupuolen mekaniikassa sijaitseva virtaus ettei sitä voida edes ajatella melankoliana.

## 6. KOKOAVA YHTEENVETO

Olen rakentanut 'Yhteenveto'-luvun Freudin esittelemien naisen luonteenpiirteiden sekä Irigarayn näille luonteenpiirteille esittämän kritiikin ympärille. Tämä rakenne toimii yhteenvedon esittämiseen erityisen hyvin, koska Freud esittelee listan naisen luonteenpiirteistä sekä niiden syistä ja vaikutuksista ”Femininity”-esseensä lopussa, ja Irigaray päättää *Speculumin* Freud-osion noiden luonteenpiirteiden yksityiskohtaiseen kritiikkiin. Voisikin siis sanoa, että näihin naisen luonteenpiirteisiin kiteytyy sekä ”Femininity”-tekstin että *Speculumin* sanoma. Nämä Freudin esittelemät naisen luonteenpiirteet ovat narsismi, turhamaisuus, häpeä, kateus, yhteiskunnasta kiinnostumattomuus ja kyvyttömyys sublimaatioon. Freudin esittämät naisellisuuden ominaisuudet liittyvät toisiinsa ja myöskin tyttöjen kasvatukseen ja yleiseen kulttuuriin, kenties jokin osa voi olla myöskin naiseudelle myötäsyntyistä. Myötäsyntyisyyttä on kuitenkin vaikeaa varmistaa, koska naisten koko oleminen on niin sosiaalisen ehdollistamisen hämärtämää.

Freudin mukaan hänen tarkoituksenaan ei ole käsitellä naisen kehitystä murrosiän kautta aikuisuuteen, koska hänen mukaansa tietomme olisi riittämätöntä naisen myöhemmän kehityksen käsittelemiseen (Freud, 1981n, 131). Irigaray huomauttaa että Freud keskeyttää naisen seksuaalisen historian käsittelyn siis ennen aikuisuutta, jo ennen murrosikää, ennen vaginan ja kohdun ”löytämistä”. Ennen kuin nainen jättää perheensä, ennenkuin hän muuttaa oikean nimensä, menee naimisiin, saa lapsia ja imettää heitä. Kaikki nämä ovat Irigarayn mukaan naisen kehitykselle olennaisia vaiheita. (Irigaray, 1985a, 112). Naisen seksuaalista historiaa ja kehitystä ei käsitellä Freudin teoriassa loppuun kenties siksi, että tytön kasvaminen naiseksi ja tytön tuleminen äidiksi ei sovi Freudin seksuaalisen kehityksen malliin koska tämä malli on muodostettu pojan kehityksen ympärille. Naiseuteen kuuluvien ominaisuuksien tutkiminen on Freudin mukaan vaikeaa, koska on vaikeaa päätellä mikä on luonnon, mikä psykologian ja mikä kasvatuksen tulosta (Freud, 1981n, 132). Freud haluaa kuitenkin ”Femininity” tekstin lopuksi esittää täysikasvuisen naiseuden psykologisia kummallisuuksia. (Freud, 1981n, 132).

Freudin mukaan naisille voidaan lukea luonteenomaiseksi narsismi, mikä vaikuttaa myöskin heidän objektivalintaansa niin, että rakastetuksi tuleminen on paljon tärkeämpää kuin rakastaminen (Freud, 1981n, 132). Irigaray kysyy onko naisella edes

mahdollisuutta valita ollako rakastaja vai rakastettu? Naisellisuushan syntyy Freudin mukaan passivoimisen kautta. Nainen ei valitse eikä halua objektia, vaan hän järjestää asiat niin, että subjekti haluaa hänet objektikseen. Nainen saa narsissoida vain falloksen, ei omia sukupuolielimiään, ei itseään. Hänen on oltava falloksen kaltainen jotta subjekti (mies) haluaa hänet, koska fallos on ainoa haluttava objekti. Naisen tulee siis lainata mieheltä niin paljon kuin hän pystyy lainaamaan, jotta hän voisi olla subjektille haluttava objekti. (Irigaray, 1985a, 113). Nainen lainaa mieheltä voimaa ja valtaa, hän tekeytyy falliseksi jotta mies voisi haluta hänet, koska mies voi rakastaa vain itseään. Naisen tehtävä on varmistaa että mies rakastaa itseään hänen kauttaan. Nainen on siis narsistinen, mutta vain falloksen valtuuttamana (Irigaray, 1985a, 113). Nainen ei saa rakastaa itseään, vaan jopa naiselle ominaiseksi katsottu itserakkaus on falloksen keskeisessä kulttuurissamme vain falloksen vallan ilmentymä. Freudin käsityksen mukaan tytön ymmärrettyä kastroaationsa, hänen narsisminsa kokee kolauksen josta se ei toivu koskaan. Tästä voisi päätellä ettei nainen ole falloksittomana olentona kykeneväinen narsismiin joka kohdistuisi häneen itseensä. Nainen haluaa narsistisesti että häntä rakastetaan, mutta hän ei kuitenkaan saa rakastaa itseään.

Peniskateudella on Freudin mukaan sijansa naisten fyysisen turhamaisuuden selittäjänä; Freudin mielestä naiset arvostavat ”rihkamaansa” peniksen korvikkeena (Freud, 1981n, 132). Irigarayn mukaan Freudin teoriassa naisen fyysinen turhamaisuus kompensoi hänen aikaisempaa seksuaalista ala-arvoisuuttaan ja se johtuu siis peniskateudesta (Irigaray, 1985a, 113). Irigaray kysyy kuitenkin onko naisella muuta mahdollisuutta kuin olla turhamainen jos hän ”haluaa” vastata sitä naiseutta jota häneltä odotetaan (Irigaray, 1985a, 113)? Eikö hänen seksuaalinen ”hyödyllisyytensä” riipu kuitenkin siitä, että naista kiinnostaa hänen kehonsa ominaisuudet (enemmän kuin muut asiat). Mies vaatii myöskin vakuuttelijan siitä, että hän omistaa seksuaalisen arvon standardin; siksi järjestyksessä on mukana peniskateus. (Irigaray, 1985a, 114). Naisen tulee siis toimia vakuuttelijana ja kadehtijana jotta mies pystyy ylläpitämään käsitystään peniksen arvokkuudesta. Peniksen omistamisen näyttelemine on kuitenkin ongelmallista, koska se heikentää markkinoiden hintoja (Irigaray, 1985a, 114). Tämä näyttelemine heikentää markkinoiden hintoja siinä mielessä, että kun nainen näyttää omistavansa peniksen ei oikealla peniksellä enää ole samanlaista etuoikeutettua asemaa. Nainen ei kuitenkaan voi Irigarayn mielestä näyttellä suhdettaan *omaan* elimeensä, koska hänelle ei suoda pääsyä ideaan, idealisaatioon,

spekularisaatioon, siksi naisesta tulee hyvä näyttelijä (Irigaray, 1985a, 114). Naisen tulee esittää olevansa haluttua tavaraa, hänen tulee esittää omistavansa haluttu objekti, fallos. Vaikka nainen jonain päivänä esittäisi feminiinisyiden roolin täydellisesti sen kaikessa porvarillisessa perversiossa, se ei kuitenkaan täyttäisi hänen haluaan päästä osaksi spesifiä spekulaarista ekonomiaa ja saada mahdollinen representaatio omalle arvolleen, se enemmänkin korostaa tuota ekonomian puutetta. Tämä puute estää häntä representoimasta oman arvonsa itselleen ja itseään varten, joka voisi tuoda hänet vaihtotalouteen jonain muuna kuin objektina. (Irigaray, 1985a, 114). Vaikuttaa siltä, että Irigarayn mielestä falloksentrisen kulttuuri on luonut ja uusintaa peniskateuden ilmiötä jotta nainen ylläpitäisi falloksen arvostusta, falloksesta tulee arvokas sen vuoksi että nainen kadehtii fallosta. Nainen näyttelee 'arvokasta objektia' voidakseen ottaa hänelle määrätyn paikan kulttuurissa ja diskurssissa, mutta jos nainen näyttelee fallosta liian hyvin ja erehtyy samaistumaan fallokseseen, harhaantuu hän maskuliinisuuskompleksin puolelle. Jos nainen taas ei näyttele objekti-positiotaan tarpeeksi hyvin, ei hän pääse osaksi kulttuuria ja diskurssia lainkaan. Näillä huomoillaan Irigaray tuo esille naisen position ja olemassaolon ongelmallisuuden falloksentrisessä kulttuurissa.

Häpeä, jota pidetään erityisen naisellisenä tunteena, on Freudin mielestä enemmän tapakasvatuksen kuin psykologian tulosta, ja sen tarkoituksena on naisen genitaalisen epäkelpouden piilottaminen. Häpeä aiheuttaa Freudin mukaan myöskin sen, että naisten ainoa historiallinen saavutus tuntuu olevan kutomisen keksiminen; tälle hän esittää syyksi sen, että luonto kasvattaa häpykarvoituksen peittämään genitaalialueen, naisen tarvitsi vain punoa langat yhteen. (Freud, 1981n, 132). Häpeä pysyy Irigarayn mukaan Freudin teoriassa todisteena naisen sukupuolielimen puuttellisuudesta. Häpeän alkuperäinen tarkoitus oli peittää naisen kehon epätäydelliset osat. Naisen keholla on arvoa vain, jos hänen elimensä on peitetty – koska ne ovat jotain, ja ei-mitään. (Irigaray, 1985a, 115). Irigaray huomauttaa myöskin että kutominen on luonnon häpykarvoille asettaman järjestyksen kopiaintia. Nainen voi, siltä vaikuttaa, (vain) imitoida luontoa. Nainen voi vain toistaa sen mitä luonto tuottaa, jonkinlaisena teknisenä avunantona ja korvaamisena, mikä on sinänsä paradoksaalista koska luonto on kaikki. Mutta tämä ”kaikki” ei voi ilmaista itseään minään asiana, minään sukupuolielimenä. Siksi nainen verhoaa itsensä, peittää luonnon viat ja tekee itsestään kokonaisen. Naisen itsensä peittämisen syynä Freudin teoriassa on Irigarayn mukaan se, että sukupuoliero peitettäisiin pienen pojan ja

miehen kauhistuneelta katseelta. (Irigaray, 1985a, 115). Falloksen kulttuurin pyrkimys samuuteen nostaa esille kauhun naisen erilaisuuden edessä. On kuitenkin kummallista, että Freud ottaa häpeän esille niin vahvasti feminiinisenä ominaisuutena, vaikka toisessa yhteydessä Freud on kirjoittanut että häpeällä on olennainen rooli yhteiskuntakelpoisten ihmisten luomisessa<sup>27</sup>, koska häpeä ja muut seksuaalisen energian kulkua estävät voimat mahdollistavat seksuaalisen energian sublimaation. Kuitenkin naisen kyky sublimaatioon on vähäisempi, vaikka häpeän tunne on heille ominaisempi. Vaikuttaakin siltä, että Freudin käsityksessä miesten kokema häpeä liittyy seksuaaliseen käytökseen, kuten vaikkapa masturbaatioon, kun taas naisten tuntema häpeä liittyy heidän ruumiilliseen epäkelvouteensa. Seksuaalisen käytöksen aiheuttama häpeä johtaa seksuaalisten viettien sublimaatioon, kun taas ruumiillinen häpeä jää vain häpeäksi, ja tämä häpeä jää vaikuttamaan naisen psyyken kehitykseen ja naisen elämään.

Kohdatessaan peniksen puutteen ensimmäistä kertaa lapset väittävät näkevänsä peniksen yhtäkaikki, lapsi sivuuttaa havaintojen ja ennako-oletusten ristiriidan (Freud 1981i, 144). Tällä tavoin, lähes huomaamatta, sivuuttaminen ja peittäminen<sup>28</sup> on Irigarayn mukaan tuonut luonnon osaksi fetisististä ekonomiaa piilottamalla sen mihin luonto kykenee ja estämällä meitä arvostamasta luonnon aikaansaannoksia. Tästä lähin uskoa peniksen olemassaoloon kannatetaan, havaintojen vastaisestikin. Tämä ristiriita on jo mukana siinä sivuuttamisessa ja verhossa joka ristiriidan päälle heitetään, verhon kaksoisfunktiossa. Verholla peitetään alempi arvo ja yliarvotetaan fetissi, aivan kuten patriarkaalinen yhteiskunta yrittää peittää naisen kehon, fetissin, suojellakseen naisen arvokkuutta. (Irigaray, 1985a, 116). Nainen kutoo Irigarayn mukaan kieltääkseen oman sukupuolensa, peittääkseen elimensä. Yrittämällä suojella itseään äidin peniksettömyyden näkemiseltä, kielletään samalla naiselta hänen seksuaalinen voimansa ja fetisoidaan miehen elin. Elin jonka nainen saa omakseen, mahdollisesti pojan kautta lisääntymisen myötä. Tällä tavoin äiti tulee jälleen naamioimaan naisen. Sukupuolieron peitteleminen mahdollistaa fetisististen ekonomioiden olemassaolon. (Irigaray, 1985a, 117). Naisen peniksettömyyden peittäminen tarkoittaa siis Irigarayn mallissa sitä, että lisääntyminen jää peniksettömän ja kastroidun naisen ainoaksi tavaksi osallistua diskurssiin ja ja fetisistiseen ekonomiaan. Äiti todellakin naamioi naisen, koska nainen ei saa olla falloksen kulttuurissa

<sup>27</sup> Tästä enemmän luvussa 2.1 Freudin käsitteet ja seksuaalisen kehityksen teoria

<sup>28</sup> ”They gloss over the contradiction” - ”He sivuuttavat ristiriidan” Ranskan kielessä ”gloss over” kääntyy verhon heittämisiksi jonkin asian päälle. Tässä Irigaray viittaa verhoamisella sekä asian sivuuttamiseen että asian peittämiseen kankaalla, mikä tuo metaforaan myöskin kankaan kutomisen.

kulttuurissa muuta kuin äiti mikäli hän haluaa olla kulttuuriin osallinen. Osallistumisen ehtona on penis, oli se sitten oma tai poikalapsen penis.

Freudin mukaan naisilla on miehiä heikompi oikeudentaju ja tämä selittyy Freudin mielestä mustasukkaisuuden ja kateuden vallitsevuudella heidän mentaalisisessa elämässään (Freud, 1981n, 134). Koska nainen ei ole voinut käsitellä kateuden tunteitaan siinä määrin kuin oikeudentajun kehittyminen vaatisi, voidaan Irigarayn mukaan tosiaan sanoa ettei nainen tiedä mitään sellaisesta tilanteesta jossa olisi sopivaa siirtää kateus syrjään. Naisen ”kateudet” eivät löydä ekonomiaa, oikeutta tai järjestelmää jonka puitteissa nainen voisi säädellä sitä, missä tilanteissa kateutta voi tai ei voi ilmaista. Tytön halut ja tarpeet pysyvät latentteina, torjuttuina, ei-vielä syntyneinä, ne on muutettu vihaksi äitiä kohtaan, vihaksi naisia kohtaan ja kielletty täysin. Kaikki nämä prosessit vahvistavat katkeruutta ja ahneutta, mutta eivät tarjoa mitään välineitä noiden tunteiden mittaamiselle.

Peniskateuskin on osa naiseksi tulemisesta. (Irigaray, 1985a, 117). Miten naisella voisikaan olla oikeudentajua, miten nainen saisi sellaisen tajun kun naisen ainoa rooli vaihtotaloudessa on hyödyke. Nainen ei voi ostaa eikä myydä itse. Parhaimmillaan se, mitä nainen voi sanoa ja tehdä on olla hulluna omaan ruumiiseensa, mikä tekee vaihdosta helpompaa takaamalla ”kateuden”. Naisen rooli on kadehtia jotta järjestelmä toimisi, jotta vaihto jatkuisi ja fallosentrismi säilyisi. Koska jos nainen ei halua sitä mitä miehellä on, kävisi pian selväksi että fallosentrismi kärsii keskeisyyden puutteesta. (Irigaray, 1985a, 118). Nainen ei kuitenkaan ymmärrä mitä hän on saanut ja saavuttanut, minkä arvoinen hän oikeasti on vaihtotaloudessa, hän voi vain ”kadehtia” ja vaatia samanlaisia oikeuksia kuin miehet. Tästä seuraa se, että nainen representoi itsensä jossain vaiheessa sorrettuna, fallisen narsismin uhrina, vain jotta hän pääsisi osalliseksi etuoikeuksista joita miehille suodaan. (Irigaray, 1985a, 119). Jotta nainen pääsisi osaksi kulttuuria ja diskurssia, on hänen representoiva itsensä sorrettuna, koska hänen on otettava se paikka joka hänelle annetaan.

Freudin mukaan naiset ovat myöskin vähemmän kiinnostuneita yhteiskunnallisista asioista, minkä hän selittää sillä että naiset asettavat rakkauden kaiken edelle; rakastajat ja perheet ovat tyydyttyneitä itsessään, yhteiskunnallisilla asioilla ei ole heidän kuplassaan väliä (Freud, 1981n, 134). Naiset on jätetty yhteiskunnan ulkopuolelle koska heidän oikeudentajunsa ajatellaan olevan heikompi, heidän ajatellaan olevan kateellisia ja itsekkäämpiä kuin miesten, kuitenkin Freudin mukaan naiset jättäytyvät yhteiskunnan

ulkopuolelle koska he ovat tyydyttyneitä rakkaudessa ja perheessä. Logiikassa näkyy jälleen kehämäisyys, naisia parjataan ominaisuuksista jotka kehittyvät kasvatuksen myötä, ja naiset kasvatetaan niin että nämä huonot ominaisuudet kultivoituvat koska naisten ajatellaan olevan essentiaalisesti miehiä huonompia.

Irigaray kysyykin miksi naisten edes pitäisi olla niin kiinnostuneita yhteiskunnasta jossa heillä ei ole mitään panosta, jossa he saavat intressinsä näkyville vain kolmannen osapuolen kautta, osapuolen, jolla on laillinen ja de facto panos yhteisössä. Miten nainen edes voisi olla osallisena yhteiskunnalliseen ja sosiaaliseen elämään kun hänellä ei ole valuuttaa, ei mitään omaa mitä laittaa vertailusuhteeseen toisen ja toisten ominaisuuksien kanssa. Naisen yhteiskunnallinen ja sosiaalinen alemmuus siis tuplaa hänen sukupuolisen alemmuutensa. (Irigaray, 1985a, 119). Irigaray huomauttaa että kun nainen kieltäytyy käsittelemästä yhteiskunnallisia asioita ”luonteensa” vuoksi, unohdamme kuinka paljon naisen ”luonne” on myöskin sosiaalisen vaikutuksen piirissä. Naisia kohtaan osoitetaan enemmän kontrollia eikä feminiinisyyden vaatimuksia oteta huomioon niin hyvin kuin maskuliinisuuden. Tästä syystä naisten ja yhteiskunnallisten intressien yhdistelmä on yhtä vaikea kuin naisen ja libidon. Miksi Freud siis siteeraa ”faktaa”, että nainen ei osoita mielenkiintoa yhteiskunnalliseen ja sosiaaliseen elämään seksuaalisten suhteiden antisosiaalisen luonteen vuoksi? Eikö mieskin ole suhteessa? Tämä kaikki on sekavaa, ja se pysyy sekavana niin kauan kuin ”feminiinisyys” ja sille määrätty roolit nähdään maskuliinisuuden ”sekundaarisina” muotoina ja naiselle määrättyinä ominaisuuksina jotka ovat ”hyödyllisiä” maskuliinisuudelle. Kaikki muut yritykset yhdistää kulttuurisesti määritelty naisellisuus tosielämän naisiin johtavat niin suureen ristiriitaan, että on vaikea uskoa sen olevan *maskuliininen* argumentti (koska maskuliinisuuden tulisi olla ristiriidatonta ja loogista). Nämä ristiriitaisuudet selittyvät kenties sillä, ettei Freud osoita mitään kiinnostusta seksuaalisten suhteiden sosiaalisen luonteen tarkastelulle. (Irigaray, 1985a, 120).

Sosiaaliset suhteet, käsitettiin ne sitten alkuperänä, toimintamuotona tai reflektiona, eivät voi Irigarayn mukaan olla irrallaan siitä yleisestä ekonomiasta jonka piirissä ne toimivat. Kaikki seksuaalisten suhteiden muodot ovat yhteiskunnan määrittelemiä ja ylläpitämiä. (Irigaray, 1985a, 120). Voivatko Freudin väitteet siis kattaa naiset kaikista luokista, kaikista yhteiskunnista? Irigarayn kysymys onkin, mikä ekonomisen infrastruktuuri määrittää Freudin käsitystä naisesta? Irigarayn mukaan oletus



on, että Freud moittii naisia siitä, että heiltä puuttuu tietyt kyvyt, seksuaaliset, psykologiset, kulttuuriset ja niin edelleen. Freudin misogynia voidaankin Irigarayn mielestä ymmärtää ideologisenä velkakirjana joka vapauttaa nykyisen omistus-suhdejärjestelmän siihen kohdistuvasta kritiikistä. (Irigaray, 1985a, 121). Tästä voisi päätellä että Irigarayn mielestä syy sille, miksi Freud – ja länsimainen kulttuuri yleensä – kritisoi naista on se, että mikäli nainen on vajavainen sukupuoli löytyy naisen sorrolle syy. Tavoitteena on oikeuttaa naisen sorto, koska miksi miesten edes pitäisi kohdella naisia tasa-arvoisina jos voimme todistaa että naiset ovat huonompi sukupuoli. Tällä tavalla naisen alempi asema on todistettu ja ylläpidetty, eikä yhteiskunnan tarvitse muuttua.

Naisen työ, joka liittyy kotiin, rakkauteen ja perheeseen ei ole Irigarayn mukaan aina ollut niin sosiaalisesti eristäytynyttä kuin Freud tuntuu väittävän. Vasta patriarkaalisen perheen ja monogamisen liiton syntyminen on vienyt kotityöltä sen sosiaalisen luonteen ja tehnyt siitä yksityistä työtä. Tällä tavalla Irigarayn mukaan voisi sanoa että avioliittosopimus peittää naisen kehon ja seksuaalisten palveluiden ostamisen (Irigaray, 1985a, 121). Freudin mukaan myöskin perhe vastustaa sosiaalista elämää. Irigaray epäilee Freudin olevan tätä mieltä siksi, että naista estettäisiin lähtemästä talosta ja ajattelemasta muuta kuin sielua nujertavaa kotityötä. (Irigaray, 1985a, 122). Ei ole hallitsevan luokan etujen mukaista, että sorretti luokka alkaa kiinnostua sosiaalisesta statuksestaan. Freud on Irigarayn mukaan siis oikeassa siinä määrin kun hän vain kuvailee vallitsevaa tilannetta. Mutta hänen väitteensä eivät ole vain kuvailevia, vaan ne luovat sääntöjä jotka on tarkoitus laittaa käytäntöön. (Irigaray, 1985a, 122). Naisten kiinnostus mitään muuta kuin kotityötä kohtaan on tietysti hallitsevan luokan intressien kanssa vastakkain; jos naiset kiinnostuvat yhteiskunnallisista asioista he saattaisivat haluta liikkua pois kodin piiristä ja hallitsevalla luokalla ei yhtäkkiä olisikaan ketään ketä hallita. Voisikin ajatella, että siinä määrin kuin Freud kuvaili hallitsevia asenteita hän oli oikeassa, naisilla ei todella ole kiinnostusta yhteiskunnallista elämää kohtaan, koska tällaista kiinnostusta ei naisille sallittu eikä sitä kultivoitu.

Naiset ovat Freudin mukaan myöskin vähemmän kykeneväisiä sublimaatioon (Freud, 1981n, 134). Irigarayn mukaan oletus naisen alhaisemmasta kyvystä sublimaatioon on sisäänrakennettuna sublimaation koko operaatiossa, sen tarkoituksessa, sen ehdoissa ja sen metodeissa. Se nojaa samalla vertailuun ”vähemmän kykyä sublimaatioon”. Freud ilmaisee jälleen näkevänsä naisen seksuaalisuuden maskuliinisen seksuaalisuuden

vähempänä versiona. (Irigaray, 1985a, 123). Kaikki se, mitä Freud on meille kertonut, selittää Irigarayn mukaan sen, miksi nainen ei kykene sublimaatioon. Feminiininen superego työskentelee sublimaatiota vastaan. Äiti, johon tyttö samaistuu paljastuu kastroiduksi ja siten arvottomaksi, kun taas fallisen isähahmoon samaistuminen on kiellettyä, koska penis representoi haluttua/halun objektia johon ei voida samaistua koska tuon samaistumisen tuloksena tytön superegosta tulisi maskuliininen. Tämän vuoksi nainen on ja pysyy lapsellisen riippuvaisena fallisesta superegosta joka katselee hänen kastroitua sukupuolielintään ankarasti ja inhoten. Julmuudessaan naisen superego rohkaisee masokismia enemmän kuin kulttuuristen arvojen ylläpitämistä. Sublimaatio tarkoittaisi seksuaalisen libidon muuttamista ei-seksuaaliseksi energiaksi, egon polttoaineeksi. Naisen libido ja egokin ovat ongelmallisia käsitteitä. Naiselle annettu ala-arvoinen rooli ei rohkaise narsistisen libidon kehitystä. Tiedämme myöskin, että pienen tytön vietti-energia tuli kastaatiokompleksin hillitsemäksi. Tämän vuoksi hänellä on vähän energiaa jota sijoittaa sublimaatio-aktiviteetteihin. (Irigaray, 1985a, 124). Nainen ei saa samanlaista rakennusmateriaalia ja mahdollisuutta superegolleen, joten miten voisimme edes olettaa että nainen kykenisi sublimaatioon samassa määrin kuin mies. Naisen superego on fallinen superego ja se vihaa naisen vajavaisuutta, ja puskee häntä kohti masokismia. Tuntuukin siltä, että Freudin esittelemä malli kasvattaa naisesta vajavaisen ja syyttää sitten naista vajavaisuudesta. Tällä vajavaisuudella perustellaan ja oikeutetaan naisen sorto.

Kyky sublimaatioon on Freudin mukaan tärkeä, ja tästä syystä kolmenkymmenen vanha mies vaikuttaa nuorekkaalta mutta samanikäinen nainen on kaavoihinsa kangistunut; libidinaalinen energia vaikuttaa kuluneen naiseuden kehityksessä, eikä siitä enää riitä sublimoitavaksi (Freud, 1981n, 135). Irigaray kysyy onko kolmikymppinen nainen kenties kaavoihin kangistunut koska hän on niin assimiloitunut kärsivälliseen kuolemantyöhön? Onko hän jumittunut niihin ”feminiinisyiden” representaatioihin joita hänen odotetaan ilmentävän? Ilman libidoa, kenties naisella ei ole tarpeeksi energiaa tilanteensa muuttamiseen? (Irigaray, 1985a, 127). Kolmekymmentä täyttäneellä naisella ei ole vapaata aikaa koska hänen pitää hoitaa kotia ja vaikka aikaa olisikin, ei hänellä ole avioliiton ja lasten jälkeen mitään päämääriä joiden tavoittelemineen olisi sopivaa (Irigaray, 1985a, 128). Patriarkaallinen kulttuuri vaatii naiselta niin paljon, ettei hänelle jää energiaa sublimaatioon eikä naiselle kenties jää edes mitään sublimoitavaa – hänen on tarkoitus saada tyydytyksensä kodin piiristä. Saako naisella edes olla mielihaluja joita hänen tulisi

sublimoida? Irigarayn mukaan naisten vietit torjutaan ja käännetään vastakkaisuudeksi, ne muutetaan hellyyden tunteiksi jotka eivät voi koskaan vastata siihen seksuaaliseen haluun josta ne kumpuavat (Irigaray, 1985a, 127). Tällaisia sublimaation muotoja yhteiskunta odottaa naiselta: libidinaalista pidättäytymistä ja viettien itsetuhon kärsivällistä työtä. Tällä tavalla, naisen toimesta ja hänen kauttaan, kuolema jatkaa hidasta työtään. Taukoamatta nainen yhdistää lopun alkuun, vaikka nämä alku ja loppu eivät olekaan hänen alkunsa tai loppunsa. (Irigaray, 1985a, 127). Nainen yhdistää kodin piirissä ja lasten saamisen kautta arjen loppumattomaksi ketjuksi, mutta tämä on vain kuolemantyötä jota patriarkaatti naiselta odottaa. Miehen on tarkoitus vältellä kuolevaisuuttaan saavuttamalla jotain itseään suurempaa, kun taas naisen tehtävänä on tehdä lapsia.

Freud miettii, veikö femininiteetin vaikea kehittyminen liikaa energiaa, niin ettei *ihmisen* kehitykselle jäänyt tilaa. Irigaray pohtii jääkö naisen historia siis Freudin teoriassa aina esihistoriaan? Koska tuo vaikea kehitys johtui paljolti asioista jotka ovat täydessä toiminnassa – perhe, patriarkaallinen sosiaalinen voima, fallosentrisen ideaali joka uhkaa naista rakkauden menetyksellä ellei hän alistu – nämä prosessit vaativat kolmikymppiseltä naiselta vain yhtä asiaa: että hän tyydyttää nuo prosessit ja löytää oman tyydytyksensä niistä. (Irigaray, 1985a, 128). Irigarayn mielestä psykoanalyttikko ei edes halua parantaa naista, hän ei halua että mikään muuttuisi – analysoitavan tulee pysyä tyttärenä, jonka seksuaaliset viettelyfantasiat ja transferenssi ovat tyydyttäviä, ja jonka analyttikko ohjaa isällisesti (seksuaalisen) lain ”järkevä” diskurssin piiriin ja sen kurin alle (Irigaray, 1985a, 129). Freud sanoo käsitelleensä naisia vain siinä määrin kuin heidän seksuaalinen ja sukupuolinen funktionsa määrittelee heitä, tämä ei kuitenkaan tarkoita ettei nainen *voisi olla ihminen* (Freud, 1981n, 135).

Nainen voi siis olla Freudin mukaan myöskin ihminen. Ensisijaisesti nainen on kuitenkin fallosentrisessä kulttuurissa aina nainen, naiselle ihmisyyden on toisarvoinen määrittelijä koska naiseus kertoo hänestä jo kaiken. Freudin naisia koskeva teoria määrittelee naisen vajavaiseksi, ja vaikka Freud vain kuvailee ja kirjaa ylös vallitsevia käsityksiä ihmisyydestä, uusintavat nuo käsitykset kuitenkin sortavia määritelmiä naissukupuolesta. Nainen on mysteerinen, passiivinen, neuroottinen, hysterinen ja melankolinen, mutta syvimmällä tasolla nainen ei ole mies – ja tässä onkin Freudin naiskuvan punainen lanka, naista käsitellään aina toisena koska kulttuurisesti mies on olemassaolon standardi-asetus ja nainen on poikkeama.

Naisen määrittelyminen toiseksi ja poikkeamaksi luo pohjan Irigarayn kritiikille, eikä tämä kritiikki kohdistu vain Freudiin vaan koko länsimaiseen kulttuuriin. Irigarayn filosofiassa on vahvasti mukana poliittinen ulottuvuus, vaikka Irigaray ei tätä ulottuvuutta useinkaan kirjoita auki. Kritisoimalla fallonsetristä kulttuuria Irigaray pyrkii tuomaan esille sen, että sukupuolia on todellakin enemmän kuin yksi – kaikkea olemassaoloa ei voida järjestää ja mallintaa vain miehisen olemassaolon mukaan. Irigaray ottaa Freudin naiskuvan kritiikkinsä kohteeksi koska Freudin ajattelun merkitys länsimaiseen kulttuuriin on niin suuri, Freudin naiskuva vaikuttaa Irigarayn mielestä ihmisten ajatteluun ja kulttuuriseen tietoisuuteen tavallaan alitajuisesti. Tästä syystä kulttuurin ja filosofian psykoanalysoiminen on Irigarayn projektille toimiva metodi – hän pyrkii tuomaan esille sen, mitä ihmiskuvaan vaikuttavia ajatusmalleja länsimainen kulttuuri on jättänyt tiedostamattoman piiriin ja miten nämä ajatusmallit ihmisiin vaikuttavat. Tällä tavalla paikoin korkealentoinen filosofinen projekti siirtyy lähemmäs käytännön elämää.

## LÄHDEKIRJALLISUUS

- Chanter, Tina (1995): *Ethics of Eros – Irigaray's Rewriting of the Philosophers*. New York: Routledge..
- Colebrook, Claire (1997): "Feminist Philosophy and the Philosophy of Feminism – Irigaray and the History of Western Metaphysics", *Hypatia* 12 vuosikerta, 1 numero (Winter 1997), Sivut 79-98.
- Eidelberg, Ludwig (1968): *Encyclopedia of Psychoanalysis*. New York: The Free Press.
- Freud, Sigmund (1981a): "Three essays on the theory of sexuality". Teoksessa: Freud, Sigmund: *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud Volume VII*. London: Hogarth Press. 125-245.
- Freud, Sigmund (1981b): "Instincts and Their Vicissitudes". Teoksessa: Freud, Sigmund: *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud Volume XIV*. London: Hogarth Press. 117-140.
- Freud, Sigmund (1981c): "Mourning and Melancholia". Teoksessa: Freud, Sigmund: *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud Volume XIV*. London: Hogarth Press. 243-258.
- Freud, Sigmund (1981d): "On Transformations of Instinct as Exemplified in Anal Erotism". Teoksessa: Freud, Sigmund: *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud Volume XVII*. London: Hogarth Press. 127-133.
- Freud, Sigmund (1981e): "The Psychogenesis of a Case of Homosexuality in a Woman". Teoksessa: Freud, Sigmund: *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud Volume XVIII*. London: Hogarth Press. 147-172.
- Freud, Sigmund (1981f): "Identification". Teoksessa: Freud, Sigmund: *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud Volume XVIII*. London: Hogarth Press. 105-110.
- Freud, Sigmund (1981g): "The Ego and the Super-Ego (Ego Ideal)". Teoksessa: Freud, Sigmund: *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud Volume XIX*, 28-39.
- Freud, Sigmund (1981h): "The Dependent Relationships of the Ego". Teoksessa: Freud, Sigmund: *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud Volume XIX*. London: Hogarth Press. 48-59.
- Freud, Sigmund (1981i): "The Infantile Genital Organization". Teoksessa: Freud, Sigmund: *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud Volume XIX*. London: Hogarth Press. 141-145.

- Freud, Sigmund (1981j): "The Economic Problem of Masochism". Teoksessa: Freud, Sigmund: *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud Volume XIX*. London: Hogarth Press. 159-170.
- Freud, Sigmund (1981k): "The Dissolution of the Oedipus Complex". Teoksessa: Freud, Sigmund: *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud Volume XIX*. London: Hogarth Press. 173-183.
- Freud, Sigmund (1981l): "Some Psychical Consequences of the Anatomical Distinction". Teoksessa: Freud, Sigmund: *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud Volume XIX*. London: Hogarth Press. 248-258.
- Freud, Sigmund (1981m): "Female Sexuality". Teoksessa: Freud, Sigmund: *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud Volume XXI*. London: Hogarth Press. 225-243.
- Freud, Sigmund (1981n): "Femininity". Teoksessa: Freud, Sigmund: *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud Volume XXII*. London: Hogarth Press. 112-136.
- Grosz, Elizabeth (1989): *Sexual Subversions – Three French Feminists*. New South Wales: Allen & Unwin, Crows Nest.
- Irigaray, Luce (1985a): *Speculum of the Other Woman*. Käänt. Gillian C. Gill. Ithaca (New York): Cornell University Press. Alkuteos *Speculum de l'autre femme*. Paris: Les Editions de Minuit. 1974.
- Irigaray, Luce (1985b): *This Sex Which is Not One*. Käänt. Catherine Porter & Carolyn Burke. Ithaca (New York): Cornell University Press. Alkuteos *Ce Sexe qui n'est pas un..* Paris: Les Editions de Minuit. 1977.
- Juutilainen, Minna ja Takalo, Ari (2009): *Freudin jalanjäljillä*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Teos.
- Rycroft, Charles (1968): *A Critical Dictionary of Psychoanalysis*. London: Thomas Nelson and Sons Ltd.
- Wright, Elizabeth (1992): *Feminism and Psychoanalysis – A Critical Dictionary*. Oxford: Blackwell Publishers.